

การพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกুবัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
Development of Women's Clothing from Fabric Khu Bua Ratchaburi Province

ปริยาภัทร จินเลี้ยง
ปวีญา ฮาบเจริญ
ศิริรักษ์ วรชนิตกิจกุล

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาโครงการทางเทคโนโลยีเสื้อผ้า
ตามหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า
คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

พ.ศ. 2557

การพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกzub ตำบลอุบล อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ปริยภัทร จินเลี้ยง
ปวีญา ฮาบเจริญ
ศิริรักษ์ วรณตกิจกุล

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาโครงการทางเทคโนโลยีเสื้อผ้า
ตามหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า
คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

พ.ศ. 2557

Development of Women's Clothing from Fabric Khu Bua Ratchaburi Province

Pariyaphat Jeenleang
Pawitchaya Huabcharoen
Siriruk Worathanjdkidjakul

This Report is part of the Garment Technology Project Subject
Bachelor of Technology Program in Garment Technology
Faculty of Industrial Textile and Fashion Design
Rajamangala University of Technology Phra Nakhon
Year 2014

หน้าอนุมัติ

ชื่อโครงการ	การพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกภูบัว ตำบลภูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	
ชื่อนักศึกษา	นางสาวปรียาภัทร	จินเลียง
	นางสาวปวิษฐา	ฮวบเจริญ
	นางสาวศิริรักษ์	วรรณดกิกกุล
สาขาวิชา	เทคโนโลยีเสื้อผ้า	
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์พงนา	นุมนันต์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล	พรหมหล้าวรรณ
	อาจารย์วิภาดา	กระจ่างโพธิ์

สาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร อนุมัติให้นำโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล พรหมหล้าวรรณ)
หัวหน้าสาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า

คณะกรรมการสอบโครงการ

(อาจารย์พงนา นุมนันต์)

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล พรหมหล้าวรรณ)

.....กรรมการ

(อาจารย์วิภาดา กระจ่างโพธิ์)

.....กรรมการ

ชื่อโครงการ การพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
 ชื่อนักศึกษา นางสาวปรีชาภัทร จินเลี้ยง รหัส 135350601027-3
 นางสาวปวิษฐา ฮวบเจริญ รหัส 135350601036-4
 นางสาวศิริรักษ์ วรรณติกิจกุล รหัส 135350601007-5
 อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์พจนา นุ่มหันต์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล พรหมหล้าวรรณ
 อาจารย์วิภาดา กระจ่างโพธิ์
 สาขาวิชา เทคโนโลยีเสื้อผ้า
 ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การทำโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว จังหวัดราชบุรี และประเมินผลจากผู้สนใจจำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทำโครงการ ประกอบด้วยเสื้อสตรีต้นแบบ 5 รูปแบบ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีพบว่า ได้เสื้อผ้า จำนวน 5 รูปแบบ โดยกลุ่มผู้สนใจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 25 - 35 ปี อาชีพอื่นๆ (นักศึกษา) มีรายได้ 15,000 บาท และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ความคิดเห็นเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว จังหวัดราชบุรี พบว่า การทำเสื้อสตรีควรมีความรู้เรื่องเทคนิคในการตัดเย็บเสื้อสตรี วัสดุที่ใช้ในการตกแต่งเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว รูปแบบของเสื้อผ้าสตรีเหมาะสมกับผ้าจกคูบัว มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.09 3.63 3.61 สวดลายของเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัว ควรมีการถ่ายทอดวิธีการตัดเย็บ ควรมีการส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปใช้ผ้าคูบัว ควรมีการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัว เสื้อผ้าสตรีเหมาะกับการเย็บเพื่อการสวมใส่ ควรมีการพัฒนาในรูปแบบเสื้อผ้าสตรี และมีความรู้เกี่ยวกับเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัวอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.36 3.10 3.06 3.01 2.83 2.64 และ 2.34 ตามลำดับ

ผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัวรายด้าน พบว่า ด้านรูปแบบรูปแบบที่ 4 มีความเหมาะสมมาก ด้านวัสดุ รูปแบบที่ 2 มีความเหมาะสมมาก ด้านเทคนิคการตัดเย็บ รูปแบบที่ 2 และ รูปแบบที่ 4 มีความเหมาะสมมาก ด้านการตกแต่ง รูปแบบที่ 4 มีความเหมาะสมมาก การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว โดยภาพรวมพบว่า รูปแบบที่ 4 รูปแบบที่ 2 รูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 5 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 , 3.68 , 3.63 และ 3.62 รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.58 ตามลำดับ

Project Development of Women's Clothing from Fabric Khu Bua Ratchaburi Province

Students	Ms. Pariyaphat	Jeenleang	student ID.	135350601027-3
	Ms. Pawitchaya	Huabcharoen	student ID.	135350601036-4
	Ms. Siriruk	Worathanjdkidjakul	student ID.	135350601007-5

Major Garment Technology

Project Advisors	Professor Pojana	Numahun
	Assistant Professor Kamol	Promlawan
	Professor Wipada	Krajangpo

Abstract

The objective of this project work was to study and develop of women's clothing from Khu Bua Jok fabric at Ratchaburi province. The research instrument was a set of questionnaires comprising checklist for the clothing prototype for 5 patterns. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage and standard deviation.

Answered by 25-35 years old ladies whom were student and income 15,000 baht per month and undergraduate. Their opinion were high level to this products were be develop in sewing technique knowledge as scored as 4.09, in decorate material as scored as 3.63 and in suitable pattern as scored as 3.61. There were commented such as these Blouse designs scored, sewing technique knowledge know how, support other people to use this fabric, apply ladies blouses by use this fabric, this fabric were suited to make ready-wear, developed more pattern and they were known the Khu Bua Jok fabric as medium scores as 3.36 3.10 3.06 3.01 2.83 2.64 and 2.34 respectively.

This products were to comment for each factors; The pattern no.4 was the most suitable, the most suitable material was pattern no.2, the best sewing technique was pattern no.2 and no.4, the best decorating was pattern no.4. The evaluated comment scored for pattern no.4, no.2, no.1 and no.5 were high as scored as 3.74 , 3.68 , 3.63 and 3.62 respectively but the pattern no.3 was scored medium as scored as 3.58 out of 5.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์พจนานูม หันต์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล พรหมหล้าวรรณ และอาจารย์วิภาดา กระจ่างโพธิ์ ซึ่งเป็นกรรมการที่ปรึกษาโครงการที่ได้ให้ความช่วยเหลือแนะนำ ตลอดจนให้คำปรึกษาอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้ทำโครงการ จึงขอขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้ตรวจแบบสอบถามในการทำโครงการครั้งนี้ ที่ได้กรุณาได้คำแนะนำแก่ผู้ทำโครงการในการจัดทำแบบสอบถาม เพื่อการทดสอบผลิตภัณฑ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ ที่พิพิธภัณฑ์ จิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว และขอขอบคุณป่าทองอยู่ กำลังหาญ ที่ได้คำปรึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิธีการทอ และลวดลายผ้าจากทอมือบ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี รวมทั้งผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเพื่อทำโครงการจนทำให้โครงการนี้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์และเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนและกำลังใจแก่ผู้ทำโครงการมาโดยตลอด นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในการทำโครงการเรื่องนี้ยังมีอีกหลายท่าน ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเป็นอย่างดี ซึ่งไม่ได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ คณะผู้จัดทำโครงการจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของท่านทั้งหลายมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ปรียาภัทร	จินเลียง
ปวิชญา	ชวบเจริญ
ศิริรักษ์	วรรณติกิจกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	3
ขอบเขตของโครงการ	3
วิธีการดำเนินงาน	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ	3
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
ความหมายและความสำคัญของผ้าจกคูบัว	4
สถานที่ตั้งและประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณคูบัวและผ้าจกตระกูลคูบัว	6
ความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีบ้านคูบัว	14
กระบวนการทอผ้าจกคูบัว	57
การดูแลรักษาผ้าจกคูบัว	72
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	73
3 วิธีการดำเนินงานโครงการ	78
กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	78
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	78
การดำเนินงานและการเก็บรวบรวมข้อมูล	81
การวิเคราะห์ข้อมูล	81

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการทดลองและทดสอบโครงการ	83
ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป	83
ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับเสื้อสตรีจากผ้าจกzubัว ตำบลzubัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	87
ผลการประเมิน โดยความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกzubัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	101
5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	102
ประชากรกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง	102
เครื่องมือในการทำโครงการ	102
สรุปผลการทำโครงการ	103
ข้อเสนอแนะจากการทำโครงการ	104
ข้อเสนอแนะในการทำโครงการครั้งต่อไป	104
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม	
การทำต้นแบบเสื้อผ้า	
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีผ้าจกคุบัว ตำบลคุบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	87
4.2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อสตรีจากผ้าจกคุบัว เกี่ยวกับความเหมาะสม ด้านรูปแบบด้านวัสดุ ด้านเทคนิคการเย็บและด้านการตกแต่ง (รูปแบบที่1)	89
4.3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อสตรีจากผ้าจกคุบัว เกี่ยวกับความเหมาะสม ด้านรูปแบบด้านวัสดุ ด้านเทคนิคการเย็บและด้านการตกแต่ง (รูปแบบที่2)	91
4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อสตรีจากผ้าจกคุบัว เกี่ยวกับความเหมาะสม ด้านรูปแบบด้านวัสดุ ด้านเทคนิคการเย็บและด้านการตกแต่ง (รูปแบบที่3)	93
4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อสตรีจากผ้าจกคุบัว เกี่ยวกับความเหมาะสม ด้านรูปแบบด้านวัสดุ ด้านเทคนิคการเย็บและด้านการตกแต่ง(รูปแบบที่4)	95
4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อสตรีจากผ้าจกคุบัว เกี่ยวกับความเหมาะสม ด้านรูปแบบด้านวัสดุ ด้านเทคนิคการเย็บและด้านการตกแต่ง (รูปแบบที่5)	97
4.7 แสดงความถี่ของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคุบัว ตำบลคุบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	101

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
4.1 แสดงคำร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจศึกษา เกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	83
4.2 แสดงคำร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจศึกษา เกี่ยวกับเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามอายุ	84
4.3 แสดงคำร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจศึกษา เกี่ยวกับเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามอาชีพ	84
4.4 แสดงคำร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา	85
4.5 แสดงคำร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	86
4.6 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าคูบัวตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับความเหมาะสม	99
4.7 ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านภาพรวมกับการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	100

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงภาพแผนที่เมืองโบราณคูบัว	6
2.2 แสดงภาพการอยู่ไฟและการคลอเคลือบ	17
2.3 แสดงภาพ โครงสร้างของผ้าชั้นดินจก	22
2.4 แสดงภาพหัวชั้น	23
2.5 แสดงภาพตัวชั้น	24
2.6 แสดงภาพตีนชั้น	25
2.7 แสดงภาพชั้นดินจก จกเฉพาะตีน	26
2.8 แสดงภาพชั้นดินจก จกทั้งตัว	27
2.9 แสดงภาพชั้นดินจก ด้วยกมูกสลับมัดหมี่	27
2.10 แสดงภาพชั้นตาห่มู	28
2.11 แสดงภาพชั้นชิว	29
2.12 แสดงภาพชั้นแล	29
2.13 แสดงภาพผ้าปกหัวนาค	30
2.14 แสดงภาพย้อมจก	31
2.15 แสดงภาพย้อมแดง	31
2.16 แสดงภาพย้อมงาน	32
2.17 แสดงภาพผ้าขาวม้าจก	32
2.18 แสดงภาพผ้าขาวม้าแดง	33
2.19 แสดงภาพผ้าแตะ	33
2.20 แสดงภาพกระเป๋าถักคาดเอว	34
2.21 แสดงภาพหมอนจก	34
2.22 แสดงภาพลายกาบ	37
2.23 แสดงภาพลายกาบซ้อนหัก	38
2.24 แสดงภาพลายดอกแก้ว	39
2.25 แสดงภาพลายดอกเขีย	40

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.26 แสดงภาพลายโก้งแก้ง	41
2.27 แสดงภาพลายโก้งแก้งซ้อนเชียว	42
2.28 แสดงภาพลายหน้าหมอน	43
2.29 แสดงภาพลายหັกนกคู่	44
2.30 แสดงภาพลายแคทราย	45
2.31 แสดงภาพลายขอประแจ	46
2.32 แสดงภาพลายขอ	47
2.33 แสดงภาพลายดอกข้าวตอก	48
2.34 แสดงภาพลายกุศ	49
2.35 แสดงภาพลายนกคูกีนน้ำท่วมเต้า	50
2.36 แสดงภาพลายขอเหลียว	51
2.37 แสดงภาพลายนกเข้าโอง	52
2.38 แสดงภาพลายนาค	53
2.39 แสดงภาพลายม้า	54
2.40 แสดงภาพลายนก	55
2.41 แสดงภาพลายชะเปา	56
2.42 แสดงภาพลายมะลิเลื้อย	57
2.43 แสดงภาพดอกฝ้าย	58
2.44 แสดงภาพการเก็บปุยฝ้าย	58
2.45 แสดงภาพการนำปุยฝ้ายแยกเมล็ดออกด้วยการอีด	59
2.46 แสดงภาพการนำปุยฝ้ายแยกเมล็ดออกด้วยการกง	59
2.47 แสดงภาพการนำปุยฝ้ายฟู	60
2.48 แสดงภาพการนำเส้นด้าย	60
2.49 แสดงภาพการคำนวณเส้นด้าย	60
2.50 แสดงภาพการนำเส้นด้ายขึ้นเรียง	61

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.51 แสดงภาพการทอผืนที่สอง	61
2.52 แสดงภาพการสอดเส้นยืน	62
2.53 แสดงภาพการเก็บตะกอลวด	62
2.54 แสดงภาพเส้นยืน (เครื่องมือ) (ด้ายสำหรับจกสอดเป็นลวดลาย) (ด้ายสำหรับพุ่งสอดกับเส้นยืนให้เป็นลายขัด)	63
2.55 แสดงภาพพิมพ์ไม้	64
2.56 แสดงภาพตะกอด้ายหรือไนลอน	65
2.57 แสดงภาพตะกอลวด	65
2.58 แสดงภาพผ้าไม้	66
2.59 แสดงภาพกระสวย	66
2.60 แสดงภาพการเย็บ	67
2.61 แสดงภาพการระวิง	67
2.62 แสดงภาพการอีด	68
2.63 แสดงภาพการกง	68
2.64 แสดงภาพการกวัก	69
2.65 แสดงภาพตะกอลายต้นแบบลายมะลิเลื้อยสอดที่ 1 และสอดที่ 2	70
2.66 แสดงภาพการแต่งกายด้วยผ้าชิ้นดินจก	71
2.67 แสดงภาพการเพิ่มด้ายพิเศษ	72
3.1 แสดงรูปแบบที่ 1 ด้านหน้า	79
3.2 แสดงรูปแบบที่ 1 ด้านหลัง	79
3.3 แสดงรูปแบบที่ 2 ด้านหน้า	79
3.4 แสดงรูปแบบที่ 2 ด้านข้าง	79
3.5 แสดงรูปแบบที่ 2 ด้านหลัง	79
3.6 แสดงรูปแบบที่ 3 ด้านหน้า	80
3.7 แสดงรูปแบบที่ 3 ด้านหลัง	80

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
3.8	แสดงรูปแบบที่ 4 ด้านหน้า	80
3.9	แสดงรูปแบบที่ 4 ด้านข้าง	80
3.10	แสดงรูปแบบที่ 4 ด้านหลัง	80
3.11	แสดงรูปแบบที่ 5 ด้านหน้า	81
3.12	แสดงรูปแบบที่ 5 ด้านหลัง	81

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่โลกกำลังประสบอยู่ในทุก ๆ ด้านทั้งจากฝีมือมนุษย์ เช่น ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ การสงคราม การเมือง ค่านิยมที่เปลี่ยนไป รวมทั้งการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมประเพณีจากประเทศที่เจริญสู่ประเทศที่กำลังพัฒนา หรือเรียกโลกาภิวัตน์เป็นการยากที่จะดำรงรักษาลักษณะเฉพาะของภูมิภาคหรือวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งให้คงอยู่ตลอดไป จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ก่อนที่วัฒนธรรมหลาย ๆ อย่างจะสูญหายไปมากกว่านี้ และยังเป็นการอนุรักษ์สิ่งดีงามซึ่งบรรพบุรุษได้สร้างสมกันมา เพื่อคงสภาพวัฒนธรรมที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น การทอผ้าพื้นเมืองเพื่อใช้ในครอบครัว และเพื่อการค้าตามเอกลักษณ์ของผ้าพันธุ์ที่ต้องถ่ายทอด โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น สืบทอดงานหัตถศิลป์ในอดีตให้คงอยู่ในชุมชนหรือสังคมตลอดไป

ผ้าจกเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของไทย-ยวน ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เป็นผ้าที่ใช้แปรรูปเป็นเครื่องแต่งกายของชาวไท-ยวน เช่น ผ้าซิ่นตีนจก ผ้าขาวม้า ย่ามจก กระเป่าคาดเอวจก ฯลฯ ที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทย-ยวน ต่อมาชาวไท-ยวน ได้เคลื่อนย้ายถิ่นฐานจากเมืองเชียงแสนในปี พ.ศ.2347 มาตั้งหลักแหล่งที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เมื่อได้ปลูกบ้านเรือนอาศัยสมบูรณ์แล้วก็ได้ทอผ้าด้วยวิธีจกเพื่อนำไปแปรรูปเป็นเครื่องแต่งกายดังกล่าว แสดงเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม ชาวไท-ยวน จะปลูกฝ้ายเพื่อปั่นเป็นเส้นด้ายใช้ทอผ้าจกและใช้หูกทอผ้าแบบโบราณที่พุ่งกระสวยด้วยมือ การย้อมสีเส้นด้ายก็จะใช้วิธีการย้อมด้วยสีธรรมชาติ ทอจกเป็นผืนดาวัตถุประสงค์การใช้มุ่งห่ม ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อจำหน่าย ผ้าจกมีจุดเด่นที่มีสีสัน สลับสอดคล้องพื้นดำ จกด้วยสีแดง เข้มด้วยสีเหลือง เขียวเส้นใยละเอียดเนื้อแน่น ลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น ได้อย่างเด่นชัด เหมาะสำหรับนำไปแปรรูปเป็นผ้าซิ่น เสื้อทั้งชายหญิง ฯลฯ ของผู้มีใจนิยมไทยเป็นอย่างยิ่ง จังหวัดราชบุรี การทอผ้าจกในอดีต เป็นการทอเพื่อใช้สอยภายในครัวเรือน ผู้หญิงทุกคนต้องผ้า เช่น ทอให้ลูกสาวหรือทอเป็นผ้าขาวม้า ถักกระเป่าลายจกให้แก่สามี หรือทอย่ามจกเพื่อถวายภิกษุที่เคารพนับถือ ไม่มีการทอผ้าจกเพื่อการซื้อขาย การทอเป็นไปตาม

โอกาสและฤดูกาล ฉะนั้นการทอจึงไม่รีบเร่ง เมื่อไคว่างจากการทำงานในท้องถิ่นเมื่อนั้นก็จะลงทอทอผ้าตามค่านิยมของไทย-ยวนแต่โบราณ ผลงานจึงประณีตละเอียดอ่อน ทุกตารางนิ้วของผืนผ้าเกิดจากความตั้งใจมุ่งมั่น สอดใส่อารมณ์ สุนทรีย์แห่งศิลป์เพื่องานทอแก่คนที่ตนรักและนับถือผ้าจากไทยยวน เป็นผ้าจากที่พบในหมู่ช่างทอผ้าชาวไทยยวน ในจังหวัดราชบุรี มีแหล่งกำเนิดแตกต่างกัน โดยแบ่งตามลักษณะของลวดลายได้เป็น 3 ตระกูล คือ ผ้าตระกูลคูบัว ผ้าตระกูลดอนแร่ และผ้าจากตระกูลหนองโพ-บางกระโด ผ้าจากไทยยวนมีรายละเอียดดังนี้

ผ้าจากตระกูลคูบัว เป็นผ้าจากที่มีลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเอง เช่น ลายดอกเขียวยลายหักนกคู่ ลายโค้งแก้ง ลายหน้าหมอน และลายนกคู่กินน้ำฮ่วมเต้า ผ้าจากตระกูลคูบัวจะพบมากในตำบลคูบัว ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพราะมีชุมชนไทย-ยวนอาศัยอยู่ โดยในการจกจะใช้เส้นด้ายยืนสีดำ ฟุ้งดำ โดยไม่มีลายประกอบมากลาย ผืนผ้าเว้นพื้นดำไว้มากตามแบบของลวดลาย เพื่อจกให้เห็นลายชัดเจน ส่วนสีสันของเส้นใยที่ใช้ทอ จะใช้เส้นใยที่มีสีสันหลากหลาย เช่น จะใช้ฟุ้งดำดำจกแดง เข้มเหลืองหรือเขียว เป็นต้น โดยดินชั้นจะมีความกว้างประมาณ 9-11 นิ้ว

ผ้าจากตระกูลหนองโพ-บางกระโด เป็นผ้าจากที่มีลวดลายขนาดและสีสันที่มีความใกล้เคียงกับจกตระกูลคูบัว เป็นผ้าจากที่ได้จากชุมชนไทย-ยวน ในตำบลหนองโพ-บางกระโด อำเภอโพธาราม โดยผ้าจากตระกูลหนองโพ-บางกระโด จะมีความแตกต่างจากผ้าจากตระกูลคูบัวตรงที่ ชายของดินชั้น ซึ่งผ้าจากตระกูลหนองโพ-บางกระโด จะมีการเว้นพื้นที่ดำระหว่างลายชะเปา ถึงเล็บเหลืองไว้กว้างมากกว่าผ้าจากตระกูลคูบัว และผ้าจากตระกูลหนองโพ-บางกระโดจะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับลายนกของผ้าไท-พวนในภาคเหนือ คือ ลักษณะของนกคู่กินน้ำฮ่วมเต้าของผ้าจากตระกูลหนองโพ-บางกระโด จะมีหางที่ยาวมากกว่าผ้าจากตระกูลคูบัว

ผ้าจากตระกูลดอนแร่ เป็นผ้าจากที่พบมากในชุมชนไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลหนองปลาหมอและตำบลรางบัวลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตระกูลนี้ได้แก่ ลายกาบ กาบดอกแก้ว และนกคู่กินน้ำฮ่วมเต้า ลักษณะการจกจะจกถายแน่นเต็มผืนผ้า มีความหลากหลายของลายประกอบ เว้นพื้นดำไว้น้อยทำให้ความเด่นชัดของลายหลักลดน้อยลงไป สีสันของเส้นใยจะจกสีแดงไว้เป็นหลัก ไม่นิยมใช้หลายสี ความกว้างของดินจกประมาณ 14-15 นิ้ว

จากผ้าจก 3 ตระกูลที่กล่าวมา ผ้าจากตระกูลคูบัวมีความหลากหลายของลวดลายและรวมถึงสีสันของผ้ามีความเด่นชัดมากกว่าผ้าหนองโพ-บางกระโดและผ้าตระกูลดอนแร่ แต่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆไม่หลากหลายรวมทั้งวิธีการตัดเย็บ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ดังนั้นจึงมีแนวคิดทำโครงการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าคูบัว จังหวัดราชบุรี เพื่อที่จะผลิตเสื้อผ้า

สตรีจากผ้าคูบัวให้มีความรูปแบบใหม่ และเป็นแนวทางในการถ่ายทอดเทคนิคการทำผลิตภัณฑ์จากผ้าคูบัวให้ชุมชนและเป็นการอนุรักษ์ผ้าจากคูบัวไม่สูญหายไป อีกทั้งยังสามารถนำผลิตภัณฑ์ได้มาออกวางจำหน่ายให้กับผู้บริโภคได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจากคูบัว จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อผ้าสตรีจากผ้าคูบัว จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตของโครงการ

1. การทำโครงการครั้งนี้มุ่งศึกษากระบวนการผลิตเสื้อผ้าสตรีจากผ้าคูบัว
2. การทำโครงการครั้งนี้มุ่งการทำเสื้อผ้าสตรีจากผ้าคูบัว จำนวน 5 ชุด
3. การทำโครงการครั้งนี้ดำเนินการระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2556 ถึงเดือน มีนาคม 2557

วิธีการดำเนินงาน

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผ้าจากคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
2. ออกแบบเสื้อสตรีจากผ้าจากคูบัวให้เป็นเสื้อผ้าที่มีความทันสมัยขึ้น โดยใช้เทคนิคการตัดเย็บที่เหมาะสม
3. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์
4. วิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้อง
5. เรียบเรียงจัดพิมพ์ ทำรูปเล่มโครงการฉบับสมบูรณ์ และนำเสนอโครงการ
6. ตรวจสอบครั้งสุดท้าย จัดทำปกเข้าเล่มฉบับสมบูรณ์ ส่งให้อาจารย์ผู้สอน/ที่ปรึกษา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการ

1. ได้ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสตรีจากผ้าจากคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
2. เพิ่มมูลค่าผ้าจากคูบัวโดยนำมาแปรรูปเป็นเสื้อสตรี
3. เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำโครงการเรื่อง การพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว เพื่อศึกษากระบวนการผลิตเสื้อผ้าสตรีจากผ้าคูบัว จัดทำต้นแบบ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัวและประเมินความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสตรีจากผ้าคูบัว ดังนั้นเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในโครงการดังกล่าวข้างต้นมากขึ้น ผู้ทำโครงการได้ศึกษาเอกสารงานเขียนต่างๆที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของผ้าจกคูบัว
2. สถานที่ตั้งและประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณคูบัวและผ้าจกตระกูลคูบัว
3. ความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีบ้านคูบัว
4. กระบวนการทอผ้าจกคูบัว
5. การดูแลรักษาผ้าจกคูบัว
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและความสำคัญของผ้าจกคูบัว

1. ความหมาย

ผ้าคูบัว หมายถึง ผ้าจกที่มีลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเอง เช่น ลายดอกเชียวลายหักนกคู่ ลายโค้งแก้ง ลายหน้าหมอน และลายนกคู่กินน้ำข่วมเต้า ผ้าจกตระกูลคูบัวจะพบมากใน ตำบลคูบัว ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพราะมีชุมชนไทย-ยวนอาศัยอยู่ โดยในการจกจะใช้เส้นด้ายยืนสีดำ ฟุ้งดำ โดยไม่มีลายประกอบมากลาย พื้นผ้าเว้นพื้นดำไว้มากตามแบบของลาวคล้าย เพื่อจกให้เห็นลายชัดเจน ส่วนสีสันของเส้นใยที่ใช้ทอ จะใช้เส้นใยที่มีสีสันหลากหลาย เช่น จะใช้ฟุ้งดำดำจกแดง เขมเหลืองหรือเขียว เป็นต้น โดยดินชั้นจะมีความกว้างประมาณ 9 - 11 นิ้ว

2. ความสำคัญ

เสื้อผ้าถือได้ว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่สำคัญ ซึ่งมนุษย์เราจะขาดเสียไม่ได้ในการดำรงชีวิต มนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เสื้อผ้าห่อหุ้มร่างกายตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสิ้นอายุขัย ในสมัยแรกๆ คนเราใช้วิธีการตัดเย็บเสื้อผ้าใช้กันเองระหว่างสมาชิกในครัวเรือน ต่อมาเปลี่ยนเป็นจ้างช่าง

ตามร้านตัดเย็บเสื้อผ้า อย่างไรก็ตามก็การจ้างช่างตามร้านตัดเย็บเสื้อผ้าคงเป็นปัญหาแก่ผู้สวมใส่ที่จะต้องเสียเวลาช้านานกว่าจะได้ใส่จึงมีผู้คิดทำเสื้อผ้าสำเร็จรูปขึ้นมาเพราะผู้ใช้ได้รับความสะดวกสามารถเลือกแบบ สี สัน และขนาดได้ตั้งใจ ทั้งเป็นการประหยัดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาไม่แพงกว่าที่จ้างร้านตัด เมื่อมีผู้นิยมใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูปกันมากขึ้น จึงมีโรงงานอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปขึ้นในราว พ.ศ. 2515

การเลือกเสื้อผ้ามีความสำคัญ เพราะถ้าได้ผ้าที่เหมาะสมกับแบบตัด บุคลิกของผู้ใช้ สถานที่ และโอกาส จะทำให้ผู้สวมใส่ดูดีขึ้นได้ ในขณะที่เดียวกันก็อาจทำให้ผู้สวมใส่ดูแย่ลงได้เช่นกัน ถึงแม้ว่านั่นจะราคาแพงก็ตาม เนื้อผ้า สีของผ้า และลวดลายผ้า จะช่วยทำให้ผลิตภัณฑ์ชิ้นนั้นดูมีราคา ถ้าเลือกแบบได้เหมาะสมกับผ้าผสมกับการตัดเย็บด้วยฝีมือประณีต ชวนให้สวมใส่ และใช้ได้นานหลายโอกาส ไม่เมื่อง่าย(จิตรพิ,2539:1-2)

ผ้าจกเป็นมรดกทางศิลปหัตถกรรมชาวบ้านล้านนาที่มีการทอดด้วยการจก (จก เป็นคำกริยา เป็นภาษาพื้นบ้านของชาวล้านนา หมายถึง การถัก ถัก เอาของขึ้นมา เช่น จกปลาธำออกจากไหจก ปูออกจากรู) เอาเส้นด้ายมาผูกเป็นลายต่าง ๆ ลายที่ผูกมียหลายลายตามแต่ละครัวจะถัก

วัตถุประสงค์การทำผ้าจกแตกต่างกันไปตามที่ต้องการ เช่น การทอดจกสำหรับประกอบเป็นเชิงชั้น (ตีนชั้น) เรียกว่า ชั้นตีนจก การทอดจกเป็นผ้าคลุมศีรษะนาค การทอดจกเป็นผ้าขาวม้า การทอดจกเป็นผ้าเช็ดหน้า ฉะนั้นคำว่า ผ้าจก จึงเป็นคำกลาง ๆ หมายถึง ผ้าที่ทอดด้วยวิธีจก ส่วนชั้นตีนจกนั้นหมายเฉพาะชั้นที่มีเชิงเป็นผ้าจกหรือจกทั้งตัว

ลายที่ใช้เป็นลายแบบจกของสตรีล้านนานั้นได้ถ่ายทอดตามแบบโบราณ โดยตลอดมิได้เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาลายลักษณะแปลกไปจากเดิมเลย โดยเฉพาะการจกเพื่อใช้ประกอบเป็นตีนชั้นก็ยังคงรักษาและถ่ายทอดลายจากผืนต่อผืนไว้อย่างไม่มีผิดเพี้ยน ประณีตและแนบเนียน แม้ด้วยสีสันทันก็ยังคงเดิม ลายที่ใช้จกซึ่งเป็นลายหลักมีชื่อแตกต่างกันไป เช่น ลายดอกเขีย ลายโก้เก๋ ลายกาบ ลายหัก ลายหน้าหมอน นกคู่กิน-น้ำฮ่อมเต้าหรือจกลายผสม เช่น เขียผสมโก้เก๋ กาบผสมหน้าหมอน ฯลฯ สุดแล้วแต่ละครอบครัวจะถักลายใด นอกจากที่เป็นหลักของผืนแล้ว ในแต่ละผืนต้องจกลายประกอบของเชิง เช่น มะลิเถี่ยกูดช้อนขอ ขอบประแจ ดอกแก้ว ดอกข้าวตอก และชะเปาะ โดยการมองภาพรวมของศิลปะผ้าจกของชาวล้านนาในจังหวัดราชบุรี จะเห็นนกคู่กินน้ำฮ่อมเต้าโดยเด่นสง่างาม อยู่ท่ามกลางความหลากหลายของลายลักษณะปรากฏอยู่บนผืนผ้านั้นอย่างละเอียดอ่อนลุ่มลึก สีสันทันที่กลมกลืนอันมีพื้นดำ จกแดง และแวมเหลืองเป็นหลัก ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของผ้าจกราชบุรี ถึงแม้ว่านกคู่กินน้ำฮ่อมเต้าจะโดดเด่นสง่างามอยู่ท่ามกลางความหลากหลายของลายลักษณะจากฝีมือการจกที่ประณีตของสตรีชาวล้านนาในจังหวัดราชบุรีก็จริงอยู่

แต่จากที่มาจากแต่ละพื้นที่ของราชบุรีหาได้มีรายละเอียดของเอกลักษณ์เหมือนกัน ไม่ต่างก็คงแต่ลักษณะท้องถิ่น

ดังนั้นการถ่ายทอดศิลปะทอผ้าจากสู่ลูกหลานที่เคยกระทำทุกครั้งเวียนเริ่มจางหายไปจะมีเหลือบ้างก็เพียงไม่กี่ครั้งเวียนที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของผ้าสมัยใหม่มีลายสวยและหาซื้อได้ง่ายจากท้องตลาด จึงทำให้ผู้คนหันมานิยมใช้สอย ถ้าหากทอผ้าจากใช้เองจะต้องใช้เวลานานไม่ทันต่อการใช้สอยดังนั้นจึงไม่เกิดการนิยมใช้ผ้าชิ้นดินจก ดังนั้นจึงมีแนวคิดที่จะผลิตเสื้อผ้าผ้าชิ้นดินจกตระกูลบัวให้มีความทันสมัยและมีคุณภาพดีมากขึ้นเพื่อต้องการที่จะถ่ายทอดเสื้อผ้าจากชิ้นดินจกให้ผู้คนได้รู้ว่าผ้าชิ้นดินจกนั้นไม่ได้หายไปอย่างแต่ก่อน

2. สถานที่ตั้งและประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณคูบัวและผ้าจกตระกูลบัว

2.1 สถานที่ตั้งของตำบลคูบัว

ภาพที่ 2.1 แสดงภาพแผนที่เมือง โบราณคูบัว
ที่มา: พิพิธภัณฑ์เจ้าฟ้าธรรมาภรณ์สถานบ้านคูบัว

จังหวัดราชบุรี เป็นดินแดนซึ่งก่อนที่จะมาเป็นจังหวัดราชบุรีในปัจจุบัน อดีตเคยเป็นอาณาจักรบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการตั้งถิ่นฐานชุมชนของมนุษย์หลายยุคหลายสมัย นับแต่ชุมชนเริ่มแรกเมื่อหลายพันปีในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งได้อาศัยความอุดมสมบูรณ์ของ

ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เพื่อยังชีพไม่ว่าจะเป็นการล่าสัตว์เก็บหาผลหมากรากไม้หรือของป่าตลอดจนทำการกสิกรรม

จากความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายของผู้คนเหล่านั้น เริ่มมีโครงสร้างทางสังคมที่สลับซับซ้อนและมีพัฒนาการทางเทคนิควิทยา (Technology) ในการทำเครื่องมือเครื่องใช้อย่างค่อยเป็นค่อยไป จนกระทั่งเข้าสู่สังคมเมืองไทยในสมัยทวารวดีภายหลังที่กระแสนอารยธรรมจากอินเดียได้แพร่เข้ามา “ชยราชบุรี” คือชื่อเก่าสืบสานได้จากศิลาจารึกของเขมรโบราณที่ใช้เรียกขานดินแดนแห่งนี้ ก่อนที่จะปรากฏเป็น “ราชบุรี” ในศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 ซึ่งได้ผ่านพ้นกาลเวลามาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ทศวรรษ

บทบาทและความสำคัญของราชบุรีได้โดดเด่นขึ้นอย่างชัดเจนในช่วง 200 ปี ให้หลังด้วยทำเลที่ตั้งระยะทางซึ่งไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครอันเป็นราชธานี ประกอบกับการคมนาคมที่สะดวกเปรียบเสมือนปัจจัยจุดให้ราชบุรีเจริญรุดหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว นับเป็นก้าวแรกของการปรับเปลี่ยนโฉมหน้าเข้าสู่ยุคปัจจุบันในเวลาต่อมา

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ราชบุรีมีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 13 องศา 10 ลิปดา ถึง 13 องศา 45 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 99 องศา 10 ลิปดา ถึง 100 องศา 5 ลิปดาตะวันออกของแผนที่โลก มีเนื้อที่ประมาณ 5,196,126 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,247,601.25 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันตกตามเส้นทางหลวงแผ่นดินสายเพชรเกษมคิดเป็นระยะทาง 101 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงคือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเขาชัยยั้ง จังหวัดเพชรบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสามพราน อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครปฐม อำเภอบางคนที อำเภออัมพวา และอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบางคาญ อำเภอเมตตา จังหวัดทะวาย ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

จังหวัดราชบุรีแบ่งเขตปกครองตามลักษณะการบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็น 9 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบางแพ อำเภอปากท่อ อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง และอำเภอวัดเพลง

ราชบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่พบแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์จำนวนมาก เมื่อพิจารณาจากภูมิประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่า ทางทิศตะวันตกของตัวจังหวัด เป็นภูเขาสูงเทือกเขาตะนาวศรี และมีพื้นที่ราบสลับระหว่างหุบเขา ส่วนใหญ่อยู่ในเขตของอำเภอสวนผึ้งและอำเภอจอม

บึง มีลำน้ำพาชีเป็นลำน้ำสำคัญต่อจากแนวทางทิศตะวันตก พื้นที่ของจังหวัดจะลาดเอียง ไปสู่ที่ราบ
ลุ่มแม่น้ำแม่กลองทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ โดยยังปรากฏภูเขาโคดเป็นระยะ ๆ ในเขตอำเภอจอม
บึง อำเภอเมือง ส่วนในตอนปลายของแม่น้ำแม่กลอง มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มมีน้ำทะเลขึ้นถึง อยู่ใน
เขตของอำเภอวัดเพลงและอำเภอดำเนินสะดวก

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดราชบุรี ดังกล่าว ซึ่งเคยเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษยสมัยก่อน
ประวัติศาสตร์ทั้งสังคมล่าสัตว์และสังคมเกษตรกรรม ดังที่การสำรวจโบราณคดีสมัยก่อน
ประวัติศาสตร์ที่ราชบุรีเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2475 โดยศาสตราจารย์ ฟริทซ์ สาร์สิน นักโบราณคดี
ชาวสวิสส์ พบเครื่องมือหินกะเทาะที่เพิงผาไคส์ถ้ำฤๅษีบริเวณเขา ตำบลเกาะพลับพลา อำเภอ
เมือง สิ่งของที่พบในครั้งนั้น มีใบมีดและเครื่องมือปลายแหลมกะเทาะจากหินปูน เครื่องมือทำจาก
หินไรโอไลต์หินเทศสีแดง กระดุกสัตว์และเปลือกหอย เครื่องมือหินกะเทาะที่มีลักษณะกะเทาะ
อย่างหยาบ ๆ นี้ ผู้สำรวจเรียกว่า “ไซแอมเมียน” (Siamian) คงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการหาของป่า
และล่าสัตว์

2.2 ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณคูบัว

สภาพภูมิศาสตร์และลักษณะเมือง เมืองโบราณคูบัว ตั้งอยู่ในเขตตำบลคูบัว อำเภอเมือง
ราชบุรี ห่างจากศาลากลางจังหวัดไปทางทิศใต้ประมาณ 8 กิโลเมตร ระหว่างเส้นทางที่ 13 องศา 29
ลิปดาเหนือ เส้นวงที่ 99 องศา 55 ลิปดาตะวันตก มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มุมมนขนาดกว้าง
800 เมตร ยาว 2000 เมตร โดยประมาณ ขนาดของพื้นที่และลักษณะการวางผังเมืองคล้ายคลึงกับ
เมืองนครชัยศรี หรือนครปฐมโบราณ ซึ่งเป็นเมืองสมัยทวารวดีที่มีขนาดใหญ่ที่สุด

จากการศึกษาเกี่ยวกับตำแหน่งของเมืองโบราณสมัยทวารวดีลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ของ
ทิวศุภจรยและห้องศรี วนาสิน แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปรากฏว่า ในอดีตเมืองโบราณที่คูบัว
รวมทั้งเมืองโบราณ ในเขตจังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี นครนายก
ปราจีนบุรี และชลบุรี ตั้งอยู่ไม่ไกลจากทะเลนัก เพราะพบแนวชายฝั่งทะเลเดิมหรือแนวสันทรายอยู่
ลึกเข้าไปในแผ่นดินปัจจุบันมาก คืออยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปัจจุบัน 3.50 เมตร ถึง 4 เมตร ที่คูบัว
สามารถสังเกตเห็นร่องรอยได้จากเปลือกหอยแครงที่ปะปนอยู่กับหอยทะเลชนิดอื่นในชั้นดินซึ่งแสดง
ว่าน้ำทะเลเคยท่วมถึง ปัจจุบันสภาพของเมืองโบราณคูบัวมีลักษณะเนินดินธรรมชาติ สูงประมาณ 5
เมตรจากระดับน้ำทะเลและสูงกว่าพื้นที่โดยรอบ 1-2 เมตร มีคูน้ำ 1 ชั้น คันดิน 2 ชั้นล้อมรอบ พื้นที่
ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลาดสูงขึ้นไปจนต่อเนื่องกับเนินเขาด้านตะวันตก ส่วนริมของที่ราบลาดลงสู่
ทะเล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดกับลำห้วยคูบัว ซึ่งถูกตัดแปลงให้เป็นคูเมืองโบราณ ถัดไปเป็นที่ราบลุ่ม
ทิศตะวันออก มีแม่น้ำอ้อมเป็นลำน้ำสำคัญ สันนิษฐานว่าเป็นแม่น้ำสายเก่าของแม่น้ำแม่
กลอง ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนทิศทางเดินกลายเป็นแม่น้ำแม่กลองหรือแม่น้ำราชบุรีทุกวันนี้ โดยตัว
เมืองห่างจากแม่น้ำอ้อม 2.7 กิโลเมตร ห่างจากแม่น้ำแม่กลอง 9.1 กิโลเมตร

ทิศใต้ ห่างจากชายฝั่งทะเลในจังหวัดสมุทรสงคราม 25 กิโลเมตร พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มถึง
ชายฝั่ง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับถนนไปกับทางรถไฟสายใต้ คูเมืองโบราณในด้านนี้คือ ลำห้วย
จีนสีห์ ที่แยกออกจากลำห้วยคูบัวไหลผ่านตัวเมืองไปออกทางคูบัวทางด้านตะวันออก แล้วไหลลง
สู่แม่น้ำอ้อมที่ตำบลเกาะศาลพระ อำเภอวัดเพลง ปัจจุบันลำห้วยต้นเนินไปนานแล้ว พื้นที่ด้านนี้
ค่อยๆ สูงชันไปจรดแนวเขาต่าง ๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาตะนาวศรีที่เป็นต้นกำเนิดของลำ
ห้วยคูบัว และลำห้วยจีนสีห์ซึ่งนอกจากถูกตัดแปลงเป็นคูเมืองและยังใช้สำหรับบริ โภคภายในเมือง
ด้วย

ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เคยปรากฏร่องรอยของแม่น้ำใหญ่ที่ชาวบ้านเรียกกันว่า
“อู่เรือ” กว้าง 50 เมตร ยาว 60 เมตร โดยประมาณ จากอู่เรือมีลำรางแลเห็นเป็นแนวไปสู่แม่น้ำอ้อม
ทางทิศตะวันออกต่อมาจนถึงบริเวณกลางเมือง อู่เรือนี้สันนิษฐานว่าเป็นท่าจอดเรือสมัยโบราณ
นอกจากนี้ยังพบร่องรอยของเนินดินที่มีคูน้ำคันดินล้อมรอบขนาดเล็กบ้างใหญ่บ้าง สันนิษฐานว่า
เมืองหรือชุมชนร่วมสมัยกับเมือง โบราณคูบัวเรียงรายอยู่สองฟากของแม่น้ำอ้อม โดยเฉพาะฝั่ง
ตะวันออก เช่น บริเวณบ้านเวียงทูน ซึ่งปัจจุบันเป็นเกาะกลางแม่น้ำอ้อมที่บ้านโคกพริก ตำบลคู้ง
กระถิน และที่บ้านสีเพชร ในเขตอำเภอเมืองราชบุรี เป็นต้น

เมือง โบราณคูบัวมีลักษณะภูมิประเทศและที่ตั้งอยู่ใกล้แนวเขาดิจกับขอบที่ราบคล้ายคลึง
กับเมืองโบราณบางเมืองที่ร่วมสมัยกัน เช่น เมืองอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จะเห็นว่าภูมิประเทศ
ดังกล่าวมีความเหมาะสมสำหรับการตั้งเมืองอย่างยิ่ง เนื่องจาก

1. แนวเขาด้านตะวันตกนอกจากเป็นแหล่งผลิตผลจากป่ายังใช้เป็นแนวกันพายุและกำแพงเมืองธรรมชาติอีกด้วย
2. ในฤดูฝนจะช่วยเพิ่มปริมาณน้ำในลำห้วยจีนสีห์และลำห้วยคูบัวสามารถกักเก็บไว้ใช้
อุปโภคบริโภคภายในเมือง
3. ภายหลังฝนตก สายน้ำลำธารจากภูเขาจะช่วยพัฒนาตะกอนแร่ธาตุมาถับถมบริเวณที่ราบ
ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตรกรรม
4. หากเกิดน้ำท่วมบ่าจากภูเขา ก็สามารถไหลลงสู่ทะเลได้สะดวก

2.3 ประวัติผ้าจกตระกูลคูบัว

การทอผ้าจกเป็นการทอและทำให้เกิดลวดลายไปพร้อม ๆ กัน การจก คือ การทอทอ ลวดลายบนพื้นผ้าด้วยวิธีการเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วง ๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของ ผ้า การจกจะใช้ไม้หรือขนเม่นหรือนิ้วมือน้อยขึ้น(ควัก)เส้นด้ายสีสันต่าง ๆ ขึ้นมาบนเส้นด้ายยืนให้ เกิดลวดลายตามต้องการ

2.4 การทอผ้าจกในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีการทอผ้าจกในภาคเหนือและภาคกลางรูปแบบลวดลายสีสันของผ้า จกจะแตกต่างกันไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ของแต่ละเผ่าพันธุ์ที่สืบเชื้อสายมาจาก บรรพบุรุษ ผ้าจกของไทย หากแบ่งตามชนเผ่า จะพบว่ามีการทอผ้าจกตามชนเผ่าใหญ่ ๆ ดังนี้

- 1) ผ้าจกไท-ยวน
- 2) ผ้าจกไท-พวน (ลาวพวน)
- 3) ผ้าจกไท-ลื้อ
- 4) ผ้าจกลาวครั้ง

การทอผ้าจกตามเผ่าพันธุ์นั้น รูปแบบลักษณะมีความแตกต่างกันไปตามเผ่าพันธุ์

ผ้าจกไทยยวน จังหวัดราชบุรี เกิดขึ้นในปีพุทธศักราช 2345 พระเจ้าประคองกษัตริย์พม่ายก กองทัพมาตีเมืองเชียงใหม่มีอินแชะห่วนเป็นแม่ทัพล้อมเมืองเชียงใหม่ไว้สี่ด้าน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงทราบข่าวศึก จึงมีพระบรมราชโองการให้กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทเสด็จขึ้นไปบัญชาการศึกมีเจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหริรักษ์กับพระยายมราชคุมกองทัพหลวง และกรมขุนสุนทรภู่ศรีกับพระองค์เจ้าลำดวน พระองค์เจ้าอินทปัตย์ คุมกองทัพวังหน้าขึ้นไปช่วย พระยาภาวดีละเจ้าเมืองเชียงใหม่

กองทัพของวังหน้าตีค่ายพม่าได้ก่อน พม่าที่ล้อมเมืองเชียงใหม่แตกพ่าย หนีไปซ่อนสมุท กำลังอยู่ที่เมืองเชียงแสน ส่วนกองทัพของวังหลวงที่เจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหริรักษ์ และพระยายมราช คุมไปนั้นทำการรบไม่เข้มแข็ง กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาททรงปรับโทษให้ขึ้นไปตีพม่าที่ ช่องสุม ณ เมืองเชียงแสน พันไปจากเขตล้านนาไทยให้จึงได้

ในปี พ.ศ. 2346 กองทัพของเจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหริรักษ์และพระยายมราชยกขึ้นไปล้อม เมืองเชียงแสน ขณะเดียวกันกองทัพจากเมืองลำปาง เมืองน่าน เมืองเชียงใหม่ และกองทัพเมือง เวียงจันทน์ก็ยกเข้าไปตีเมืองเชียงแสนด้วยเช่นกันรวมเป็นห้ากองทัพ กองทัพทั้งห้าล้อมเมืองเชียงแสนอยู่จนถึงเดือนห้า ปีชวด พ.ศ. 2347 ราษฎ์ไทยในเมืองเชียงแสนขาดเสบียงอาหาร ผู้คนอดอยาก ต้องฆ่าช้าง ม้า วัว ควาย กินเกือบจะหมดสิ้นราษฎ์ไทยจึงเป็นกบฏพากันเปิดประตูเมืองรับ กองทัพไทย ทหารไทยฆ่าฟันพม่าแตกหนีออกจากเมืองเชียงแสนไปจนหมดสิ้น นาข้าวที่ได้รับ

แต่งตั้งจากพม่าให้นำเมืองเชียงแสนก็พาครอบครัวหนี ทหารไทยได้รื้อกำแพงเมืองเผาบ้านเรือน เพื่อมิให้เป็นที่อยู่อาศัยและช่องสุมกำลังพลของพวกเขาได้ต่อไป จากนั้นได้อพยพครัวเรือนของ ชาวเชียงแสนมาได้ประมาณ 23,000 กว่าคน จัดแบ่งครัวเรือนออกเป็น 5 ส่วน โดยแบ่งให้ไปกับ กองทัพเมืองเชียงใหม่ เมืองน่าน เมืองลำปาง เมืองเวียงจันทน์ และกองทัพเมืองหลวง กองทัพละ 1 ส่วน ดังนั้นชาวโยนกเชียงแสนจึงต้องเดินทางอพยพครอบครัวไปอยู่ตามเมืองดังกล่าวข้างต้น ส่วน กองทัพเมืองหลวงก็นำเอาชาวโยนกเชียงแสนส่วนหนึ่งเดินทางลงมากรุงเทพฯ มีบางส่วนของตั้ง หลักแหล่งที่เมืองสระบุรี ส่วนที่เหลือทรงโปรดเกล้าให้ไปตั้งถิ่นฐาน ณ เมืองราชบุรี

เหตุการณ์ที่กองทัพไทยได้ตีเข้าเมืองเชียงแสนในปี พ.ศ. 2347 นั้น ตำนานเมืองเชียงใหม่ ได้กล่าวไว้ตรงกันว่ากองทัพเมืองเชียงใหม่ยกทัพถึงเมืองเชียงแสนเมื่อศักราช 1166 ปีกาบใจ เดือน 8 ขึ้น 13 ค่ำ วัน 1 (ปีกาบใจ = ปีชวด) ล้อมเมืองถึงเดือน 10 ขึ้น 15 ค่ำ วันอังคารก็ตีเมืองเชียงแสน แตก แต่พงสาวดารเมืองน่าน กล่าวถึงเหตุการณ์ในครั้งนี้ว่า กองทัพจากเมืองน่าน 1,000 เมืองนคร 1,000 เมืองเชียงใหม่ 1,000 รวมเป็น 3,000 เข้าตีเมืองเชียงแสน ล้อมอยู่ถึงเดือน 9 ขึ้น 15 ค่ำ เมื่ง วัน อังคาร เวลายามรุ่งแจ้งก็ยกเมืองเข้าตีเมืองเชียงแสนได้ และพงสาวดาร โยนกก็กล่าวว่ากองทัพเมือง เชียงใหม่ตีเข้าเมืองเชียงแสนได้ ในเดือน 8 แรก ขึ้น 15 ค่ำ วันอังคารไม่ตรงกันนัก แต่ส่วนมากก็ ระบุ พ.ศ. 2347 ตรงกัน จะมีบ้างบางพงสาวดารเช่น พงสาวดารนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมือง ลำพูนไชย กล่าวว่ ศักราช 1165 (พ.ศ. 2346) ปีกุนเบญจศก พระยาเชียงใหม่กาวิละ พระยานคร ลำปางดวงทิพ เจ้าฟ้าเมืองน่าน ยกกองทัพขึ้นไปตีเมืองเชียงแสนแตกกระจาย จุดเผาบ้านเรือนกวาด ต้อนเอาครอบครัวชายหญิง สรรพศัตราวุธ ช้าง ม้า ควาย ลงมาไว้ ณ เมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองน่าน แล้วแจ้งข่าวที่ได้ชัยชนะเมืองเชียงแสนมายังกรุงเทพฯ (ซึ่งในปี พ.ศ. 2346 ก่อนปี พ.ศ. 2347 เพียงปีเดียวเท่านั้น)

ครอบครัวของชาวโยนกเชียงแสน หรือชาวไท-ยวน ส่วนที่ติดตามกองทัพเมืองหลวงลง มายังกรุงเทพฯ นั้น มีส่วนหนึ่งพอใจที่จะตั้งหลักแหล่งอยู่ที่จังหวัดสระบุรี ณ บริเวณอำเภอเสาไห้ ในปัจจุบัน หัวหน้าไท-ยวนที่ขอตั้งถิ่นฐานอยู่ที่สระบุรีในครั้งนั้น มีชื่อเสียงปรากฏให้ลูกหลานได้ เล่าขานสืบต่อกันมามีหลายคน เช่น ปู่เจ้าฟ้า ปู่อิน โต๊ะ ชื่อเหล่านั้นถูกนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านอยู่จน ทุกวันนี้ และบางท่านได้รับแต่งตั้งบรรดาศักดิ์ เช่น พระยารัตนทศ ขุนวิเศษสาคร พระยาทศ ฯลฯ ท่านเหล่านั้นได้รับความไว้วางใจจากราชการให้เป็นผู้เก็บส่งเมืองหลวง ต่อมาชาวไท-ยวน มีครอบครัวมากขึ้นก็แยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานอยู่เกือบทุกอำเภอของจังหวัดสระบุรี เมื่อไปอยู่ ณ ที่ใดก็ สร้างวัดสำหรับทำบุญของตนเอง เช่น วัดต้นตาล วัดไผ่ล้อม วัดเจ้าฟ้า วัดสวนดอกไม้ วัดปากบาง วัดเสาไห้ และวัดพระยาทศ ฯลฯ

ปัจจุบันคนขอนแก่นเมืองสระบุรีที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษโยนกเชียงแสน ยังรักษาวัฒนธรรมวิถีชีวิตของตนเองไว้ได้บ้าง เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ก็ยังคงใช้อักษรธรรมล้านนา ประเพณีการทำบุญ พิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับผีบ้านผีเรือน ฯลฯ

ชาวโยนกเชียงแสนส่วนที่หนีจากพวกที่ขอต้งถิ่นฐานในจังหวัดสระบุรี ได้เดินทางตามกองทัพลงมาอยู่ที่กรุงเทพฯ ท่านัก ณ บริเวณบางขุนพรหมได้ระยะหนึ่ง จากนั้นก็ได้รับโปรดเกล้าให้ไปตั้งถิ่นฐาน ณ จังหวัดราชบุรี บริเวณริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลองห่างจากตัวเมืองราชบุรี ปัจจุบันไปทางทิศตะวันออกประมาณ 2 กิโลเมตร เรียกว่า บ้านไธนี (ภาษาชนพื้นบ้าน เรียกขานกันว่าเมืองละพี) ปัจจุบันบริเวณนี้เริ่มตั้งแต่วัดศรีชมพุดลอดไปจนถึงบริเวณวัดเทพอวาส

บันทึกประวัติย่อของหลวงศรีสวัสดิ์ อดีตนายอำเภอเมืองราชบุรี กล่าวว่า “ปู่ทวดของข้าพเจ้า คือ เจ้ากาวิละ สมัยนั้นเกิดศึกสงคราม พวกศัตรูได้ขับไล่ตอนมาหรือพวกไทยใหญ่ (ลาว) แดกแยกสามัคคีกันไม่แน่นัก พวกเหล่านี้ก็ได้อพยพมาสู่เมืองหลวง คือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครั้นถึงรัชกาลที่ 3 สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดพระกรุณาให้แยกทัพพลเมืองเหล่านี้ ไปอยู่ทางภาคเหนือบ้าง เช่น จังหวัดสระบุรี ลพบุรี พิษณุโลก ส่วนจังหวัดราชบุรีเวลานั้นผู้คนเมืองหัวเมืองมีน้อย จึงโปรดเกล้าฯ ให้แบ่งพลเมืองพวกเหล่านี้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำแม่กลองใต้จังหวัด เรียกว่า บ้านไธนาทิ (ภาษาลาวเรียกว่าบ้านราชชนทิ) แล้วโปรดเกล้าฯ ให้ลาวเหล่านี้ไปอยู่ภาคใต้ เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราชก็มีมาก เฉพาะจังหวัดราชบุรีได้ทรงแต่งตั้งให้พระณรงค์ภักดี พระวิจิตสงคราม พระบริรักษ์ภักดี ส่วนบิดาของข้าพเจ้านามเดิมว่า ทองอยู่ ได้รับบรรดาศักดิ์ ชั้นประทวน หรือหรือหมายตั้งสมัยนั้นไม่ทราบเป็นหลวงอินทรพิณารถ มีหน้าที่คุมลูกหมู่ทหารสังกัดขึ้นกระทรวงกรมกะลาโหม สมัยนั้นต้องเดินส่งส่วยทุกปี

นอกจากเอกสารที่กล่าวถึงการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของชาวไท-ยวน ดังกล่าวมาแล้ว ยังมีบันทึกส่วนตัวของพระเถระผู้เฒ่าที่ใคร่รู้ได้เห็นและสืบต่อเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่อง ก็คือบันทึกของพระครูวินัยธรรม (อินท์) วัดสัตตนารถปริวัตร ราชบุรี บันทึกไว้เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2459 กล่าวถึงชาวไท-ยวนสร้างวัดสัตตนารถปริวัตรขึ้นขณะตั้งบ้านเรือน ณ ริมแม่น้ำแม่กลองว่า “เมื่อครั้งรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวเมืองเทิงได้รับความเดือดร้อนภัยสงครามจากพม่าจึงพากันอพยพมาตั้งพระบรมโพธิสมภารพระองค์ทรงโปรดให้พากันมาอยู่ที่เมืองราชบุรี ต่อมาเมื่อมีกษัตริย์ 2 รูป คือ ครอบบาทหลวงเตี้ย และครอบบาทหลวงญะ ซึ่งเป็นกษัตริย์เชื้อสายไท-ยวนอยู่เมืองเทิง ได้เดินทางมาเยี่ยมญาติพี่น้องที่เมืองราชบุรีบรรดาญาติพี่น้องได้รวมใจกันสร้างวัดโพธิ์ (ปัจจุบันคือวัดสัตตนารถปริวัตร) ให้ครอบบาทหลวงเตี้ยจำพรรษา” ถึงแม้ว่าข้อความในบันทึกของพระคุณเจ้าพระครูวินัยธรรม (อินท์) จะคลาดเคลื่อนด้วยรัชสมัยและชาวเมืองก็ตาม แต่ทั้งชาวเมืองเทิงในบันทึกของท่านกับชาวเมืองเชียงแสนในพงศาวดารที่

กล่าวมาต่างก็เป็นคนไท-ยวนที่อพยพมาจากอาณาจักรล้านนาลงมาตั้งหลักอยู่ที่จังหวัดราชบุรี
แน่นอน

ชาวไท-ยวนเมืองเชียงแสนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำแม่กลองฝั่งขวา ถัดจากตัวเมืองปัจจุบัน
ไปทางทิศตะวันออกประมาณ 2 กิโลเมตร ดังกล่าวมาแล้ว ต่อมาขยายครัวเรือนออกไปจากที่เดิมอีก
หลายพื้นที่ เช่น ในอำเภอเมืองที่ตำบลคูบัว ตำบลคอนตะโก ตำบลอ่างทอง ตำบลคอนแร่ ตำบลห้วย
ไผ่ ตำบลเจดีย์หัก ตำบลหินกอง ชาวไท-ยวนต่างก็ได้สร้างวัดไว้ทำบุญของตนเอง เช่น วัดคูบัว วัด
คอนตะโก วัดใหญ่อ่างทอง วัดนาหนอง วัดหนองพุดอง วัดเขาลอยมูลโค วัดใหม่นครบาล ฯลฯ
อำเภอโพธารามก็มีชาวไท-ยวนที่ตำบลหนองโพ มีวัดหนองโพ บางกะโด มีวัดบางกะโด อำเภอ
บ้านโป่งที่ตำบลหนองปลาหมอ วัดบ่อเจ๊ก อำเภอปากท่อ ที่ตำบลอ่างหิน นาคอก ตำบลทุ่งหลวง
(บางส่วน) ตำบลบ่อกระดาน บ้านหนองบัว อำเภอบางแพที่ตำบลสวนผึ้ง ที่ตำบลท่าเคย นาขุ่นแสน
ทุ่งแหลม หนองขาม บ้านป่าหวาย บ้านซำหนองหมี บ้านนาไผ่เดียว บ้านหนองกลางเนิน ฯลฯ

ชาวไท-ยวนตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ราชบุรีในระยะแรก ๆ นั้น ได้รับการยกย่องทางราชการแต่งตั้ง
ให้มีบรรดาศักดิ์มีหน้าที่เก็บส่วยส่งหลวง ลูกหลานของท่านเหล่านั้นได้สืบเชื้อสายและนำ
บรรดาศักดิ์ตั้งเป็นนามสกุลมาจนถึงทุกวันนี้ เช่น

พระบริรักษ์ภักดี เป็นต้นสกุลของ “บริรักษ์” อยู่ที่ห้วยไผ่

พระวิจิตรสงคราม เป็นต้นสกุลของ “พระวิจิตร” อยู่ที่คอนตะโก

พระณรงค์ภักดี เป็นต้นสกุลของ “พระณรงค์” อยู่ที่บางกะโด หนองโพ ฯลฯ

ก็ด้วยเหตุนี้ที่ริมแม่น้ำแม่กลองบริเวณบ้านไร่ที่ไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก ชาวยวน
บางส่วนจึงได้พากันเคลื่อนย้ายไปตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ณ บริเวณใกล้เคียง เช่น ตำบลคูบัวมีผู้นำ
สองพี่น้อง ชื่อหนานฟ้า และหนานขัน หนานฟ้าผู้พี่ที่เห็นว่าที่ลุ่มริมห้วย (คูเมืองโบราณสมัยทวาร
วดี) เต็มไปด้วยดอกบัวเป็นทำเลที่ดีจึงตั้งบ้านเรือนอยู่ฝั่งทางเหนือของลำห้วยมีลูกหลานสืบต่อ
กันมา หมู่บ้านนี้เรียกว่า “บ้านปู่ขัน” สืบมาจนทุกวันนี้

ต่อมาเมื่อมีชุมชนมากขึ้นจึงได้ขยายครัวเรือนออกไปตั้งถิ่นฐานห่างออกไปจากบ้านปู่ฟ้า
และบ้านปู่ขัน เช่นบริเวณหมู่บ้านวัดแคทราย วัดหนามพุดอง ชุมชนที่อยู่ก่อนเรียกตัวเองว่า “บ้าน
ใน” หมู่บ้านแคทรายหนามพุดองที่ห่างออกไปเรียกว่า “บ้านนอก”

ชุมชนที่บ้านหนองขันและบ้านปู่ฟ้าสร้างวัดของชุมชนขึ้นเรียกว่า “วัดใน” (ปัจจุบันคือ วัด
คูบัว) ชุมชนแคทรายที่แยกตัวจากชุมชนเดิมก็สร้างวัดเรียกว่า “วัดน้อย” (ปัจจุบันคือ วัดแคทราย)
ชุมชนที่อยู่หนามพุดองห่างไกลออกไปเป็นคนบ้านนอกก็สร้างวัดขึ้นเรียกว่า “วัดนอก” (ปัจจุบันคือ
วัดหนามพุดอง)

ในระยะแรกการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดราชบุรี ชาวไท-ยวนก็ยังคงรักษาวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมของชาวไท-ยวนไว้อย่างเคร่งครัดต่อมาได้ผสมผสานกลมกลืนกับประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนภาคกลาง ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมของราชบุรี ความเคร่งครัดในวิถีชีวิตแบบ ดั้งเดิมลดน้อยลง ชีวิตเริ่มปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อการอยู่รอด ฉะนั้น ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เช่น การเกิด การกิน การตาย ความเชื่อและความศรัทธา เริ่มเลือน หายไป ในขณะที่เดียวกันก็ยอมรับความแปลกใหม่ความเป็นอารยะจากวัฒนธรรมอื่นเข้ามาแทนที่ สายเลือดไท-ยวนล้านนาที่อยู่ในตัวของลูกหลานไท-ยวนเริ่มจางลง แม้เวลาที่ผ่านมามีเพียง 191 ปี เท่านั้น ปัจจุบันเกือบไม่มีเอกลักษณ์แสดงความเป็นไท-ยวนในอดีตให้เห็น นอกจากภาษาพูดและ ศิลปะการทอผ้าจก ซึ่งเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมการแต่งกายของผู้หญิงไท-ยวน ซึ่งยังหลงเหลือ อยู่บ้างในบางท้องถิ่น เช่น ตำบลคูบัว ตำบลคอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ในอำเภอเมือง และตำบลรางบัวใน อำเภอจอมบึง

3. ความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีบ้านคูบัว

ศิลปะ สถาปัตยกรรมของชาวไทยวน บ้านเรือนของไทยวนอยู่รวมกันเป็นชุมชน มีที่นาอยู่ รอบหมู่บ้าน ลักษณะบ้านเรือนเป็นแบบใต้ถุนสูง เสาบ้านทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้เต็งรัง ซึ่งหาได้ตามป่า หลังคามุงด้วยหญ้าแฝก ภายในตัวบ้านกั้นห้อง 1 ห้อง สำหรับเป็นห้อง ของลูกสาวและเก็บข้าวของมีค่า ใต้ถุนบ้านเป็นที่เลี้ยงวัว-ควาย บริเวณบ้านโดยรอบเป็นลานโล่ง บางบ้านปลูกเป็นเพิงหรือ โรงเพื่อเป็นที่เก็บเกวียนและรถไถ ฯลฯ บริเวณบ้านส่วนที่ติดกับตัวบ้าน เป็นที่สร้างขี้ข้าว ซึ่งต้องสร้างให้สูงกว่าตัวบ้านมิฉะนั้นเจ้าแม่โพสพอาจไม่พอใจถ้าสร้างขี้ข้าวไว้ ต่ำกว่า ขณะนี้ความเชื่อดังกล่าวมีน้อยลง เห็นได้จากบางบ้านสร้างขี้ข้าวไว้ต่ำกว่าตัวบ้านทั้งนี้เพื่อ ความสะดวกในเวลาขนข้าวขึ้นขี้โดยทั่วไปสภาพบ้านเรือนของไทยวน แบบดั้งเดิมเริ่มหมดไป ด้วยต่างนิยมสร้างเรือนแบบที่เรียกว่า “บ้านสมัยใหม่” ที่พบเห็นโดยทั่วไป คือเป็นบ้านครึ่งตึกครึ่ง ไม้ หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี แต่ที่บ้านคอนแร่ ตำบลคอนแร่ อำเภอเมืองราชบุรี ยังพอบ้าน ไทยวนแบบเดิมให้เห็นอยู่บ้างความเชื่อและพิธีกรรมของไทยวน ระบบความเชื่อของไทย- ยวนมีอยู่ด้วยกัน 2 ระบบควบคู่กันไป คือ การนับถือพระพุทธศาสนาและนับถือผีบรรพชนหรือผี ปู่ย่า หรือผีประตระกูลการนับถือผีบรรพชนของไทยวนมีมาแต่โบราณ เมื่อก่อนเมื่อชายชาว ไทยวนจะออกศึกสงคราม ต้องทำพิธีเรียกผีให้ไปกับตนด้วยทุกครั้ง ภายในบ้านต้องสร้างหิ้งผีไว้ที่ เสาเอก และสร้างศาลผีไว้นอกบ้านสำหรับเช่นไหว้ เมื่อถึงช่วงเทศกาลออกพรรษา เมื่อลูกสาวบ้าน ไคแต่งงานหรือทำพิธี จะต้องบอกกล่าวหรือขอขมาผีประจำตระกูล ผีแต่ละตระกูลชอบเครื่องเช่น ไม่เหมือนกัน บางตระกูลชอบขนมหวาน บางตระกูลชอบเหล้า มะพร้าวอ่อน หรือไก่ แต่ละตระกูล

จะมีผู้รับเป็นเจ้าพิธี ลูกหลานผู้ใดต้องการจะเช่นสรวงก็ต้องนำเครื่องเช่นไปให้เจ้าพิธีเป็นผู้ทำพิธี บวงสรวงที่บ้านหนานพัด วันกระจ่าง ใช้เครื่องไหว้ผี ได้แก่ ไก่ 8 ตัว หัวหมู 8 หัว กล้วย 8 หัว ข้าวต้มมัด 8 มัด และเหล้า 8 ขวด ส่วนที่บ้านของนางเทศ ชมพูนันท์ใช้ข้าวเหนียวแดง (อีตู) 2 แผ่น ข้าวต้มมัด 2 ห่อ กล้วย 2 หวี มะพร้าวอ่อน 4 ลูก มะพร้าวแก่ 4 ลูก เทียน 2 คู่ และข้าวเหนียวแดง (อีตู) 2 แผ่น การเช่นไหว้ผีนี้ต้องแบ่งเครื่องเช่นเป็น 2 ชุด ไหว้ที่หิ้งพระ 1 ชุด และไหว้ที่ศาลผี 1 ชุด ตามปกติแต่ดั้งเดิม ผู้ที่มีผีประจำตระกูลผีเดียวกัน (ผีเฮือนเดียวกัน) จะนับถือเป็นญาติพี่น้องกัน ผู้ที่มีผีเฮือนเดียวกันจะมีแต่งงานกันทุกๆ 3 ปีผู้มีผีเฮือนเดียวกันจะนัดพบรวมญาติเพื่อทำพิธีไหว้ผู้ประจำตระกูลของตน และมีการกินเลี้ยงสังสรรค์ซึ่งเรียกว่ากินปางใหญ่ แต่ถ้าปีใดมีเดือน 8 สองหน ปีนั้นก็กินปางใหญ่กันอีก มีคำพูดเพื่อเตือนเวลากินปางใหญ่ว่า “สองปีฮามสามปีเลี้ยง”

ความเชื่อเรื่องขวัญ ขวัญตามความเชื่อ คือ สิ่งที่อยู่ในร่างกายตั้งแต่เกิดเป็นภาวะทางจิตใจ เป็นของภายในมองไม่เห็นด้วยตา จับต้องไม่ได้ ขวัญนี้ถ้าอยู่กับตัวผู้ใดก็มีแต่ความสุขสบายแต่ถ้าขวัญหนีหายจากตัวไปก็จะเจ็บไข้ได้ทุกข์ และอาจถึงแก่ความตายได้ถ้าขวัญไม่กลับคืนสู่ตัว ขวัญนี้มีอยู่ในคน สัตว์ และสิ่งที่ไม่มีชีวิตอื่นๆ เช่นขวัญข้าวขวัญควาย และขวัญเรือน ฯลฯ ชาวไทยวนเชื่อกันว่าขวัญของคนจะไม่อยู่กับเนื้อกับตัว 4 ภาวะ คือ

1. เมื่อตกใจจะเพราะอะไรก็ตามเชื่อกันว่าจะหนีจากเราไป
2. เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย
3. เมื่อกลับจากต่างถิ่น ถ้าไปต่างถิ่นนานๆเมื่อกลับมาบ้านเชื่อกันว่าขวัญยังไม่กลับตามมา

จึงต้องทำพิธีเชิญขวัญ

4. โอกาสงานมงคลต่างๆก็จะมีการเชิญขวัญเช่นกัน

นอกจากขวัญคนแล้ว ชาวไทยวนยังให้ความสำคัญกับขวัญข้าวมาก มีการทำขวัญข้าวเสมอเมื่อเกี่ยวข้าวมัดเป็นพ่อนแล้ว ก็จะเลือกวันหาบเข้าลาน โดยมากเป็นวันอธิบดีหรือวันธงชัย นำเอาใบคูณ ดอกคูณมาวางไว้ที่หัวลานก่อน แล้วจึงหาบพอนข้างพอนแรกมาทับไว้และหลังนวดข้าวเสร็จ เตรียมนำข้าวขึ้นยุ้งก็จะเชิญขวัญแม่โพสพส่วนมากฝ่ายหญิงจะเป็นคนทำโดยคอนกระบุง ที่มีผ้าขาวม้าสวยๆพาดคลุมลงมาจากไม้คานถึงกระบุง แล้วเดินเก็บรวงข้าวที่ตกอยู่ที่นา ขณะเดินเก็บรวงข้าวที่ตกอยู่ที่ทุ่งนาขณะเดินเก็บจะไม่พูดกับใครเป็นอันขาดเมื่อเก็บครบทุกไร่แล้วก็เอารวงข้าวนั้นมาใส่ยุ้งซึ่งเป็นพิธีเชิญขวัญข้าวอย่างง่าย แต่ถ้าครบตามวิธีก็ต้องทำบุญลาน นิมนต์พระมาสวดมนต์เย็นที่ลานหลังจากนวดข้างเสร็จ รุ่งเช้าถวายอาหารบิณฑบาตรแล้วเชิญขวัญข้าวต่อไป

ประเพณีของชาวไทยวน จะมีประเพณีสืบมาหลายชั่วอายุคน ปัจจุบันประเพณีต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประเพณีไปเซ็งถึงเทศกาลสงกรานต์ หนุ่มๆ ในหมู่บ้านต่างรวมกลุ่มกันประมาณ 7 – 10 คน ออกเดินทางพร้อมด้วยอุปกรณ์เครื่องดนตรีมีกลอง แคน ฉิ่ง และฉาบ เป็นต้น หนุ่มๆ เหล่านี้จะร้องรำทำเพลงแฉะเวียนไปตามบ้าน เมื่อถึงบ้านใดเจ้าของบ้านจะเชิญให้ขึ้นบ้าน ให้การต้อนรับหุงหาอาหารเลี้ยงดูบางครั้งอาจให้เงินหรือข้าวสารอาหารแห้งไว้ไว้เป็นเสบียง และหากค่าลงที่บ้านใดก็จะพักค้างคืนที่บ้านนั้นด้วย คณะเซ็งหนุ่มๆ จะเดินรอนแรมไปหลายวัน เมื่อขึ้นบ้านใดพบหญิงสาวที่ถูกใจก็จะหมายตาไว้และจะหาโอกาสติดต่อผูกพันจนถึงขั้นสู่ขอแต่งงานต่อไป

ประเพณีเที่ยวช่วง ในสมัยก่อนไม่มีโรงสีและข้าวบรรจุถุงสำเร็จรูปอย่างเช่นทุกวันนี้ ชาวไทยวนต้องตำข้าวกิน อุปกรณ์ที่สำคัญคือ ครก ที่มีทั้งครกที่ตำด้วยมือและครกกระเดื่องหรือที่เรียกกันว่า “ มอ ”

สาวๆ นิยมตำข้าวกันในยามค่ำ หลังจากเสร็จจากนาสาวๆ จะแบกข้าวจากเรือนมาคนละครบุงมารวมกลุ่มตำข้าวด้วย “ มอ ” ขณะที่ตำอยู่นั้นหนุ่มๆ ในหมู่บ้านที่หมายปองสาวคนใด ก็จะพากันมาเที่ยวสาวตำข้าว เรียกว่า “ เที่ยวช่วง ” ช่วง คือ บริเวณที่ตำข้าว โดยหนุ่มๆ จะมากัน 3 – 4 คน เมื่อมาถึงช่วง หนุ่มสาวคู่ใดรักชอบกันก็จะอยู่ช่วยกันตำข้าวเป็น โอกาสใกล้ชิดกัน โดยคนอื่นจะหลีกเลี่ยงให้ ในขณะที่เดียวกันหากมีหนุ่มกลุ่มอื่นเข้ามาเที่ยวช่วง หนุ่มกลุ่มแรกจะออกจากช่วงไปเปิดโอกาสให้หนุ่มกลุ่มใหม่ได้มาเที่ยวสาวที่ตนรักก็จะแอบอยู่ปากทาง เพื่อคอยดักตีหัวคู่อภิบาลครั้งก็ตีฝากกัน ไปก็มีเป็นการเตือนว่าหญิงคนนี้มีคนจองแล้ว นอกจากนี้ยังมีการขุดหลุมพรางวางขวางหนามดักทำร้ายคู่รักอีกด้วย การเที่ยวช่วงจึงสนุกสนานและตื่นเต้นประทับใจหนุ่มสาวที่กว่าจะได้แต่งงานกัน ก็ต้องฝ่าฟันอุปสรรคนานามาไม่น้อยทีเดียว

นอกจากนี้ชาวไทยวนยังมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประเพณีในรอบปี และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ดังต่อไปนี้

ประเพณีการเกิด การคลอดบุตรของคนไทยวนในสมัยก่อนมีหมอตำแย ซึ่งอยู่ภายในหมู่บ้านนั่นเองเป็นผู้ทำคลอดหลังจากทารกถือกำเนิดขึ้นมาแล้ว หมอตำแยจะนำเด็กไปอาบน้ำทำความสะอาด จากนั้นนำมาวางลงบนกระด้งวางไว้ที่หัวบันไดบ้าน กระเทียบเข้าข้างกระด้ง 3 ครั้งพร้อมทั้งกล่าวว่า “ สามวันลูกผี สี่วันลูกคน ” ตามเคล็ดที่เชื่อว่าจะทำให้เด็กมีอายุมั่นคงขวัญยืน เสร็จแล้วจึงเตรียมผ้ามัดปากหม้อข้าวหรือผ้าเตี่ยวหม้อหนึ่งมาผูกแขนเด็ก เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเป็นโรคชางต่างๆ เมื่อเด็กมีอายุครบเดือนจึงทำพิธี โคนผมไฟ ผมที่โคนมักนำไปทิ้งไว้ที่โคนต้นไม้ใกล้กับบริเวณบ้าน

สำหรับผู้ที่เป็นมารดา หลังจากคลอดบุตรแล้วจะต้องอยู่ไฟ โดยผู้ที่เป็นสามีและญาติพี่น้องจะเตรียมสถานที่สำหรับอยู่ไฟ ระยะเวลาการอยู่ไฟนั้นถือว่า “ อยู่ไฟให้ได้เดือน อยู่เดือนให้ได้ไฟ ” หมายถึง มารดาจะต้องอยู่ไฟให้ครบ 1 เดือน

ภาพที่ 2.2 แสดงภาพการอยู่ไฟและการคลอดลูก
ที่มา: พิพิธภัณฑ์ชาติประวัติศาสตร์สถานบ้านคูบัว

ประเพณีการบวช เมื่อชายชาวไทยวนมีอายุครบบวช บิดามารดาจะพาไปฝากที่วัดเพื่อให้หัดท่องจำคำสวดต่างๆประมาณ 15 วันถึง 1 เดือน โดยพิธีบวชมักจัดเป็นเวลา 3 วัน วันแรกเป็นวันदान้อย เพื่อนบ้านต่างพากันมาช่วยเตรียมอาหาร เช่น ขนมจิ้น ข้าวต้มมัด และกะละแม ฯลฯ สำหรับใช้ในงาน วันรุ่งขึ้นเป็นวันดาหลวงต้องไปรับนาคที่วัดเพื่อ โคนผมที่บ้านหลังจากโคนผมแล้วนาคจะแต่งตัวนุ่งผ้าไหมมีผ้าปกศีรษะ ซึ่งเป็นผ้าทอจก เรียกว่า “ ผ้าปกหัวนาคจก ทอขึ้นสำหรับใช้ศีรษะนาคขณะแห่นาคไปบวชมีขนาดยาวประมาณ 16 – 19 นิ้ว กว้างประมาณ 15 – 17 นิ้ว ทอด้วยเส้นฝ้ายหรือไหม ตรงกลางปล่อยให้มีพื้นผ้าสีขาวขนาด 3 x 4 นิ้ว ชายผ้าทั้งสองด้านมีชายครุยร้อยด้วยลูกแก้วสีต่างๆเพื่อให้ดูสวยงาม ” แล้วให้นาคนั่งแคร่มีคนหอบ แห่ไปรอบหมู่บ้านเมื่อแห่นาคกลับถึงบ้านจึงทำพิธีอาบน้ำนาคและทำขวัญนาคต่อไป สิ่งของที่ใช้ในการทำขวัญนาค ได้แก่ บายศรี 7 ชั้น มะพร้าว 1 ลูก กล้วย 1 หวี ฝอยทอง ทองหยิบ ขนมจก เนื้อย่าง ไข่ 1 ฟอง และค้ายกครู 6 บาท ดอกไม้ธูปเทียนสำหรับทำขวัญ ในวันที่มีผู้มาร่วมงานจะต้องนำข้าวสารไปช่วยงานด้วย ขณะเดียวกันเจ้าภาพจะให้ข้าวต้มมัดเป็นการตอบแทน รุ่งขึ้นอีกวันซึ่งเป็นวันที่ 3 ญาติพี่น้องจะพานาคไปกินข้าวและแห่ไปวัดเพื่อเข้าโบสถ์ทำพิธีบวช ตกเย็นจึงนำพระใหม่กลับบ้านและนิมนต์พระมาด้วยกัน 5 หรือ 7 หรือ 9 รูป เพื่อมาสวดฉลองพระใหม่ เช้าวันรุ่งขึ้นต้องเตรียมอาหารใส่บาตรให้พระใหม่อีกครั้งก็เป็นอันเสร็จพิธี

ประเพณีแต่งงานก่อนจะถึงการแต่งงาน หนุ่มสาวต่างก็ผ่านกรเกี่ยววราพาสักกันมาก่อนหนุ่มไทยวน รุ่นเก่าต้องแสวงหาคาถาของขลังมาใส่ตน ก่อนจะออกนอกบ้านก็ต้องเสกเป็งทาหน้า เช่น

ตัวอย่างคาถาของหลวงเฮียบ้านห้วยหวาย “ จะระจิตตั้งพุทธรังสังมิ ” เสกน้ำล้างหน้าเป็นมหรานิยมสาวหรือคนแก่ก็ชอบเรานอกจากคาถาไสยศาสตร์ต่างๆ แล้วหนุ่มสาวไทยวนก็ต้องเรียนรู้การใช้คำพูดเกี่ยวกับที่เรียกกันว่า “ คำพญา ” เป็นถ้อยคำที่มีสัมผัสสอดคล้องกัน มีความหมายลึกซึ้งเป็นการบอกรักโดยไม่พูดคำว่ารักออกมาโดยตรง ตัวอย่าง เช่น

ชาย : ลาดะเนื้อ แม่ดอกจุ่มปี เมินๆมาที บ่อยากหนีไกลหน้า (ลาดแล้วนะน้องรักนานๆ ที่ได้มาทีก็ไม่อยากกลับไปให้ไกลจากหน้าน้อง)

หญิง : กัดซอดเมียบแล้วกำป้อกำชายตาล มาหื้อหันบนาน ฟังก้านปีกบ้าน (คงคิดถึงเมียบแล้วลิพอค้ำน้ำตาลมาให้เห็นได้ไม่นานก็รีบกลับบ้านเสียแล้ว)

หรือชาย : งามก็ป้อเหมือนฟ้า ยังหวานมาจำ ปีก่าเหมือนดั่งปล้าหลงเหยื่อ บ่กลั่น (งามเหมือนนางฟ้าแล้ว ยังพูดได้หวานอีกด้วย พี่ก็เหมือนปลาขอมไม่สามารถที่จะอดกลั้นในการ กินเหยื่อได้)

หญิง : จ้างเยาะจ้างเยี้ย นอเขยบ้านอื่น เอมะยอมายื่น หมั้นสาวกำหุ้ม (พี่ช่างเยาะเย้ยน้องจึงนะพอเขยบ้านอื่น เอาคำป้อยอมมาให้ สาวตั้งหมั้นก็หลงนี่) การเกี่ยวสาวนี้หนุ่มก็มองหาโอกาสที่จะได้พูดคุยกับสาวในงานเทศกาลต่างๆหรือสถานที่ต่างๆ เช่น ท้องนาหรือบ้าน สาวเองโดยการพูดคุยนี้จะอยู่ในสายตาผู้ใหญ่ตลอดเวลา ทำให้ไม่มีกรณีการล่วงเกินสาวหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ ผิดผี ” นอกจากพ่อแม่จะรู้เห็นเป็นใจ จับหนุ่มเข้าห้องให้นอนกับลูกสาวเลย แล้วค่อยขอหมั้นกันในวันต่อไป การกระทำลักษณะนี้ เรียกว่า “ นอนจูหรือนอนชู ” การที่ชายหญิงจะอยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยาของชาวไทยวนนี้มีอยู่ 3 วิธีคือการแต่งงาน หนีตามกัน และนอนจู

การแต่งงานนี้นับว่าถูกต้องตามประเพณีนิยม การหนีตามกันนี้นับเฉพาะกรณีหญิงหนีตามชาย ซึ่งก็เหมือนกันที่พ่อแม่ฝ่ายหญิงโกรธจนไม่ยอมรับให้เข้ามาไทยก็มี ส่วนการนอนจูนี้มีน้อยมากเมื่อมีการทาบตามจากฝ่ายชาย และฝ่ายหญิงตอบตกลงแล้วก็จะมีการกำหนดสินสอดทองหมั้นแล้วแต่จะตกลงกัน พอถึงวันหมั้นฝ่ายชายจะจัดขันหมาก มีหมากดิบ 8 ผล พลู 4 เรียง ใส่ขันใบหนึ่งอีกใบหนึ่งบรรจุทองหมั้น หรือเงินหมั้นตามที่ตกลง บางครั้งก็มีการเพิ่มใบเงิน – ใบทอง ข้าวเปลือก ถั่วงา และดอกกรัก อีกหนึ่งขัน ผู้จัดขันควรเป็นหญิงที่มีอายุมากพอควรและต้องไม่เป็นร้างหรือหม้ายเมื่อไปถึงจะมีการปูผ้าขาวไว้คอยรับ เทขันหมากคว่ำลงบนผ้าขาวผู้สูงอายุก็นั่งเอนำมรดพรหมสิ่งทีเทออก เมื่อได้ตรวจดูเรียบร้อย ฝ่ายชายจะมอบของหมั้นให้ฝ่ายหญิง จากนั้นก็เลี้ยงอาหารกัน เสร็จก็กลับเมื่อถึงวันแต่งงาน ฤกษ์ยามที่กำหนด ตอนเช้าที่บ้านเจ้าสาวอาจนิมนต์ พระมาเจริญพระพุทธรมนต์ให้คู่บ่าวสาวมีการใส่บาตรพระร่วมกัน มีเคล็ด คือแม้ว่าบาตรพระจะมีข้าวสุกจนเต็มล้นก็ไม่นิยมเทข้าวสุกออกจากบาตร เปรียบให้ผิวเมียคู่นี้ทำมาหากินงอกงาม เมื่อเสร็จพิธีสงฆ์ที่บ้านเจ้าสาวแล้ว เจ้าบ่าวก็จะกลับบ้านไปเตรียมยกขันหมากมา ซึ่งก็คล้ายกับการจัดขันหมั้น และใส่เงินสินสอด

ลงไปด้วย จัดใส่พานแว่นฟ้า หรือ โศก หรือ ตะลุ่ม ก็ได้มีผ้าแพรสีสวยห่มไว้เรียกว่าหมากเอก ผู้ที่ถือ ก็ต้องเป็นหญิงที่มีความประพฤติดีงาม นอกจากนั้น มีขันหมากโท ใส่ขนม ผลไม้ต่างๆ และมีหม่ม ถือต้นกล้วย ต้อนอ้อย ตามไปด้วย การที่ขันหมากจะเคลื่อนออกจากบ้านฝ่ายใดต้องให้ฝ่ายเจ้าสาว มาเชิญเสียก่อน โดยจัดหินไว้ปูทับด้วยหญ้าแพรก และใบตองกล้วยตานีอีกชั้นหนึ่ง และต้องจัด หญิงที่เป็นน้องของเจ้าสาวหรือหากไม่มีน้องสาวก็เป็นหญิงอื่นแทนไว้ล้างเท้าให้เจ้าบ่าว ซึ่งเจ้าบ่าว ก็ต้องให้เงินใส่ซองเป็นรางวัล นอกจากนี้ก็ต้องเสี้ยค่าผ่านประตูเงินประตูทองอีกด้วย เมื่อขบวน ขันหมากนั่งพร้อมกันแล้ว เฒ่าแก่ทั้งสองฝ่ายจะมีการโต้ถามโต้ตอบกันเริ่มจากฝ่ายหญิงจะรวบชาย ฝ่ายขาวห่อเงินสินสอดทั้งหมดส่งให้เจ้าบ่าว เจ้าบ่าวจะส่งคืนเจ้าสาว เจ้าสาวรับแล้วก็จะคืนให้ เจ้าบ่าวทำอย่างนี้ 3 วัน เหมือนจะลองใจกัน เมื่อครบ 3 วัน เจ้าสาวก็มอบกองเงินสินสอดให้มารดา ของตัวนำไปใส่กระบุง หรือใส่แข่งเอาไปเก็บจากนั้นบ่าวสาวก็นั่งคู่กันไหว้ญาติผู้ใหญ่ให้ท่านผูกข้อมือ ให้ศีลให้พรเมื่อไหว้ญาติเสร็จผู้ดำเนินพิธีก็จะจับด้ายมงคลที่คล้องศีรษะคนทั้งสองจูงเข้าไปใน ห้องนอน และถอดด้ายมงคลให้คนทั้งสองเก็บไว้ จากนั้นก็เลี้ยงอาหารกัน เสร็จเจ้าบ่าวสาวก็กลับบ้านตัวเองในตอนเย็นจะมีการส่งตัวเจ้าบ่าว โดยญาติตามมาส่งไม่ก็คืน เมื่อได้ฤกษ์แม่เจ้าสาวก็จะ จูงมือเจ้าบ่าวเข้าไปในห้องที่เจ้าสาวคอยอยู่แล้ว เจ้าสาวจะกราบเจ้าบ่าว เจ้าบ่าวรับไหว้อาจให้พรหรือ ให้อภัย จากนั้นก็จะทำพิธีปูที่นอน บางครั้งมีการเอาหินหรือฟักเขียวมาวางข้างที่นอน ความหมาย คือ ให้มีใจหนักแน่นเหมือนหินและเยือกเย็นเหมือนฟัก ไม่มีการแสร้งนอนอย่างพิธีภาคกลางนิยม ทำกัน

ประเพณีงานศพ เมื่อคนในหมู่บ้านเสียชีวิตก็ต้องจัดงานศพซึ่งมักจัดกันที่บ้าน โดยนิมนต์ พระมาฉันเพล และสวดมนต์เย็นเมื่อถึงกำหนดเผาญาติๆ ต้องเอาสตงค์แดงไปบอกขอซื้อที่ดินเผา ศพ ซึ่งมักไปจัดพิธีเผาที่ตามที่ดินของตนเอง

ในระหว่างที่มีงานสวดศพ ผู้ที่ร่วมงานจะถือไม้พินท่อนยาวประมาณ 3 ศอกติดมือไปบ้าน งานด้วย ไม้พินท่อนนี้จะใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับเผา เมื่อถึงเผาสัปเหร่อจะใช้พินเหล่านี้ไปทำเสาเชิง ตะกอน 6 ต้น โดยวางเป็นสองข้างๆละ 3 ต้น แล้วใช้ไม้ที่เหลื่อวางพาดสลับกันให้สูง 7 ชั้น เมื่อถึง เวลาบรรดาญาติจะญาติจะช่วยกันหามโลงไปเชิงตะกอน เมื่อถึงที่ก็จะวางโลงไว้บริเวณเดียวกัน พระสงฆ์ให้เปิด โลงดูเพื่อปลง แล้วทอดผ้าบังสุกุล จากนั้นแห่ศพเวียนรอบเชิงตะกอน 3 รอบ แล้ว วางลงบนเชิงตะกอน ผู้ที่ร่วมงานเผาจะเตรียมธูปมาคนละ 3 ดอก จุดธูปแล้วนำธูปไปวางใต้โลง (เหมือนกับในกรุงเทพมหานคร ที่วางดอกไม้จันทน์) เมื่อวางครบทุกคนแล้ว ญาติๆก็ทำพิธีเผาจริง กันต่อไป เมื่อไหม้จนหมดแล้วก็ทำการเก็บกระดูกวันรุ่งขึ้นเจ้าบ้านต้องนิมนต์พระมาสวดพระสงฆ์ ที่รับนิมนต์มาจะเตรียมเกลือและข้าวสารซึ่งเคล้าให้เข้ากันแล้วมาด้วย เพื่อโปรยให้แก่คนใน

ครอบครัว เมื่อพระสงฆ์ทำพิธีเสร็จและกลับแล้ว คนแก่ในบ้านก็จะนำเกลือและข้าวสารที่เหลือไปโปรยไว้รอบบ้านอีกครั้ง

ประเพณีในรอบ 1 ปี ชาวไทยวนจะมีประเพณีที่ปฏิบัติในแต่ละเดือน ดังนี้

เดือน 5 งานบุญสงกรานต์ ตอนเช้ามาทำบุญที่วัดไหว้ผีปู่ย่าที่บ้าน ตกบ่ายมีการละเล่น เช่น ผีม้ก๊วก ผีลุ่ม ผีกะลา และสาคน้ำ ฯลฯ ในอดีตมีการกว่นกะละแม และทำขนมข้าวเหนียวแดงไปทำบุญที่วัดด้วย

เดือน 6 บุญวิสาขบูชา มีการเวียนเทียนที่วัด หากชายหนุ่มที่มีอายุครบบวชก็มักจะจัดงานบวชกันในช่วงนี้

เดือน 7 ทำบุญสลากภัตชาวไทยวนจะเรียกว่า “ กั้นข้าวสลาก ” เป็นประเพณีเก่าสมัยก่อนจะทำในฤดูกลางพรรษาโดยเริ่มจากแจกฎีกาหาเจ้าภาพก่อนและเจ้าภาพก็ตกแต่งต้นสลากของคนถ้าไม่มีทุนทรัพย์มากก็จะทำแต่กระจาดเฉยๆ ไม่มีต้นสลาก โดยสานกระจาดขนาดใหญ่ เอากระดาศประดับกระจาดให้สวยงามหาผลไม้มานมมาใส่กระจาดเท่านั้นก็พอ และเมื่อถึงวันงานก็เอาเงินติดที่กระจาดด้วยส่วนแบบที่มีต้นสลากก็ใช้ไม้ปักกลางกระจาด ตกแต่งเป็นฉัตรหลายชั้นสวยงามใช้กระดาศสีมาตัดทำเป็นดอกไม้สีต่างๆ ในวันงานก็จะนำต้นสลากไปตั้งบนร้านที่ลานวัดมีเทศน์อานิสงส์ 1 ถิ่นท์ เมื่อจบก็นิมนต์พระสงฆ์มาจับสลากที่เตรียมไว้จับได้สลากของผู้ใดก็ไปรับกระจาดสลากของผู้นั้นที่ลานวัดแล้วขนกลับวัดของตน การทำบุญสลากภัตนี้เป็นแบบเดียวกับตานกัวยสลากของทางภาคเหนือ

เดือน 8 บุญเข้าพรรษาและสงกรานต์

เดือน 9 – เดือน 11 ชาวไทยวนต่างเตรียมของไปทำบุญที่วัดทุกวันพระ ประเพณีวันสาทรการทำบุญวันสาทร จะตรงกับวันสิ้นเดือน 10 ของทุกปี ก่อนถึงวันสาทรชาวบ้านจะทำขนมกระยาสาทรซึ่งทำด้วย ข้าวเม่า ข้าวตอก ถั่ว และงา กวนให้เข้ากันส่วนหนึ่งเอาไปถวายพระที่วัดเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว ส่วนหนึ่งแจกญาติพี่น้องอีกส่วนหนึ่งเอาเช่นแม่โพสพ โดยปักกระตังไว้ที่กลางนาใส่ขนมกระยาสาทร กล้วยไข่ และส้มเขียวหวาน โดยเชื่อว่าระยะนั้นข้าวตั้งท้อง แม่โพสพก็ยอมอยากกินของเปรี้ยวหวาน เช่นเดียวกับหญิงที่กำลังตั้งครรภ์ เดือน 11 แรม 4 ค่ำ มีเทศน์คาถา วันรุ่งขึ้นมีเทศน์มหาชาติโดยทำซุ้มไม้ไผ่ประดับด้วยดอกไม้ ทางมะพร้าว และอ้อยเป็นทางยาวตั้งแต่ประตูวัดจนถึงศาลาที่จัดให้มีการเทศน์ และมักทำวงเหมือนเขาวงกต แต่ปัจจุบันเป็นเพียงซุ้มประตูเฉพาะทางเข้าศาลาพิธีกรรมเท่านั้น กลางเดือน 11 ซึ่งเป็นช่วงออกพรรษามีการตักบาตรเทโวการเทศน์มหาชาติเป็นประเพณีที่ชาวไทยวนทำกันทุกปีในช่วงที่ออกพรรษาแล้วโดยทั่วไปมักจะเตรียมการดังนี้

1. แจกปฏิทินเทคนต์ โดยกรรมการ วัดตกลงกันเรื่องวันที่จะเทคนต์ปกติจะจัด 2 วัน วันแรกจะเป็นการเทคนต์นอกราชธานี วันที่ 2 เทคนต์มหาชาติอย่างเดียวเมื่อตกลงกันได้แล้วก็เขียนปฏิทินออกเทคนต์เพื่อเตรียมแจกพระที่นิยมมาเทคนต์นั้นต้องนิมนต์พระในวัดเทคนต์ทุกองค์

2. ผู้ที่เป็นเจ้าภาพต้องเตรียมเครื่องกัณฑ์ดังนี้

2.1 ผลไม้ เช่น ส้ม กล้วย ส้มโอ และมะพร้าวอ่อน เป็นต้น

2.2 ขนม เป็นขนมที่ทำเอง เช่น นางเล็ดหรือข้าวแต๋น และขนมกง เป็นต้น

2.3 ผ้าสบงหรือผ้าเช็ดตัว ดอกไม้รูปเทียน และเงินติดกัณฑ์เทคนต์

3. กรรมการวัดต้องเตรียมหาพิณพาทย์ไว้ต้อนรับพระเมื่อเทคนต์จบแต่ละกัณฑ์

4. การตกแต่งสถานที่โดยชาวบ้าน ผู้ชายต้องมาช่วยกันตกแต่งที่วัดบนศาลาที่จะเทคนต์ต้องประดับธรรมาสน์ด้วยต้นกล้วย ต้นอ้อย จ้อยน้อย (ธงสามเหลี่ยมอันเล็กๆ) ตุงซุย (ธงฟ้าประดับ) ตามเสาประดับด้วย ต้นกล้วย ต้นอ้อย ทำเหมือนทางที่พระเวสสันดรเสด็จกลับเมืองมีการตั้งอ่างน้ำมนต์ศาลาพื้นไว้หน้าธรรมาสน์รอบศาลาบริเวณลานหน้าวัดก็จะติดราชวัตรฉัตรธงทำเป็นซุ้มสวยงาม สิ่งเหล่านี้ต้องเตรียมให้เสร็จก่อนวันเทคนต์ และเมื่อเทคนต์จบทุกกัณฑ์วันสุดท้ายก็จะมีการปั้นข้าวเหนียวให้เป็นเม็ดเล็กๆหว่านทั่วศาลา เรียกว่า ฝนห่าแก้ว หรือฝน โบกขรพัศตร์ คนก็จะเก็บไปหว่านใส่เนาของตน เป็นเคล็ดให้สัตว์ไม่กัดกินต้นข้าว สิ่งเหล่านี้ต้องเตรียมให้เสร็จก่อนวันพระ

เดือน 12 บุญลอยกระทง ไปลอยกันที่ห้วยทับใต้ ละวันพระสิ้นเดือนก็มีการทำบุญที่วัด

เดือน 3 ทำบุญข้าวจี่ (ข้าวหลาม) แต่ละบ้านจะไปหาตัดไม้ไผ่จากป่ามาใช้เผาข้าวหลามเพื่อนำไปทำบุญที่วัดประเพณีสืบชะตา เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนจัดขึ้นเพื่อความร่วมมือของครอบครัวพิธีเริ่มขึ้นตอนเย็น เจ้าของบ้านจะไปวัดเพื่อนิมนต์พระมาสวดที่บ้าน วันรุ่งขึ้นก็ถวายภัตตาหารแก่พระ บางคนอาจถวายถ้วยหรือชะลอมใส่ของถวายพระเป็นเสร็จพิธี ประเพณีทานขันข้าว หรือทานขันข้าว เป็นประเพณีไทยวน โดยแท้ซึ่งจริงๆแล้วก็คือมตกทาน(อ่านว่ามะตะกะทาน) หรือทานสำหรับผู้ล่วงลับไปแล้วนั่นเอง มักทำกันในวันพระ โดยจัดสำหรับคาวหวาน น้ำหนึ่งแก้วหมากพลุ บุหรี่ นำไปถวายพระ และพระท่านจะกล่าวคำอุทิศ เป็นภาษาไทยวนให้ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของทานขันข้าว

ผ้าจกมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาวไทย-ยวนราชบุรี

ชาวไทย-ยวน โยนกเชียงแสนได้รับโปรดเกล้าให้เคลื่อนย้ายมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดราชบุรี ตั้งแต่พุทธศักราช 2347 นับถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2538) เป็นเวลาถึง 191 ปี ลูกหลานผู้สืบเชื้อสายไทย-ยวนดังกล่าวก็ยังคงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อดั้งเดิมของเชื้อสายไว้ได้บ้างบ้าง อาทิ ภาษาพูด และศิลปะการทอผ้าจกประเภทและลักษณะเด่นของผ้าไทย-ยวน ราชบุรี

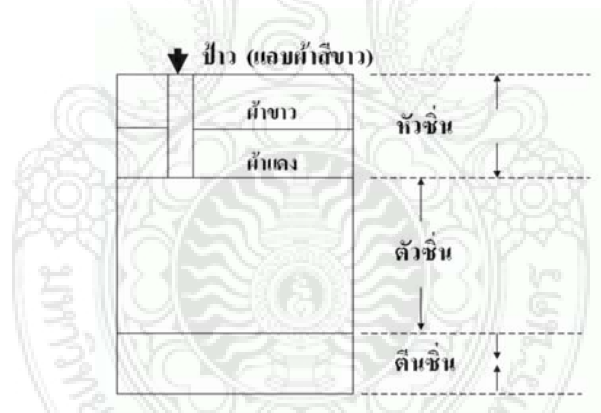
ผู้หญิงไท-ยวนในสมัยก่อนจะต้องฝึกหัดทอผ้าขึ้นใช้เองทั้งผ้าชิ้นและผ้าที่ใช้ในชีวิต โดยเฉพาะผู้หญิงทุกคนจะต้องทอผ้าชิ้นตีนจกให้เป็นเพราะมีกานิยมกันว่า สตรีใดที่สามารถทอผ้าจกได้จะเป็นผู้มีคุณสมบัติของกุลสตรีเหมาะสมพร้อมที่จะแต่งงานเป็นแม่บ้านได้ ฉะนั้นในแต่ละครัวเรือนจะต้องมีการสอนฝึกหัดให้ลูกสาว เมื่อใดผู้เป็นลูกสาวแต่งงานผู้เป็นแม่จะต้องเตรียมผ้าชิ้นตีนจกไว้สำหรับไหว้ ผ้าชิ้นตีนจกผืนนั้นผู้เป็นลูกสาวจะใช้นุ่ง หรือเก็บงาไว้ใช้เป็นมรดกตกทอดถึงลูกหลานในเวลาต่อมา ผ้าชิ้นตีนจกบางผืนถูกเก็บงาไว้จนถึงปัจจุบันมีอายุยาวนานมากกว่าร้อยปี

ผ้าจกไท-ยวนราชบุรีมีประเด็นที่จะต้องกล่าวถึง ดังนี้

1. โครงสร้างของผ้าชิ้น

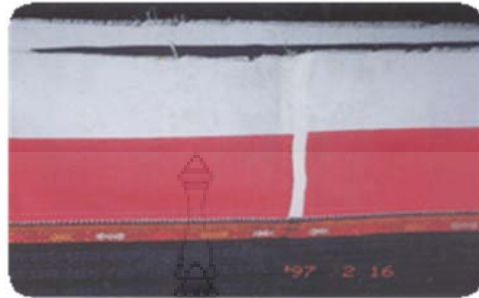
ผ้าชิ้นของชาวไท-ยวนราชบุรี มีโครงสร้างประกอบด้วยผ้า 3 ส่วน แต่ละส่วนเป็นผ้าคนละชั้นคือ

- 1.1 หัวชิ้น
- 1.2 ตัวชิ้น
- 1.3 ตีนชิ้น

ภาพที่ 2.3 แสดงภาพโครงสร้างของผ้าชิ้นตีนจก
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.1 หัวชิ้น

ภาพที่ 2.4 แสดงภาพหัวจีน

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

ผ้าจีนทุกประเภทต้องมีหัวจีน ซึ่งประกอบด้วยผ้าด้ายดิบสีขาวเย็บต่อกับผ้าสีแดง ส่วนที่เป็นแถบผ้าสีขาวอยู่ส่วนบนของหัวจีน และแถบสีแดงติดอยู่กับตัวจีน ผ้าแถบสีขาวและแถบสีแดงเป็นผ้าคนละผืนนำมาเย็บติดกัน ช่างฝีมือปัจจุบันใช้วิธีมัดขึ้นตอนการต่อหัวจีน ทอตัวจีนและหัวจีนเป็นผ้าชิ้นเดียวกันซึ่งผิดจากเอกลักษณ์เดิมของชาวไท-ยวนแต่โบราณ

ผู้หญิงไท-ยวนมีคติในการประกอบหัวจีนอีกประการหนึ่งว่า จะต้องนำผ้าแถบสีขาว ขนาดกว้างประมาณครึ่งนิ้ว มีความหมายเท่ากับหัวจีนปะตามความกว้างของหัวจีน เรียกผ้านี้ว่า ป้าว จุดประสงค์เป็นการป้องกันการทำคุณไสยหรือเสน่ห์หยาแฝดให้แก่ผู้นุ่งผ้าชิ้นผืนนี้ และริมชายบนของแถบผ้าขาวจะต้องปล่อยขอบไม่ต้องเย็บ ทั้งนี้เพื่อให้ริมผ้าฟู ซึ่งจะทำให้มีความเฟื่องฟูในการทำมาหากิน

1.2 ตัวจีน

ภาพที่ 2.5 แสดงภาพตัวซิ่น

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

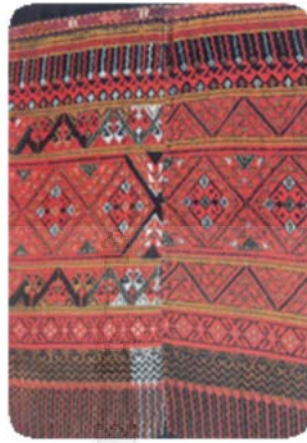
ตัวซิ่นเป็น โครงสร้างของผ้าซิ่นที่อยู่ระหว่างหัวซิ่นกับตีนซิ่น ตัวซิ่นแต่ละประเภทแตกต่างกันดังนี้

ตัวซิ่นของซิ่นตีนจกจะทอเป็นฝ้ายกมุกหลายต่าง ๆ เป็นลายขวางพันรอบตัวซิ่น มุกต่าง ๆ มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามพื้นบ้าน เช่น ผ้าในตระกูลคูบัวจะยกมุกไล่แหเสา ตัวซิ่นใช้ผ้าสองซิ่นเย็บติดต่อกันเป็นบัว สองตะเจ็บ แต่ผ้าซิ่นตีนจกโบราณบางพื้นใช้ผ้าสามซิ่น เย็บติดต่อกันเป็นบัวสามตะเจ็บ ซึ่งเป็นผ้าซิ่นหายากในปัจจุบัน ตัวซิ่นเป็นเอกลักษณ์ของผ้าจกราชบุรีย้อมสีเป็นสีดำหรือสีคราม ส่วนสีอื่น ๆ นอกจากมีน้อย ตัวซิ่นของตาซิ่นทอติดกับตัวซิ่นเป็นผ้าซิ่นเดียวกัน ตัวซิ่นทอเป็นพื้นแดง จกดอกประกอบเป็นระยะ ฟุงคำเป็นแถบพื้นสุดแต่ที่ช่างฝีมือจะเห็นได้สวย

ตัวซิ่นของซิ่นแกล่ทอเป็นพื้นดำตลอดทั้งตัวต่อจากตีนซิ่น แต่ส่วนตัวมีแถบสีแดงเชื่อมต่อกับตีนซิ่น

ตัวซิ่นของซิ่นชี่วทอเป็นผ้าพื้นยกดอกสีเขียวตลอดทั้งตัว แต่ทอจกเชือระหว่างตีนกับตัวซิ่น เพื่อทำให้เกิดความสวยงาม

1.3 ตีนซิ่น

ภาพที่ 2.6 แสดงภาพตีนซิ่น

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

ตีนซิ่นเป็นส่วนล่างสุดของผ้าซิ่นทุกประเภท คือ ตีนซิ่นทุกผืนจะต้องมี เล็บเหลือง อยู่ส่วนท้ายสุดของตีนซิ่น ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของผ้าซิ่นไท-ยวนราชบุรี

ผ้าตระกูลคูบัวและผ้าตระกูลดอนแร่มีส่วนล่างสุดเป็นเล็บเหลือง ต่อจากเล็บเหลืองขึ้นไปจนเป็นลายมะลิเลื้อย จากนั้นทอพื้นเว้นจกไว้โดยประมาณระหว่าง 1 นิ้ว – 2 นิ้วแล้วจึงยกลายชะเปา ผ้าซิ่นตีนจกตระกูลคูบัว ผ้าซิ่นตีนจกตระกูลดอนแร่ และผ้าซิ่นตีนจกตระกูลหนองโพ-บางกระโด จะยกลายชะเปาเป็นลายประกอบของตีนซิ่นทุกผืน และทอเล็บเหลืองเช่นเดียวกับซิ่นตีนจก

2. ประเภทของผ้าซิ่น

ชาวไทย – ยวน ราชบุรี สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ซึ่งขึ้นอยู่กับโอกาส และลักษณะที่นำไปใช้ซึ่งแบ่งได้ ดังนี้คือ

1. ผ้าซิ่นตีนจก
2. ซิ่นตา
3. ซิ่นชัว
4. ซิ่นแฉ่

1. ผ้าซิ่นตีนจก

ผ้าชั้นดินจก คือชั้นที่มีดินประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้า ซึ่งทอละลายด้วยวิธีจกด้วยการล้าง หรือ ควักเส้นด้ายพิเศษมาผูกมัดจัดกับเส้นยืนเป็นลวดลายต่างๆ ตามแบบชั้นดินจกมีได้หมายถึงชั้นที่มีลวดลายเหมือนดินจกตามที่บางคนเข้าใจ ซึ่งชั้นดินจกมีโครงสร้าง ประกอบด้วย ผ้า 3 ส่วน คือ หัวชั้น ตัวชั้น และ ดินชั้น

ชั้นดินจกที่พบในลักษณะการแต่งกายของสตรีชาวไท-ยวน ราชบุรี มี 3 ลักษณะ คือ

1.1 ชั้นดินจก จกเฉพาะดิน

ชั้นดินจก จกเฉพาะดิน ตัวชั้นเป็นผ้าพื้นสีดำ หรือ สีคราม ชั้นบางพื้นมีตัวชั้นทอด้วยวิธียกมุกหัวชั้น ส่วนหัวชั้นใช้ผ้าขาวผ้าแดงเย็บต่อกันแล้วจึงเย็บต่อกันกับตัวชั้น

ภาพที่ 2.7 แสดงภาพชั้นดินจก จกเฉพาะดิน

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.2 ชั้นดินจก จกทั้งตัว

ชั้นดินจก จกทั้งตัว ซึ่งลักษณะนี้จะมีตัวชั้นและดินชั้นทอด้วยวิธีจก แต่ทอเป็นผ้าคนละชั้น แล้วนำมาเย็บต่อเป็นผืนเดียวกัน ตัวชั้นส่วนมากจะทอด้วยลายกูด ลายนก ลายมะลิเลื้อย เป็นลายพันรอบตัวชั้นส่วนดินชั้นทอลายในหมวดของลายหลักทั้ง 9 ลาย ส่วนหัวชั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับชั้นดินจก ชั้นชนิดนี้นับว่าเป็นผลงานทางศิลปหัตถกรรมชั้นสูงของ ไท-ยวน ราชบุรี

ภาพที่ 2.8 แสดงภาพชิ้นดินจก จกทั้งตัว
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.3 ชิ้นดินจก ด้วยกมุกลลับมัดหมี่

ชิ้นดินจก ด้วยกมุกลลับมัดหมี่ ชิ้นจกลักษณะนี้มีดินขึ้นทอด้วยวิธีจกเหมือนตัวชิ้นดินจกทั่วไป ส่วนตัวขึ้นทอด้วยวิธีกมุกลลับด้วยการทอแบบมัดหมี่ ซึ่งเป็นเทคนิคของภาคอีสาน ตัวชิ้นใช้เส้นใยประเภทไหม เป็นวัสดุทอ พบไม่มากนักในผ้าชิ้นดินจกของไทย-ลาว ราชบุรี

ภาพที่ 2.9 แสดงภาพชิ้นดินจก ด้วยกมุกลลับมัดหมี่
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

2. ชินตา

ชินตา เป็นชิ่นไท-ยวนอีกชนิดหนึ่งที่มีศิลปะการทอรองจากชิ่นตีนจกผ้าชิ่นตามี 2 ชนิด คือ

2.1 ชินตาผ้าพื้น เป็นการทอแถบสีต่างๆพันรอบตัว เช่น สีดำ,สีเหลือง,สีเขียว ตามที่ช่างผู้ทอเห็นว่าสวยงาม ส่วนตีนชิ่นจะมีเส้นเหลือง และ แถบผ้าพื้นเป็นสีดำ

2.2 ชินตาคอห่ม ชินตาคอนี้แตกต่างจากชนิดแรก ตรงที่ส่วนตัวชิ่นมีการจกลายประกอบเป็นหมู่ๆ พันรอบตัวชิ่นเว้นระยะเป็นช่วงๆ ลายที่จกส่วนมากจะใช้ลายหักขอเหลือง มะลิเลื้อย ดอกจัน เป็นชิ่นที่มีศิลปะการทอสูงรองมาจากชิ่นตีนจก ปัจจุบันไม่ค่อยนิยมการทอผ้าชิ่นตาคอห่มที่มีลายประกอบมาก ๆ แต่จะทอชิ่นตาคอห่มที่มีลายประกอบไม่มากและเป็นลายที่ทอง่าย ๆ

ภาพที่ 2.10 แสดงภาพชิ่นตาคอห่ม

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

2.3 ชิ่นชีว

ชิ่นชีวเป็นชิ่นที่ทอสำหรับนุ่งทำงานอยู่กับบ้าน ตีนชิ่นเป็นผ้าพื้นสีดำ ส่วนตัวชิ่นเป็นพื้นสีเขียว จะจกลายประกอบระหว่างรอยต่อตีนกับตัว และตัวกับหัวชิ่น

ภาพที่ 2.11 แสดงภาพชินชีว

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

2.4 ชินแล

ชินแลเป็นชินที่ทอสำหรับนั่งทำงานอยู่กับบ้านหรือนอกบ้าน เป็นชินที่ถือว่าทำการทอไม่ยาก และโดยส่วนมาก ผู้หญิง ไทย- ขวน ในสมัยก่อนจะมีชินแลไว้นั่งกันทุกคน

ภาพที่ 2.12 แสดงภาพชินแล

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

3. ผ้าในวิถีชีวิต

นอกจากผ้าชิ้นซึ่งเป็นผ้าในวิถีชีวิตที่ได้กล่าวไว้แล้ว ก็ยังมีผ้าที่ทอด้วยวิธีการจกและถัก ทอด้วยมือซึ่งเป็นผ้าที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันของชาวไทย-ขวน ในสมัยก่อนอีกหลายชนิด เช่น

3.1 ผ้าปกหัวนาคจก

ผ้าปกหัวนาคเป็นผ้าจกที่ทอขึ้นเพื่อใช้คลุมศีรษะขนาด ขณะแห่นาคไปบวชนิมขนาด ยาวประมาณ 16-19 นิ้ว กว้างประมาณ 15-17 นิ้ว ทอด้วยเส้นฝ้ายหรือไหม ตรงกลางจะปล่อยให้มี พื้นผ้าสีขาว ขนาด 3x4 นิ้ว ชายผ้าทั้ง 4 ด้าน มีชายครุยร้อยด้วยลูกแก้วสีต่าง เพื่อให้ดูสวยงาม

ภาพที่ 2.13 แสดงภาพผ้าปกหัวนาค
ที่มา: พิพิธภัณฑ์ปาละภัณฑ์สถานบ้านคูบัว

3.2 ย่ามจก

ย่ามจกของชาวไทย-ขวน มี 3 ชนิด คือ

3.2.1 ย่ามจก เป็นย่ามที่ตัดเย็บด้วยผ้าจกซึ่งทอขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อใช้ทำย่ามจก นับว่าเป็นศิลปะชั้นสูงในบรรดาย่ามทั้ง 3 ชนิด นิยมทอถวายพระหรือผู้ที่ตนนับถือไว้ใช้ใส่สัมภาระ

ภาพที่ 2.14 แสดงภาพยามจก
ที่มา: พิพิธภัณฑ์ศิลปะภาคภัณฑสถานบ้านคูบัว

3.2.2 ยามแดง สำหรับผู้หญิงใส่หมากใส่พลุหรือใส่สัมภาระต่าง ๆ สำหรับเมื่อต้องเดินทางไกล

ภาพที่ 2.15 แสดงภาพยามแดง
ที่มา: พิพิธภัณฑ์ศิลปะภาคภัณฑสถานบ้านคูบัว

3.2.3 ยามงาน ยามชนิดนี้มีใช้กันทุกครอบครัว สำหรับใส่ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรนำไปขายหรือเดินทางเข้าไปหาของป่า หรือใช้หมักแป้งทำขนมเส้น (ขนมจีน)

ภาพที่ 2.16 แสดงภาพยามงาน
ที่มา: พิพิธภัณฑ์ศิลปะรัตนโกสินทร์สถานบ้านคูบัว

3.3 ผ้าขาวม้า

ผ้าขาวม้าของชาวไท-ยวนราชบุรี มี 2 ชนิด คือ

3.3.1 ผ้าขาวม้าจก ผ้าชนิดนี้ทอจากทั้งสองข้างของชายผ้าตัวผ้าขาวม้าเป็นสีแดง ลายที่ใช้
จกมีลายขอเหลียว ลายม้า ลายคน ลายต้นไม้ ฯลฯ

ภาพที่ 2.17 แสดงภาพผ้าขาวม้าจก
ที่มา: พิพิธภัณฑ์ศิลปะรัตนโกสินทร์สถานบ้านคูบัว

3.3.2 ผ้าขาวม้าแดง ผ้าชนิดนี้ทอด้วยฝ้ายสีแดง หัวทั้งสองชายทอเป็นสีดำหรือสีเขียวก็
ได้นิยมใช้กันมากในสมัยโบราณ ปัจจุบันมีใช้กันบ้างที่ตำบลคอนแร่

ภาพที่ 2.18 แสดงภาพผ้าขาวม้าแดง
ที่มา: พิพิธภัณฑ์จิปาตะภัณฑสถานบ้านคูบัว

3.4 ผ้าตะจก

ผ้าตะจกเป็นผ้าจกชายทั้งสองจากเป็นลายต่าง ๆ ใช้สำหรับเช็ดหน้าหรือเช็ดน้ำ
หมาก

ภาพที่ 2.19 แสดงภาพผ้าตะ
ที่มา: พิพิธภัณฑ์จิปาตะภัณฑสถานบ้านคูบัว

3.5 กระเป๋าลักคาคาเดอ

กระเป๋าลักคาคาเดอของไทย-ยวนราชบุรี เป็นศิลปะหัตถกรรมที่ประณีตยิ่งนัก หญิงลัก
ให้แก่ชายคนรักหรือภรรยาซักให้สามีเพื่อใส่สัมภาระเวลาออกไปทำงานนอกบ้าน ปัจจุบันไม่มีการ
ลักขึ้นมาใหม่ของเก่าที่เคยมีก็ถูกซื้อจากหมู่บ้านไท-ยวน จนเกือบหมด เหลืออยู่เป็นสมบัติของ
ลูกหลานไท-ยวนไม่มากนัก

ภาพที่ 2.20 แสดงภาพกระเป๋าลักคาคอ
ที่มา: พิพิธภัณฑ์เจ้าฟ้าองค์สถานบ้านคูบัว

3.6 หมอนจก

ชาวไทย-ชนราชบุรีนิยมทอจกทำเป็นหน้าหมอน เรียกว่าหมอนจกเพื่อถวายวัด หมอนจกมีมากในวัดที่อยู่ในชุมชนไทย-ชนราชบุรี เช่น ตำบลคูบัว ตำบลคอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ฯลฯ

ภาพที่ 2.21 แสดงภาพหมอนจก
ที่มา: พิพิธภัณฑ์เจ้าฟ้าองค์สถานบ้านคูบัว

3.7 ผ้าม่วง (ผ้าโจงกระเบน/ผ้าตั๋ย)

แม้ว่าผ้าม่วงจะไม่ใช้ผ้าในวิถีชีวิตของไทย-ชนมาแต่ดั้งเดิมก็ตาม แต่ในสมัยที่ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้กลมกลืนกับชุมชนเมืองหรือยุคสมัย ชาวไทย-ชนก็ใช้ผ้าม่วงนุ่งแทนกางเกงเมื่อออกงานต่าง ๆ

4. ตระกูลผ้าจกไทย-ชน ราชบุรี

ผ้าจกไทย-ชนราชบุรี พบว่าผ้าจกไทย-ชนราชบุรี มีแหล่งกำเนิดแตกต่างกันตามลักษณะ ลวดลาย แบ่งได้ 3 ตระกูล คือ

1. ฝ้ายตระกูลคู้บัว
2. ฝ้ายตระกูลดอนแร่
3. ฝ้ายตระกูลหนองโพ-บางกะโด

ฝ้ายตระกูลคู้บัว

ฝ้ายตระกูลคู้บัวเป็นฝ้ายที่มีลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเอง เช่น ลายดอกเซีย ลายหักนกคู่ ลายไก่อั้งแก้ง ลายหน้าหมอน และลายนกคู่กินน้ำฮ่วมเต้า ฝ้ายตระกูลคู้บัวจะพบมากในตำบลคู้บัว ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพราะมีชุมชนไท-ยวนอาศัยอยู่ โดยในการจักจะใช้เส้นด้ายยืนสีดำ ฟุ้งดำ โดยไม่มีลายประกอบมากลาย เป็นพื้นดำไว้มากตามแบบของลาวคล้าย เพื่อจกให้เห็นลายชัดเจน ส่วนสีสันของเส้นใยที่ใช้ทอ จะใช้เส้นใยที่มีสีสันหลากหลาย เช่น จะใช้ฟุ้งดำคำจกแดง ชมเหลืองหรือเขียว เป็นต้น โดยดินชั้นจะมีความกว้างประมาณ 9-11 นิ้ว

ฝ้ายตระกูลหนองโพ-บางกะโด

ฝ้ายตระกูลหนองโพ-บางกะโดเป็นฝ้ายที่มีลวดลายขนาดและสีสันที่มีความใกล้เคียงกับจกตระกูลคู้บัว เป็นฝ้ายที่ได้จากชุมชนไท-ยวน ในตำบลหนองโพ-บางกะโด อำเภอโพธาราม โดยฝ้ายตระกูลหนองโพ-บางกะโด จะมีความแตกต่างจากฝ้ายตระกูลคู้บัวตรงที่ ชายของดินชั้น ซึ่งฝ้ายตระกูลหนองโพ-บางกะโด จะมีการเว้นพื้นที่ดำระหว่างลายชะเปา ถึงเล็บเหลืองไว้กว้างมากกว่าฝ้ายตระกูลคู้บัว และฝ้ายตระกูลหนองโพ-บางกะโดจะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับลายนกของผ้าไท-ยวนในภาคเหนือ คือ ลักษณะของนกคู่กินน้ำฮ่วมเต้าของฝ้ายตระกูลหนองโพ-บางกะโด จะมีหางที่ยาวมากกว่าฝ้ายตระกูลคู้บัว

ฝ้ายตระกูลดอนแร่

ฝ้ายตระกูลดอนแร่เป็นฝ้ายที่มีลายที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง เช่น ลายกาบ ลายกาบดอกแก้ว และลายนกคู่กินน้ำฮ่วมเต้า พบมาในชุมชนไท-ยวน ตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลหนองปลาหมอและตำบลรางบัว โดยลักษณะของการจัก จะประกอบด้วยหลากหลายของลวดลาย และจะมีการจกถายแน่นเต็มผืนผ้า มีการเว้พื้นดำไว้น้อย ทำให้ลดความเด่นชัดของลายหลักลงไป โดยจะคงสีสันของเส้นใยเป็นสีแดงเป็นหลัก จะไม่นิยมใช้เส้นใยหลายสี และดินจกจะมีความกว้างประมาณ 14-15 นิ้ว

ฝ้ายไท-ยวนราชบุรี สามารถแบ่งกลุ่มลายได้ 2 ประเภท คือ

1. ลายหลัก
2. ลายประกอบ

ลายหลัก

ลายหลักเป็นลายขนาดใหญ่ที่ใช้ก่อกำเนิดตรงกลางของดินจีน มีรูปทรงที่เป็นหลักใหญ่ ๆ มาแต่โบราณถึงพุทธศักราช 2537 ลวดลายในผ้าจกของชาวไทยวนราชบุรี มีจำนวน 8 หลัก ได้แก่ ลายกาบ ลายกาบซ้อนหัก ลายกาบดอกแก้ว ลายดอกเซีย ลายโค้งแก้ง ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย ลายหน้าหมอน และลายหักนกคู่

1. ลายกาบ
2. ลายกาบซ้อนหัก
3. ลายกาบดอกแก้ว
4. ลายดอกเซีย
5. ลายโค้งแก้ง
6. ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย
7. ลายหน้าหมอน
8. ลายหักนกคู่

ลายหลักทั้ง 8 ลาย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ลายเดี่ยว
2. ลายผสม

ลายเดี่ยว

ลายเดี่ยว ได้แก่ลายหลักที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ได้แก่

1. ลายดอกเซีย
2. ลายหน้าหมอน
3. ลายกาบ
4. ลายโค้งแก้ง
5. ลายกาบดอกแก้ว

ลายผสม

ลายผสมเป็นลายที่เกิดขึ้นจากการนำบางส่วนของลายเดี่ยวมาผสมกัน เพื่อให้เกิดเป็นลายหลักขึ้นใหม่อีกลายหนึ่ง การผสมลายเดี่ยวเป็นลายสำหรับจก นับเป็นภูมิปัญญาของช่างฝีมือไทยวนแต่โบราณที่สร้างความหลากหลายของลวดลาย จากลายดั้งเดิมเป็นลายผสมที่ใช้สำหรับเป็นต้นแบบจก ได้แก่

1. ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย
2. ลายกาบซ้อนหัก
3. ลายหักนกคู่
4. ลายแฉกราย

ลายประกอบ

ลายประกอบ ได้แก่ลายที่มีขนาดเล็กกว่าลายหลัก ใช้สำหรับจกประกอบลายหลัก ลายประกอบจะถูกจัดตำแหน่งให้อยู่ทั้ง 2 ข้างของลายหลักข้างละเท่ากัน ลายประกอบมีหลากหลาย แต่ลวดลายในแต่ละพื้นนี้อาจจะเรียกชื่อไม่เหมือนกัน หรือบางลายก็ไม่มีชื่อเรียกที่เป็นเช่นนี้เพราะช่างฝีมือทอรุ่นใหม่ไม่ได้จดจำจกจกก่อนไว้ ตัวอย่างชื่อของลายประกอบ เช่น ลายประแฉ ลายขอ ลายดอกข้าวตอก ลายมะลิเลื้อย ลายกุศ ลายขอเหลียว ลายพันปลาเค้า ลายนกเข้าโอง ลายนกคู่ กินน้ำอ่วมเต้า ลายนาค ลายม้า ลายต้นไม้ ลายคน ลายนก ลายชะเปา ลายกาบในขอ ฯลฯ

รูปลักษณะของลายผ้าจก

ลายหลัก

1. ลายกาบ

ภาพที่ 2.22 แสดงภาพลายกาบ

ที่มา: พิพิธภัณฑ์ชาติประวัติศาสตร์สถานบ้านคูบัว
ที่มาของชื่อ เรียกสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณ
แนวทางสันนิษฐาน ลักษณะของลาย คล้ายกับกาบของลำไม้ไผ่
แหล่งที่นิยมทอ ช่างฝีมือกลุ่มตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลรางบัว ปัจจุบัน มีการทอใน
ทุกกลุ่มช่างฝีมือ เช่น ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านวัดนาหนอง วัดคูบัว วัดรางบัว และช่างฝีมือทอบ้าน
ตะโกกลุ่มบ้านห้วยนาและศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี วัดแคทราย เป็นลายที่มีผู้นิยมทอกันมาก
และถือว่าเป็นลายมาตรฐานของผ้าจกราชบุรี

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นตีนผ้าชั้นตีนจก หน้าหมอนจก

2. ลายกาบซ้อนหัก

ภาพที่ 2.23 แสดงภาพลายกาบซ้อนหัก
ที่มา: พิพิธภัณฑ์จิปถะภัณฑสถานบ้านคูบัว

ที่มาของชื่อ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือตำบลคูบัว ที่บ้านหนองผ้าขาว ปัจจุบันมีช่างทอที่บ้านตะโก
ตำบลคูบัวเป็นลายที่ทอยากกว่าลายอื่นๆ

ประโยชน์ ใช้ทอจากเป็นตีนผ้าชั้นตีนจก

3. ลายกาบดอกแก้ว

ภาพที่ 2.24 แสดงภาพลายดอกแก้ว
ที่มา: พิพิธภัณฑ์ศิลปะรัตนโกสินทร์สถานบ้านคูบัว

ที่มาของชื่อ เป็นลายในตระกูลลายกาบ

แนวทางต้นนิชฐาน สำนักวิชาการกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
กำหนดชื่อขึ้นใหม่

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือตำบลคอนแร่ เช่น บ้านห้วย หนองโป่ง วัดนาหนอง คอนชาด
คอนกอกและตำบลรางบัว รางอารักษ์ใหญ่

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายในตีนผ้าชิ้นตีนจก หน้าหมอนจก

4. ลายดอกเขีย

ภาพที่ 2.25 แสดงภาพลายดอกเขีย

ที่มา: พิพิธภัณฑ์ศิลปวัฒนธรรมสถานบ้านคูบัว

ที่มาของชื่อ เป็นชื่อที่เรียกสืบกันมาตั้งแต่โบราณ ไม่มีความหมายในปัจจุบัน

แนวทางสันนิษฐาน ไม่สามารถสันนิษฐานได้แน่ชัด

แหล่งที่นิยมทอ ช่างฝีมือไท-ยวน ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เช่น กลุ่มบ้านหัวนา ของคุณยายซ็อน กำลิ่งหาญ และกลุ่มศูนย์สืบทอดศิลป์ผ้าจกราชบุรี ปัจจุบันกลุ่มช่างฝีมือกลุ่มอื่นเริ่มนำมาขายนี้ไปทอกันบ้างแล้ว

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายผ้าจกเพื่อประกอบเป็นชิ้นดินจก ไม่พบในผ้าจกประเภทอื่น

5. ลายโค้งแก้ง

ภาพที่ 2.26 แสดงภาพลายโค้งแก้ง

ที่มา: พิพิธภัณฑ์ศิลปะสถานบ้านคูบัว

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือตำบลคูบัว บ้านตะโก ตำบลหนองปลาหม้อ ตำบลหนองโพ-
บางกะโดปัจจุบันมีทอที่ศูนย์สืบทอดศิลปะฝ้ายจกราชบุรี วัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมวัดคูบัว
ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายตีนผ้าชั้นตีนจก ผ้าชั้นตา

6. ลายโค้งแก้งซ็อนเซีย

ภาพที่ 2.27 แสดงภาพลายโค้งแก้งซ็อนเซีย
ที่มา: พิพิธภัณฑ์ศิลปะสถานบ้านคูบัว

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือบ้านคูบัว เช่น กลุ่มบ้านใหม่ บ้านตะโก บ้านหนองจัน บ้านหัวนา ปัจจุบัน ทอเกือบทุกกลุ่มเช่น ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี วัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านวัดคูบัว

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายจกของตีนผ้าชั้นตีนจกจะมีบ้างในบางแห่งทอเป็นลายผ้าใช้สอย เช่น ผ้าคล้องคอ

7. ลายหน้าหมอน

ภาพที่ 2.28 แสดงภาพลายหน้าหมอน
ที่มา: พิพิธภัณฑ์ศิลปะสถาบันบ้านคูบัว

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ
แนวทางต้นนิษฐานรูปทรงคล้ายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมักปรากฏอยู่ในลายของหน้าหมอก
แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือคูบัว ปัจจุบันทอที่ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี และศูนย์
หัตถกรรมพื้นบ้านราชบุรี วัตถุประสงค์ว่าลายหน้าหมอนไม่มีผู้นิยมมากนัก
ประโยชน์ ใช้ทอจากเป็นลายในตีนผ้าซิ่น และจะพบบ้างในหน้าหมอนจกของไท-ยวน
ราชบุรี

8. ลายหັกนกลุ่ม

ภาพที่ 2.29 แสดงภาพลายหັกนกลุ่ม
ที่มา: พิพิธภัณฑ์ศิลปะสถานบ้านคูบัว

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือทอตำบลคูบัว ตำบลห้วยไผ่ ปัจจุบันนิยมทอที่ศูนย์สืบทอด
ศิลปะผ้าจกกราชบุรีวัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน วัดคูบัว และศูนย์หัตถกรรมวัดรางบัว

ประโยชน์ : ใช้ทอเป็นลายจกในดินผ้าชิ้นดินจก

9. ลายแคทราย

ภาพที่ 2.30 แสดงภาพลายแคทราย

ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

ที่มาของชื่อ : ดอกแคทราย เป็นลายผ้าจกที่ตั้งขึ้นใหม่

แนวทางสันนิษฐาน : ผู้วิจัย เป็นผู้สร้างแบบและตั้งชื่อลายจากรูปทรงของ ดอกแคทรายเมื่อ
ปีพุทธศักราช 2538

แหล่งที่นิยมทอ : ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจก ราชบุรี ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน วัดรางบัว

ประโยชน์ : ใช้ทอจกเป็นตีนผ้าชั้นตีนจก

กลุ่มลายประกอบ

1. ลายขอประแจ

ภาพที่ 2.31 แสดงภาพลายขอประแจ

ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

ที่มาของชื่อ: เรียกว่าแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน: เรียกมาแต่โบราณ

แหล่งที่นิยมทอ: ทุกกลุ่มช่างฝีมือ

ประโยชน์ : ใช้ทอผ้าจกประกอบกับลายหลักเพื่อให้เกิดความหลากหลายของ ลวดลายบน
ผืนผ้า เช่น ดินของผ้า ซิ่นตีนจก หน้าหมอนจก ย่าม จกสมัยโบราณ ผ้าปกหัวนาค

2. ลายขอ

ภาพที่ 2.32 แสดงภาพลายขอ

ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

ที่มาของชื่อ : เรียกมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน : รูปลักษณะคล้ายๆลายสวดติเกหรือลายประเจียน

แหล่งที่นิยมทอ : ทุกกลุ่มช่างฝีมือ

ประโยชน์ : ใช้ทอจกประกอบลายหลักเพื่อให้เกิดความสวยงามและทำให้มีลายเต็ม หน้าผ้า พบว่าในผ้าชั้นตีนจก ข่ามจก และในหน้าหมอนจกโบราณ ผ้าปกหัวนาค

3. ลายดอกข้าวตอก

ภาพที่ 2.33 แสดงภาพลายดอกข้าวตอก

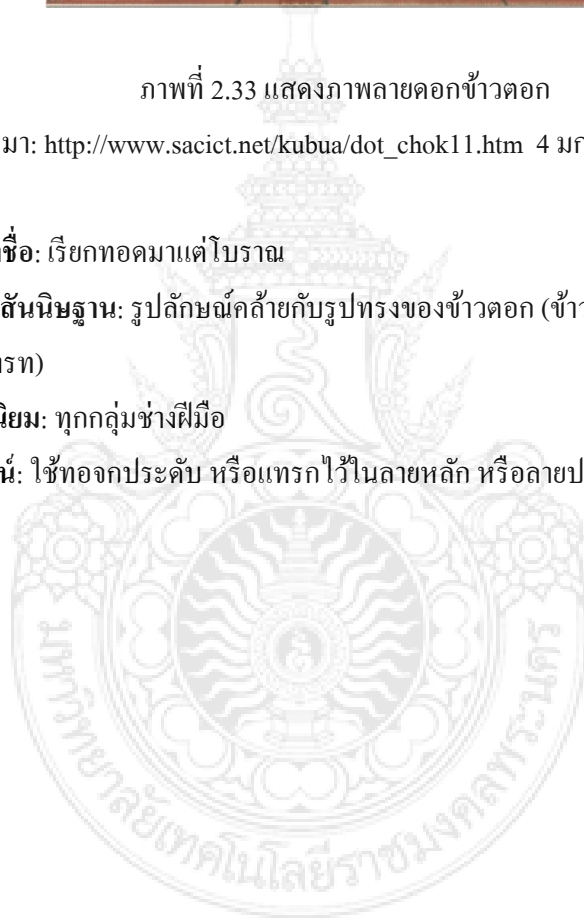
ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

ที่มาของชื่อ: เรียกทอดมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน: รูปลักษณะคล้ายกับรูปทรงของข้าวตอก (ข้าวตอก คือข้าวเปลือกคั่วใช้ทำขนมกระยาสารท)

แหล่งที่นิยม: ทุกกลุ่มช่างฝีมือ

ประโยชน์: ใช้ทอจากประดับ หรือแทรกไว้ในลายหลัก หรือลายประกอบอื่นๆ

4. ลายกูด

ภาพที่ 2.34 แสดงภาพลายกูด

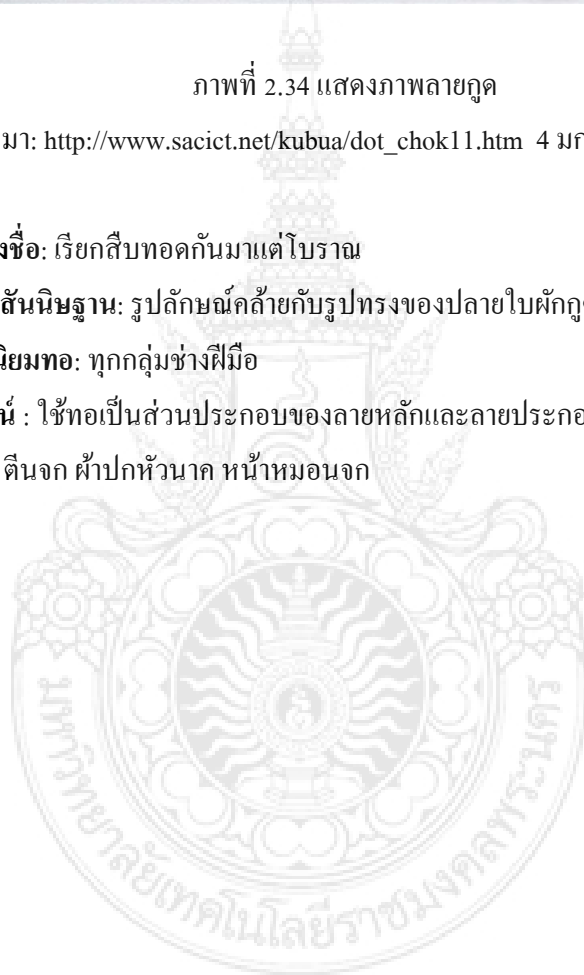
ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

ที่มาของชื่อ: เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางต้นนิฐาน: รูปลักษณะคล้ายกับรูปทรงของปลายใบผักกูด

แหล่งที่นิยมทอ: ทุกกลุ่มช่างฝีมือ

ประโยชน์ : ใช้ทอเป็นส่วนประกอบของลายหลักและลายประกอบอื่นๆ เช่น ลายชะเปา พบมากในตีนผ้าชิ้น ดินจก ผ้าปกหัวนาค หน้าหมอนจก

5. ลายนกคูกีนน้ำฮ่วมเต้า

ภาพที่ 2.35 แสดงภาพลายนกคูกีนน้ำฮ่วมเต้า

ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

ที่มาของชื่อ : เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน : รูปลักษณะได้แบบมาจาก นกสองตัวกำลังกินน้ำในน้ำ เต้าใบเดียวกัน (เป็นการตั้งชื่อตามพฤติกรรมของสัตว์)

ประโยชน์ : ใช้ทอเป็นลายประกอบร่วมกับลายหลักให้มีความหลากหลาย ของลวดลายจก พบมากในตีนผ้าชิ้นตีนจก หน้าหมอนจก ผ้าปกหัวนาค

6. ลายขอเหลียว

ภาพที่ 2.36 แสดงภาพลายขอเหลียว

ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

ที่มาของชื่อ : เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน : รูปลักษณะเหมือนรูปทรงของตะขอประแจจีน

แหล่งที่นิยมทอ : นิยมทอกันทั่วไปในหมู่ช่างทอไท-ยวนราชบุรี

ประโยชน์ : ใช้ทอจกในผ้าซิ่นตา หน้าหมอนจก

7. ลายนกเข้าโอง

ภาพที่ 2.37 แสดงภาพลายนกเข้าโอง

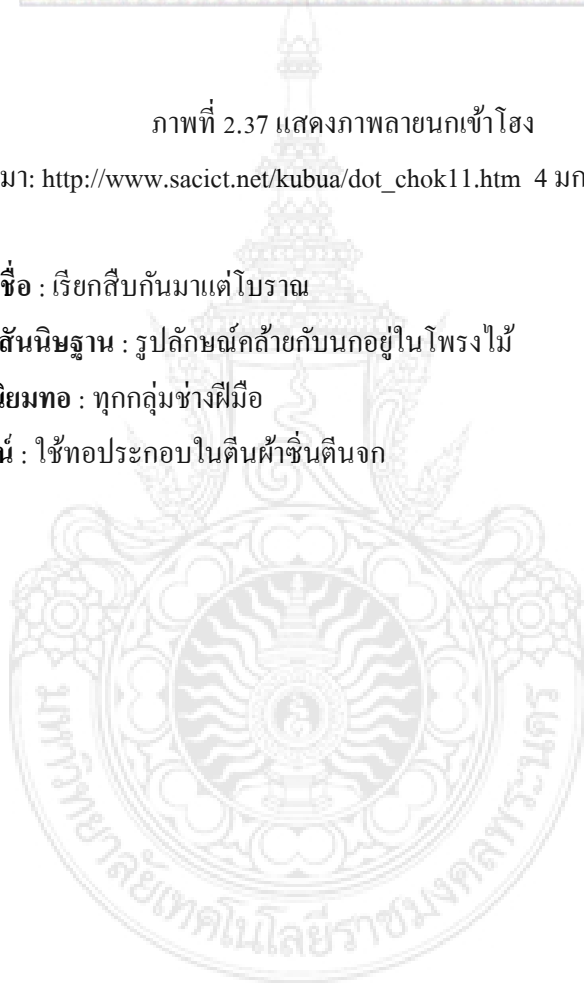
ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

ที่มาของชื่อ : เรียกสืบกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน : รูปลักษณะคล้ายกับนกอยู่ในโพรงไม้

แหล่งที่นิยมทอ : ทุกกลุ่มช่างฝีมือ

ประโยชน์ : ใช้ทอประกอบในตีนผ้าชิ้นตีนจก

8. ลายนาค

ภาพที่ 2.38 แสดงภาพลายนาค

ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

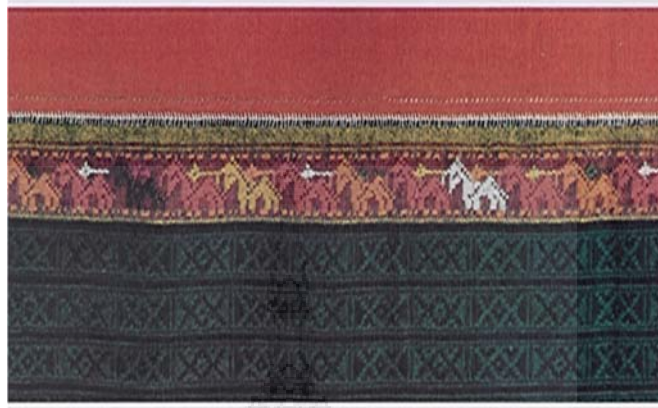
ที่มาของชื่อ : เรียกสืบทอดมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน : เรียกชื่อตามลักษณะของพญานาค

แหล่งที่นิยมทอ : กลุ่มช่างฝีมือในตำบลคอนแร่ ตำบลห้วยไผ่

ประโยชน์ : ใช้ทอเป็นลายหน้าหมอนจก

9. ลายผ้า

ภาพที่ 2.39 แสดงภาพลายผ้า

ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

ที่มา ของชื่อ : เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน: ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ: กลุ่มช่างฝีมือตำบลคูบัว ตำบลห้วยไผ่ ปัจจุบันนิยมทอ ที่ศูนย์สืบทอด

ศิลปะผ้าจากราชบุรี วัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมวัดรางบัว

ประโยชน์ : ใช้ทอเป็นลายจกในตีนผ้าชิ้นตีนจก

10. ลายนก

ภาพที่ 2.40 แสดงภาพลายนก

ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

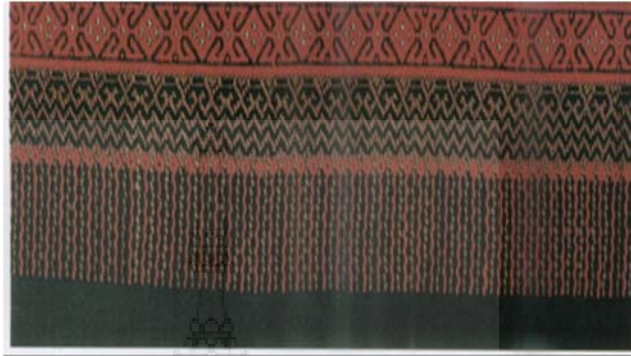
ที่มาของชื่อ: เรียกสืบต่อกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน: รูปทรงเหมือนนก

แหล่งที่นิยมทอ: ทุกกลุ่มช่างฝีมือไท-ยวนราชบุรี

ประโยชน์ : ใช้มอประกอบในตีน ผ้าชิ้นตีนจก ชิ้นตา หน้าหมอนจก ผ้าปกหัวนาค ผ้าขาวม้า

11. ลายชะเปา

ภาพที่ 2.41 แสดงภาพลายชะเปา

ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

ที่มาของชื่อ: เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน: ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ: ทุกกลุ่มช่างฝีมือ

ประโยชน์: ใช้ทอเป็นส่วนล่างของตีน ผ้าขึ้นตีนจก เข็มผ้าขึ้นตีนจกของ ไท-ยวนราชบุรี ทุก
ผืนต้องมี ลายชะเปาประกอบอยู่ด้วยเสมอ

12. ลายมะลิเลื้อย

ภาพที่ 2.42 แสดงภาพลายมะลิเลื้อย

ที่มา: http://www.sacict.net/kubua/dot_chok11.htm 4 มกราคม 2554

ที่มาของชื่อ : เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน : รูปลักษณะเป็นแถวเลื้อย คล้ายรูปทรงของต้นมะลิที่เลื้อยไปตามพื้นดิน (เป็นการตั้งชื่อตามพรรณไม้)

แหล่งที่นิยมทอ : ทุกกลุ่มช่างฝีมือ

ประโยชน์ : ใช้ทอร่วมกับลายหลัก พบมากในผ้าชิ้นตีนจก ข้ามจกผ้าปกหัวนาค หมอนจก เป็นลายประกอบที่นิยมทอกันมากที่สุด

4. กระบวนการทอผ้าจกคูบัว

การทอผ้าเป็นภูมิปัญญาของมนุษยชาติมาแต่ศีกคำบรรพ์ จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ได้จากการขุดค้นวัดถุโบราณ พบว่าเศษด้าย ไหม ติดอยู่กับเครื่องประดับของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่พบหลายแห่งในประเทศไทย แสดงให้เห็นว่ามนุษย์รู้จักวิธีการนำเส้นใยจากพืชและสัตว์ถักทอเป็นเครื่องนุ่งห่มมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3,000 ปี

ชาวไทย เป็นชนชาติหนึ่งที่รู้จักวิธีการทอผ้าขึ้นใช้เอง มีการปรับปรุงพัฒนาวิธีการทอตลอดจนเทคนิคการชุบย้อมเส้นใยให้มีคุณภาพสวยงามมาอย่างต่อเนื่องเพื่อสนองความพึงพอใจของตนเองและผู้คนที่เกี่ยวข้องอย่างลงตัว ศิลปะผ้าจกก็เป็นผลงานการสร้างสรรค์ศิลปะหัตถกรรมของชาวไทยสายพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ไทลื้อ ไทลาว ไทพวน และไท-ยวน

ไท-ยวนราชบุรี เป็นคนไทยกลุ่มหนึ่งมีทักษะและความสามารถในการทอผ้าด้วยวิธีจกได้อย่างสวยงามไม่แพ้การทอจกของกลุ่มไทสายพันธุ์อื่นเลยแม้แต่น้อย ไท-ยวนคุ้นเคยต่อการปลูกต้น

ฝ้ายเพื่อนำปุยฝ้ายไปใช้เป็นวัสดุทอผ้า เกือบทุกบ้านจะมีต้นฝ้ายอยู่ข้างรั้วครัวเรือน แต่ไม่คุ้นเคยต่อการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมไว้ทำเส้นใยสำหรับทอผ้า

การทอผ้าจกไทยวนราชบุรี แบ่งออกเป็น 2 กระบวนการ คือ

1. การเตรียมเส้นใยก่อนจก
2. โครงสร้างของผ้าจก
3. วิธีการทอจก

1. การเตรียมเส้นใยก่อนจก มีขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 2.43 แสดงภาพดอกฝ้าย

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

- 1.1 การเก็บปุยฝ้าย เมื่อดอกฝ้ายแก่แตกเป็นปุย ชาวบ้านจะเก็บรวบรวมไว้

ภาพที่ 2.44 แสดงภาพการเก็บปุยฝ้าย

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.2 นำปุยฝ้ายมาแยกเมล็ดออกจากปุยด้วยการอัด

ภาพที่ 2.45 แสดงภาพการนำปุยฝ้ายแยกเมล็ดออกจากปุยด้วยการอัด
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.3 นำปุยฝ้ายที่แยกเมล็ดออกแล้วมายังด้วยกง เพื่อทำให้ปุยฝ้ายฟู

ภาพที่ 2.46 แสดงภาพการนำปุยฝ้ายแยกเมล็ดออกด้วยการกง
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.4 นำปุยฝ้ายที่ฟูกระจายม้วนเป็นแท่งกลมยาวมาปั่นเป็นเส้นด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า
เคียน(ไโน,หลา)

ภาพที่ 2.47 แสดงภาพการนำปุยฝ้ายฟู
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.5 นำเส้นด้าย (ไหม,ฝ้าย) ย้อมสีต่าง ๆ ตามที่ต้องการ

ภาพที่ 2.48 แสดงภาพการนำเส้นด้าย
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.6 คำนวณเส้นด้ายขึ้นให้ได้จำนวนตามที่ต้องการแล้วนำมาเรียงเส้นด้ายหลักเดินด้าย

ภาพที่ 2.49 แสดงภาพการคำนวณเส้นด้าย
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.7 นำเส้นด้ายยืนที่เรียงเส้นไว้แล้วใน ข้อ 1.6 ขึ้นหูกสืบต่อจากเส้นยืนในตะกอ ในกรณี
ที่ขึ้นหูกเก็บตะกอเป็นครั้งแรกจะสอดเส้นยืนใส่ในช่องฟันหวี

ภาพที่ 2.50 แสดงภาพการนำเส้นด้ายยืนเรียง
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.8 ในกรณีทอผืนที่สอง (ตัดผืนแรกออกจากเครื่องแล้ว) จะนำเส้นยืนซึ่งเตรียมไว้มาสืบ
เข้ากับปลายเส้นยืนที่ยังติดอยู่กับตะกอเส้นต่อเส้น

ภาพที่ 2.51 แสดงภาพการทอผืนที่สอง
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.9 เมื่อสอดเส้นยืนแล้วจึงเก็บตะกอ (ชนิดลายขัด) สำหรับทอเนื้อผ้าลายขัด

ภาพที่ 2.52 แสดงภาพการสอดเส้นยืน

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.10 เมื่อเก็บตะกอ เตรียมเส้นด้ายพุ่ง เส้นด้ายเสริมสำหรับจกแล้ว ก็ลงมือทอจกตามแบบ
ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพชน

ภาพที่ 2.53 แสดงภาพการเก็บตะกอ

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

1.11 ลายผ้าตามระบบตารางกราฟสำหรับฝีกหัดทอจก (ลายโค้งแก้ง)

1.12 ลายผ้าในระบบ UDOM: Chok Computer Design สำหรับฝีกทอตามระบบ HAND-
HI-TECH

1.13 ฝ้าจกที่ทอเสร็จแล้ว

4.1 โครงสร้างของผ้าจก

จากลักษณะของการจกและทอดดังกล่าวทำให้ผ้าจกมีโครงสร้างประกอบด้วยเส้นด้าย 3 ชนิด ดังนี้

1. เส้นยืน (เครือ)
2. เส้นเสริม (ด้ายสำหรับจกสอดเป็นลวดลาย)
3. เส้นพุ่ง (ด้ายสำหรับพุ่งสอดกับเส้นยืนให้เป็นลายขัด)

ภาพที่ 2.54 แสดงภาพเส้นยืน(เครือ) (ด้ายสำหรับจกสอดเป็นลวดลาย)

(ด้ายสำหรับพุ่งสอดกับเส้นยืนให้เป็นลายขัด)

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15มกราคม 2552

อุปกรณ์ในการทอ

ส่วนประกอบของหูกโบราณและเครื่องมือผลิตเส้นใย

1. ฟืม	5. เขียน (หลา, ไน)
2. ตะกอล	6. อีด
3. ม้าไม้	7. กง
4. กระจสวาย	8. กวัก

1. ฟืม (ฟืนหวี)

ในสมัยโบราณชาวบ้านใช้ฟืมที่มีฟืนหวีทำด้วยไม้ไผ่ แต่ในปัจจุบันการทอผ้าในระบบอุตสาหกรรมหรือโรงงานทอผ้าจะใช้ฟืมหวีที่ทำด้วยเหล็ก

ฟิมจะมีพื้นผิวที่หรือห่างแล้วแต่ความประสงค์ของผู้ทอ ในแต่ละช่วงของพื้นผิวจะเป็นที่สำหรับสอดเส้นด้ายยืน ช่องละ 1 หรือ 2 เส้น แล้วแต่ประเภทของเนื้อผ้าที่ต้องการ ช่องว่างของแต่ละพื้นผิวจะมีหน้าที่เรียงเส้นยืนให้เป็นระเบียบ ความกว้างของฟิม คือ ความกว้างของหน้าผ้า

ภาพที่ 2.55 แสดงภาพฟิมไม้

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

2. ตะกอ

ตะกอ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำหน้าที่ให้เส้นด้ายยืนแยกในลักษณะขึ้นลงสลับกันกล่าวคือ ในผ้าลายจัดเส้นยืนที่ 1 ขึ้น เส้นยืนที่ 2 ลง เส้นยืนที่ 3 ขึ้น เส้นยืนที่ 4 ลง สลับกันไปจนหมดจำนวนเส้นยืนในจังหวะที่เส้นยืนแยกจากกันดังกล่าว จะใช้กระสวยนำเส้นพุ่งผ่านตลอดแนวเกิดเป็นเนื้อผ้าลายจัดขึ้น

ตะกอที่ชาวบ้านใช้อยู่ในครัวเรือนจะเป็นตะกอเส้นด้ายหรือไนลอน ส่วนในระบบอุตสาหกรรมจะใช้เส้นลวดดั่งในภาพ

ภาพที่ 2.56 แสดงภาพตะกอด้ายหรือไฉลอน
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

ภาพที่ 2.57 แสดงภาพตะกอลวด
ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

3. ม้าไม้ (ชาต๊ะ)

ม้าไม้ (เป็นภาษาพื้นบ้านของชาวไทยวน) ใช้เรียกส่วนที่มีความสัมพันธ์กับตะกอ มีเชือกข้างหนึ่งผูกโยงไว้กับตะกอ และปลายหนึ่งผูกไว้กับม้าไม้ ม้าไม้ส่วนใหญ่ทำจากลำไม้ไผ่หรือลำไม้รวก ขนาดใหญ่เมื่อเหยียบม้าไม้ข้างที่ผูกติดกับตะกอใด ตะกอนั้นจะทำให้ด้ายเส้นยืนที่ผูกติดอยู่แยกลงข้างล่าง ก็จะทำให้เกิดช่องระหว่างเส้นยืนที่เป็นลำดับคี่กับลำดับคู่ เพื่อให้เส้นพุ่งผ่านตลอดแนวได้สะดวก

หูกที่พุ่งกระสวยด้วยมือแบบโบราณ ม้าไม้จะทำด้วยไม้ไผ่แต่ถ้าเป็นหูกกระตุกหรือก็กระตุกที่คนจีนนิยมใช้เป็นไม้แผ่นกระดาน

ภาพที่ 2.58 แสดงภาพผ้าไหม

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

4. กระสวย

กระสวยมีหน้าที่นำหรือส่งเส้นพุ่งให้ผ่านไปตลอดแนวระหว่างที่เส้นยืนแยกออกจากกัน ด้วยการเหยียบผ้าไหมที่ผูกติดกับตะกอล

ภาพที่ 2.59 แสดงภาพกระสวย

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

5. เต็ม (หลา, ไน)

เต็มใช้ปั่นให้เป็นเส้นด้ายใช้กรอด้วนเข้าใส่หลอดสำหรับเป็นเส้นพุ่งใช้คู่กับระวิงหรือวง

ภาพที่ 2.60 แสดงภาพการเขี่ยน

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

ภาพที่ 2.61 แสดงภาพการระวียง

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

6. อีด เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแยกเม็ดฝ้ายออกจากปุยฝ้าย ก่อนนำไปทำให้ฟูด้วยการยิง
กงต่อไป

ภาพที่ 2.62 แสดงภาพการอีด

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

7. กง เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการยึงให้ปุยฝ้ายที่แยกเมื่อดอกแล้วฟู เพื่อนำไปปั่นเป็นเส้นด้าย

ภาพที่ 2.63 แสดงภาพการกง

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

8. กวักเป็นการเหวี่ยงเพื่อให้ได้เส้นด้ายยืนที่เรียงเสมอกัน

ภาพที่ 2.64 แสดงภาพการกวัก

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

วิธีการทอจก

เมื่อเตรียมเส้นยืนไว้บนหูก สอดเส้นยืนใส่ช่องฟันหวี เก็บตะกอ และเตรียมเส้นด้ายพิเศษสำหรับจกเรียบร้อยแล้วผู้ทอจะใช้ขนเม่นจก(กวัก) เส้นยืนยกขึ้น แล้วใช้ปลายแหลมของขนเม่นเกี่ยวเส้นด้ายเสริม สำหรับจกให้สอดไปอยู่ข้างใต้เส้นยืนที่ยกขึ้น ดึงปลายเส้นจกดังกล่าวมาไว้ข้างบนเนื้อผ้า ปลายโคใช้เส้นจกสี ใดสุดแล้วแต่ผู้ทอจะเห็นว่าสวยงาม เมื่อจกในแถวเดียวกันจนครบทุกตำแหน่ง จึงเหยียบม้าน้ำของหูกดึงตะกอ แยกเส้นยืนให้ขึ้นลงห่างจากกัน พุ่งกระสวยนำเส้นพุ่งไว้ที่อยู่ระหว่างเส้นยืนบนและล่างเกิดเป็นเนื้อผ้าลายขัด อัดเส้นจกให้แน่นอยู่กับที่ (การพุ่งเส้นพุ่งไปในระหว่างเส้นยืนบนและล่าง เพื่อให้เส้นยืนทั้งสองขัดกันหนึ่งครั้งเรียกว่าการทอหนึ่งสอด) สลับกันไปจนครบลายตามที่ต้องการ ลักษณะการ จกของไทย-ยวน ราชบุรี ใช้วิธี จกบนได้หน้าผ้า ใช้งานด้านล่าง

โดยมีวิธีการของไท-ยวนราชบุรี ใช้วิธีทอจกตามลายต้นแบบระบบตารางกราฟ แบ่งเป็น 4 สอดได้แก่

สอดที่ 1 และ สอดที่ 2

ตัวอย่าง วิธีทอจกตามลายต้นแบบระบบตารางกราฟ ลายมะลิเลื้อย

สอดที่ 19	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 18	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 17	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 16	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 15	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 14	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 13	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 12	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 11	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 10	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 9	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 8	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 7	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 6	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 5	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 4	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 3	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 2	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→
สอดที่ 1	←	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	→

ภาพที่ 2.65 แสดงภาพตะกอลายต้นแบบลายมะลิเลื้อยสอดที่ 1 และสอดที่ 2

ที่มา: www.ratchaburiarts.net 15 มกราคม 2552

คำอธิบาย แต่ละช่องในแนวตั้งของตารางกราฟแทนหนึ่งช่องพื้นหวี (แต่ละช่องสอดเส้นยืน 2 เส้น) มีทั้งหมด 11 ช่องพื้นหวีแต่ละแนวอนแทนการจกและเส้นพุ่งหนึ่งสอด ลายมะลิเลื้อย 1 ดอก จะมีเส้นยืน 11 ช่องพื้นหวี จกและพุ่ง 19 สอดดังนี้

สอดที่ 1 ใช้ปลายแหลมของขนเม่นยกเส้นยืนในช่องพื้นหวีที่ 11, 10, 8, 6, 5, 2, 1 ขึ้น (ในแต่ละ ช่องจะมีเส้นยืน 2 เส้น) ใช้ปลายแหลมของขนเม่นเกี่ยวตัวดัดดึงเส้นด้าย พิเศษสำหรับ จกสีแดงสอดไว้ได้เส้นยืนช่องพื้นหวีที่ยกขึ้นในช่องที่ 11, 10, 8, 6, 5, 2, 1 แล้วดึงปลายเส้นด้ายจกสีแดงไว้ข้างบนผ้าเตรียมที่จะใช้จกในสอดที่ 2 ต่อไป จากนั้นเหยียบม้ามไม้เพื่อดึงตะกอกแยกเส้นยืนให้ห่างออกจากกันพุ่งกระสวยนำเส้นพุ่ง สอดไปจากด้านขวามือไปทางซ้ายมือ วางกระสวยไว้ข้างด้านซ้ายของหูกล ปล่อยเท้า จากม้ามไม้ เส้นยืนอยู่ในระนาบเดียวกันการทอตรงนี้เรียกว่าสอดที่ 1

สอดที่ 2 ใช้ขนเม่นยกเส้นยืนในช่องพื้นหวีที่ 10, 9, 7, 6, 3, 2 ขึ้นเกี่ยวตัวดัดดึงเส้นจกสีแดง (เส้นเดิม) สอดไว้ได้เส้นยืนที่ยกขึ้นในช่อง 10, 9, 7, 6, 3, 2 ดึงปลายเส้นด้ายจกไว้ ข้างบนผ้าเตรียมที่จะจกใน

สอด้ 3 ต่อไป จากนั้นเหยียบม้าไม้ดึงตะกอกแยกเส้นยืนให้ห่างออกจากกันพุ่งกระสวย นำเส้นพุ่งสอดไปจากด้านซ้ายมือไปทางขวามือวางกระสวยไว้ด้านขวามือของ หูกปล่อยเท้าจากม้าไม้เส้นยืนกลับเข้าสู่ระนาบเดียวกันเป็นการทอได้สอด้ที่ 2

การแต่งกายด้วยผ้าจีนตีนจกของหญิงไทยวน สมัยก่อน

ภาพที่ 2.66 แสดงภาพการแต่งกายด้วยผ้าจีนตีนจก
ที่มา: พิพิธภัณฑ์จิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว

การแต่งกายคนไทยวน-ราชบุรี ในพิพิธภัณฑ์จิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว ต.คูบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี

ลวดลายและกรรมวิธีการทอ

การทอผ้าจกราชบุรีเป็นการเพิ่มเส้นพิเศษเข้าไปในบ้างช่วงหรือตลอดผืนของผ้าทอ โดยเทคนิคการสะกิดเส้นยืน โดยการใช้นิ้วมือสะกิดเพื่อสอดด้ายพิเศษหรือสีสันต่าง ๆ ใต้งไปในผืนผ้า ตามลวดลายที่ออกแบบไว้

ภาพที่ 2.67 แสดงภาพการเพิ่มด้ายพิเศษ
ที่มา: พิพิธภัณฑ์จิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัว

5. ดูแลรักษาผ้ากุดบัว

ผ้ากุด การทอทอจกเป็นกรรมวิธีของการทอและการปักผ้าไปพร้อมๆกัน การทอลวดลายใช้วิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่องๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า ซึ่งจะทำโดยใช้ไม้หรือขนเม่น หรือนิ้วมือยกขึ้น เป็นการทอผสมกับการปักลายสำหรับผ้าที่ซื้อมาใหม่ ควรจะนำไปแช่น้ำหรืออบไอน้ำเพื่อให้เนื้อผ้ามีความอยู่ตัว ก่อนที่จะนำไปตัด ขั้นตอนสำหรับการดูแลรักษาผ้ากุดมีดังนี้

1. ขั้นตอนการตัดเย็บ ขั้นแรกให้จุ่มผ้าลงในน้ำร้อน เพื่อไล่สีที่หลงเหลือหรือสีที่ไม่สามารถจับติดในเนื้อผ้าให้ออกไป นอกจากนี้แล้วยังทำให้มีความงามเป็นประกายดีขึ้นหลังจากนั้นรีดผ้าทางด้านหลังด้วยไฟอ่อนๆ โดยพ่นน้ำเพียงเล็กน้อยก่อนรีดระลึกละเอียดให้พ่นจืดน้ำบางๆ เท่านั้น อย่าถึงกับให้เปียกเวลารีดแล้วอาจทำให้ผ้าเกิดเป็นจุดที่ไม่สวยงาม หลังจากนั้นแล้วจึงจัดเส้นลายผ้าให้ตรง แล้วจึงทำการตัดเย็บด้วยเข็มและด้ายที่เหมาะสมกับคุณภาพของผ้า

2. ขั้นตอนการซักทำความสะอาด การซักแห้งนับว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด และถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะซักแบบธรรมดาควรซักด้วยน้ำยาซักแห้งชนิดอ่อน หรือซักด้วยน้ำยาสำหรับซักผ้าทอโดยเฉพาะ และซักด้วยมือขี้เบาๆ ไม่ควรบิดผ้าแรงๆ ซึ่งจะทำให้ผ้าทอไม่เสียทรงและยับง่าย

ไม่ควรแช่ผ้าไว้นาน โดยเฉพาะผ้าโทนีสีเข้มๆ หลังจากซักเสร็จแล้วควรสลัดผ้าให้คลายตัวและไม่
ย่นก่อนนำไปตาก เมื่อตากผ้าแห้งจะทำให้รีดผ้าทำได้ง่ายขึ้น

3. ขั้นตอนการตาก หลังจากทำการซักเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สลัดผ้าให้หมาด จึง
นำออกไปตาก ลมที่ร้อนหรือมีแดดอ่อนๆ ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ที่สำคัญพยายามหลีกเลี่ยงการ
ตากผ้าในที่ที่มีแดดจัดเพราะจะทำให้ผ้าสีซีดได้

4. ขั้นตอนการรีด แนะนำให้รีดด้วยเตารีดไอน้ำ หรือก่อนรีดให้ฉีดพรมน้ำยาสำหรับรีดผ้า
ให้ทั่วและรีดด้วยความระมัดระวังหรือใช้น้ำยาสำหรับรีดผ้าประเภทผ้าทอโดยเฉพาะ ควรใช้ความ
ร้อนตามที่เตารีดแต่ละชนิดกำหนด และควรมีส้าบางๆรองรีด ไม่ควรรีดโดยตรงบนเนื้อผ้า เพราะจะ
ทำให้ผ้าขึ้นเงาไม่เท่ากัน แต่ถ้าผ้ายับมาก ก่อนรีดควรพรมน้ำยาให้ทั่ว แล้วพับใส่ถุงพลาสติก นำผ้า
ไปแช่แข็งในตู้เย็น ประมาณ 10 - 15 นาที แล้วจึงนำออกมารีด จะทำให้ผ้ารีดได้ง่ายและเรียบยิ่งขึ้น

การระมัดระวังและเก็บรักษา หลังจากการสวมใส่ทุกครั้งให้ตรวจสอบสิ่งสกปรกที่ติดอยู่
อย่างระมัดระวัง ควรผึ่งผ้าให้เสื้อผ้าคงรูปเดิมในที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้ดี ปราศจากฝุ่นละออง ถ้าผ้า
เสียรูปร่าง หรือมีรอยยับย่นให้ใช้เตารีดรีดให้เรียบ การเตรียมการเก็บรักษาก่อนเก็บเสื้อผ้าต้องอยู่
ในสภาพเรียบไม่มีรอยยับย่นและสะอาดอยู่เสมอ

สารป้องกันแมลง เช่น ลูกเหม็น ควรวางไว้โดยไม่ให้สัมผัสกับผ้าโดยตรง อย่าเก็บในที่ที่มี
ความชื้นและต้องปราศจากแมลงหรือราที่จะทำอันตรายกับผ้าควรเก็บใส่ถุงที่มีอุณหภูมิต่ำ และ
สะอาด อาจเก็บในถุงผ้า หรือพลาสติกก็ได้ การตากหรือผึ่งควรผึ่งในที่ที่มีการถ่ายเทอากาศที่ดี
ความชื้นต่ำในระหว่าง เวลา 10.00 – 14.00 น. เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการทอ อย่างไรก็ตาม
ในฤดูฝนความชื้นสูงควรทำการป้องกันแมลง และเชื้อราต่างๆที่อาจทำให้อันตรายกับผ้าทอได้สิ่งที่
ต้องระวังมากที่สุดคือการรักษาผ้าในฤดูฝนเท่านั้น

ส่วนในฤดูหนาวและฤดูร้อนสามารถผึ่งในที่ร่มได้ดี โดยไม่มีปัญหาจากลูกเหม็นและ
สารอื่นๆ เช่น สารฆ่าแมลงชนิดระเหย ประกอบด้วย DDVP 16 % ใช้ในโรงเก็บเมล็ดพันธุ์มีความ
เป็นพิษ ต่อกันน้อย และสารอื่นๆ เช่น เมทิลโบรไมด์ (Methylbromide) คลอโรพิกริน (Chloropicrin)
ไฮโดรฟอสเฟต (Hydrophosphate) อย่างไรก็ตาม สารฆ่าแมลงเหล่านี้ก่อนใช้ทุก
ครั้งต้องอ่านคำแนะนำหรือทำการศึกษาจากผู้รู้เพื่อความปลอดภัย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุฑารัตน์ตั้งสมบูรณ์ (2547) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์ทางการตลาดของผ้าทอพื้นเมืองกรณีศึกษา : ผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดราชบุรีมีความมุ่งหมายเพื่อการศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยการผลิตด้านรูปแบบระยะเวลาในการทอและต้นทุนวัตถุดิบและการตลาดด้านการปริมาณการขายรายได้จากการขายและกำไรจากการขายเพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดของผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดราชบุรีในกลุ่มผ้าจกไทยวน โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ช่างทอผ้าพื้นเมืองตำบลคูบัวตำบลคอนแร่ตำบลรางบัวจำนวน 406 คนและประชาชนศูนย์หัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดราชบุรีจำนวน 8 คนเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และสอบถามมุ่งศึกษาประเด็นดังนี้การวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตและปัจจัยการตลาดการวิเคราะห์ผลลัพธ์จากการผลิตการวิเคราะห์ผลลัพธ์ทางการตลาดการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการการช่วยเหลือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตด้านรูปแบบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั่วไปโดยสามารถสรุปได้ดังนี้

การทอผ้าจกไทยวนเน้นการส่งเสริมลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทยวนที่มีความละเอียดอ่อนช้อยนอกจากนี้ยังมีการพัฒนารูปแบบต่างๆรวมถึงวัตถุดิบที่มีคุณภาพเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ในด้านของสีสันทันซึ่งในการกำหนดราคาเองตามราคาจากต้นทุนของเส้นด้ายโดยไม่คิดเรื่องของค่าแรงในการทอด้านช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นร้านค้าที่จำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองในลวดลายที่มีผ้าทอส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดส่วนใหญ่จะทำการเผยแพร่กันโดยการบอกต่อกันและตามศูนย์หัตถกรรมต่างๆจะมีวิธีการส่งเสริมการตลาดที่แตกต่างกัน

ณัฐกฤต อธิวิรุฬห์ (2550) ทำการศึกษาเรื่องผ้าจก : จากการถักทอในวิถีชีวิตสู่การผลิตเพื่อการค้าโดยศึกษาข้อมูลจากกลุ่มผ้าทอจกไทยวนจังหวัดราชบุรีเพื่อสืบค้นงานที่อยู่เบื้องหลังระบบความหมายและกระบวนการสร้างความหมายทางวัฒนธรรมซึ่งใช้แลกเปลี่ยนกันในวิถีการดำรงอยู่ของชาวไทยวนภายใต้วิถีการผลิตเพื่อยังชีพในสังคมประเพณีผ่านกระบวนการทอผ้าและผืนผ้าจกในวิถีชีวิตไทยวนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชาวไทยวนเมื่อผ้าจกถูกทอเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้าอันเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาสู่ความทันสมัยของอุตสาหกรรมรัฐพบว่าการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนภายใต้ชีวิตการเปลี่ยนแปลงไปสู่การผลิตเพื่อการค้าทำให้วิถีการดำรงอยู่ในสังคม ประเพณีที่เป็นการผลิตเพื่อยังชีพกระบวนการทอผ้าจกและผืนผ้าจกถูกสร้างให้มีความหมายทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีที่พึ่งพาธรรมชาติระบบคุณค่าทางภูมิปัญญาและความเชื่อทางศาสนาภายใต้ระบบความคิดหรือโลกทัศน์ของผู้ทอแต่เมื่อผ้าจกถูกผลิตเพื่อการค้าในสังคมทันสมัยผ้าจกถูกสร้างให้มีความหมายที่แสดงถึงภาพลักษณ์สนิยม

ฐานะตำแหน่งสังคมและรูปแบบการดำรงชีวิตของผู้ใช้ผ้าวิถีการทอผ้าจึงมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยเป็นการผสมผสานความต้องการของผู้บริโภคในระบบการตลาดกับศิลปะที่เป็นตัวตนของผู้ทอ

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นเพิ่มว่าการทอผ้าจากไทยวนจังหวัดราชบุรีได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่ผสมผสานความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคซึ่งมีระบบที่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อมุ่งสู่การผลิตเพื่อการค้าควบคู่ไปกับการดำรงซึ่งสัญลักษณ์ที่แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวไทยวนแบบดั้งเดิมสิ่งเหล่านี้อาจเป็นตัวบ่งชี้ให้เพิ่มถึงระบบทุนนิยมที่เข้ามาแทรกในชุมชนแต่ภาครัฐต้องให้การส่งเสริมเพื่อคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนในแนวทางหนึ่งคือการศึกษาแนวทางในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่นๆ เพื่อการสร้างอาชีพควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม

นางวิไล ตั้งจิตสมคิด (2535) ศึกษาวิจัยเรื่องการทอผ้าจากจะเป็นมรดกทางศิลปหัตถกรรมของชาวล้านนาแต่นั้นก็เป็น เพียงการเฟื่องฟู ของศิลปหัตถกรรมของผ้าจากในอดีต การทอผ้าจากเริ่มลดบทบาทของ ตัวเองมาประมาณ พ.ศ. 2470 หรือ 60 กว่าปีมาแล้วก็ไม่เคยเว้นว่างจากเส้นฝ้าย กลับ ว่างเปล่าเต็มไปด้วยเส้นใยของหยากใย ลูกหลาน ของชาวล้านนาเองมีไม่มากนัก ที่รู้จักขึ้น ดินจก การถ่ายทอดศิลปะทอผ้าจากสู่ลูกหลานที่เคยกระทำกันทุก คราวเรือน เริ่มจากหายไป จะมี เหลือบ้างก็เพียงไม่กี่ครัวเรือนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของผ้า สมัยใหม่ มีลายสวยและหาซื้อได้ ง่ายจากท้องตลาดจึงทำให้สตรีชาวล้านนาหันมานิยม ใช้สอย ถ้าหากทอผ้าจากใช้เอง จะต้องใช้ เวลานานไม่ทันแก่การใช้สอย อีกประการ หนึ่งเกิดความไม่นิยมใช้ผ้าขึ้นดินจกของสตรีชาวล้าน นาเอง ด้วยเหตุนี้ศิลปะการทอ ผ้าจากจึงซบเซามากในระยะดังกล่าว เนื่องจากไม่ได้รับการอนุรักษ์ และ สืบทอดเท่าที่ ควรและมีแนวโน้มว่าจะสูญสิ้นไปถ้าหากยังไม่ได้รับการฟื้นฟูเพื่ออนุรักษ์และ สืบ ทอดอย่างจริงจัง ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนปัญหาการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณี จะทำได้ก็ต้อง อาศัยความจริงใจ ความใส่ใจ สนใจและการค้นคว้าที่ละเอียด การศึกษา ค้นคว้าใน เรื่องของผ้าทอนั้นเป็นการอนุรักษ์ส่งเสริม วัฒนธรรมของคนไทยและ มนุษยชาติ การศึกษาค้นคว้าในเรื่องผ้าทอนี้เพิ่งจะเริ่มต้นและควรจะมีผู้ค้นคว้า ศึกษาผ้าทอท้อง ถิ่น เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานก่อนที่จะสาบสูญไป ผ้าหอของชาวล้านนาเป็นผ้าทอที่มี คุณค่าทั้ง ด้าน ความงามของลวดลายด้านรูปแบบและวิธีการทอที่มีลักษณะพิเศษต่าง จากที่อื่น ๆ วัฒนธรรมการ ทอผ้าที่ สืบทอดกันมาช้านานนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงทักษะ ความประณีตละเอียดอ่อน และความ งามของผู้หญิงล้านนา ในอดีต ซึ่งควรค่าแก่การ ศึกษาและสืบทอดต่อไปในฐานะที่วิทยาลัยครู หมู่บ้านจอมบึง เป็นที่ตั้งของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจังหวัด ราชบุรี สำนักในหน้าที่ บทบาทและภาระ ของวิทยาลัยที่มีต่อชุมชน จึงเห็นความ สำคัญที่จะให้มีการศึกษาค้นคว้าการทอผ้าดินจก เพื่อ

อนุรักษ์มรดกทางศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวล้านนาไทยในตำบลคูบัวเป็นการสืบทอดมรดกให้แก่ อนุชนรุ่นหลังต่อไป

เสาวรีย์ ตะ โปนทองกุลกัญญา ณ บ่อมเพ็ชรและสุรศักดิ์ กุ์ควรรัตนชัย (2547) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการทอผ้าจก โดยใช้ E-Commerce เพิ่มศักยภาพการตลาดกับ สินค้าทางวัฒนธรรมของชาวไท-ยวน ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในการส่งออก ผู้วิจัย เก็บข้อมูลจาก สมาชิกสหกรณ์การเกษตรไท-ยวน ราชบุรี จำกัด ทั้งหมด 433 คน โดยการสัมภาษณ์ แบบลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มช่างทอผ้า ผลการวิจัยพบว่า สมาชิก สหกรณ์ฯ ซึ่งเป็นช่างทอผ้า เป็นแม่บ้านอยู่ในวัยกลางคน ทอผ้า เป็นอาชีพรอง มีรายได้ 3,500 บาท ต่อเดือน ได้เรียนรู้การทอผ้าจกจากคนในชุมชน รวมถึงการแกะลายจากผ้าจกโบราณ ซึ่งใช้ เวลานาน จนกระทั่งนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยทอลายด้นแบบ อีกทั้งได้รับความรู้เพิ่มเติม จากการอบรมทำให้เกิดพัฒนาการทอผ้าจกเร็วขึ้น ช่วยลดข้อผิดพลาดได้มาก ลายผ้าจกที่นิยมกัน มากและหายากที่สุดคือลายดอกเซีย ผู้วิจัยเลือกใช้ SWOT วิเคราะห์ภาพรวมของสหกรณ์ฯ เพื่อ กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอีกอย่างหนึ่ง ปัญหาจากการทอผ้าคือการขายตัดราคาตัวเอง ประธาน สหกรณ์ฯแก้ไขปัญหโดยจัดประชุมผู้นำกลุ่มทอผ้าจกและผู้ประกอบการ เพื่อร่วมกันกำหนดราคา ที่เหมาะสม รวมทั้งการหาต้นทุนการผลิตที่แท้จริง สำหรับการนำE-Commerce มาใช้ โดยสร้าง Web Site ของผ้าจกคูบัวโดยเฉพาะ หรือการเข้าร่วม โครงการกับทางราชการ เช่น โครงการหนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้เพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายให้ครอบคลุมผู้บริโภคมากขึ้น ทั้งยังให้ ประโยชน์เรื่องการเผยแพร่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยแต่ต้องปรับปรุงจุดอ่อนในการใช้E- Commerce กับผ้าจกซึ่งเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคและชุมชนคูบัว คือ การกำหนดกลยุทธ์ด้านราคาและมาตรฐานคุณภาพของผ้าจก

เนื่ออ่อน ขรวัทองเขียว (2538) การวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์หัตถกรรมพื้นบ้านในสังคม สมัยใหม่ : กรณีศึกษาการทอผ้าจกของชุมชนบ้านคูบัวจังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษา กระบวนการอนุรักษ์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอผ้าจกของชาวไท-ยวน ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรีโดย ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ด้วยการสัมภาษณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์การทอผ้าจก จำนวน 30 ราย โดยผู้วิจัยได้ลงไปอยู่ในพื้นที่เป็นเวลาสามเดือน ช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2550 ถึงเดือน ตุลาคม พ.ศ.2550 เพื่อสังเกตพฤติกรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชุมชนคูบัวในด้านการผลิต ผลผลิตเพื่อการจำหน่ายและคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ยังใช้วิธีศึกษาเชิงปริมาณโดยการสร้างแบบ สัมภาษณ์และลงไปพื้นที่ในชุมชนบ้านคูบัว ที่มีชาวไท-ยวน ตั้งบ้านเรือนอยู่ ผลการวิจัยพบว่า ลวดลายผ้ายังไม่มี ความหลากหลายมากพอที่จะจูงใจผู้ซื้อ จึงทำให้ไม่สามารถทำการตลาดได้ดี

เท่าที่ควร และราคาต้นทุนการผลิตเนื่องมาจากวัตถุดิบผ้าทอที่สั่งมาจากภายนอกมีราคาสูง อีกทั้งต้องใช้เวลาในการทอผ้านานเพราะว่าเนื้องานมีความละเอียดซับซ้อน อีกประการหนึ่งมีผลกระทบต่อการตลาดเพราะชาวบ้านยังไม่เข้าใจในเรื่องความรับผิดชอบต่อผู้ซื้อที่ต้องตรงต่อเวลาในการส่งสินค้าเพราะยังขาดความรู้ในทางธุรกิจว่า แม้สินค้ามีคุณภาพ แต่ไม่ผลิตในเวลาที่ต้องการ จึงทำให้สินค้าตกค้างทำให้มีราคาต้นทุนทางการตลาดสูงขึ้นกล่าวโดยสรุปการอนุรักษ์หัตถกรรมพื้นบ้านผ้าจกภูบัวจะยั่งยืนได้ยาก ทั้งนี้เพราะปัจจัยหลายประการดังกล่าวข้างต้น ข้อเสนอแนะจากการวิจัย หน่วยงานราชการภายนอกและองค์กรส่วนท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันอบรมชาวบ้านให้มีความเข้าใจในทางธุรกิจในการบริหารจัดการในทุกๆด้าน

วรรณาวุฒทะเลกุล (2538) ศึกษาเรื่องการทอผ้าจก เป็นมรดกทางศิลปหัตถกรรมที่ไทยวน ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สืบทอดมาจากบรรพบุรุษชาวเมืองเชียงใหม่ อาณาจักรล้านนาไทย ซึ่งกรรมวิธีการทอผ้าด้วยจกต้องอาศัยความประณีต ละเอียดอ่อน และความอดสาหัสของผู้ทอ อันก่อให้เกิดลวดลายต่างๆ ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน ได้เป็นอย่างดี แต่ปัจจุบันเนื่องจากความเจริญทางวัตถุ ได้ทำให้กรรมวิธีและเทคนิคการทอผ้าจกกำลังจะสูญหายไป ดังนั้นลูกหลานของไทยวนที่เห็นความสำคัญของการทอผ้าจกจึงได้ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าจกไว้ให้คงอยู่สืบไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการโครงการ

ในการทำโครงการครั้งนี้ต้องศึกษาถึงรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าคูบัว ตามความต้องการของผู้บริโภคและเพื่อพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมต่อไป ดังนั้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในโครงการดังกล่าวข้างต้นมากขึ้น ผู้ทำโครงการได้ศึกษาเอกสารงานเขียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การดำเนินงานและการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์เสื้อสตรีจากผ้าคูบัว ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์เสื้อสตรีจากผ้าคูบัวในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบบังเอิญ จำนวน 100 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบประเมินรูปแบบคุณภาพเสื้อสตรีจากผ้าคูบัว ในส่วนของผู้ที่สนใจประกอบด้วย ข้อมูลในการประเมิน 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับเสื้อผ้าจากผ้าคูบัว

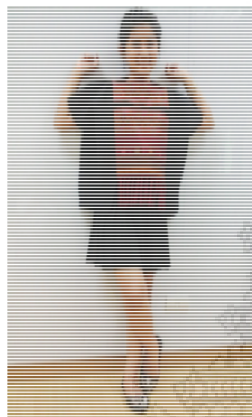
ตอนที่ 3 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ที่สนใจ ที่มีต่อรูปแบบและคุณภาพเสื้อสตรีจากผ้าคูบัวด้านการรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่ง การตัดเย็บและโดยภาพรวม

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

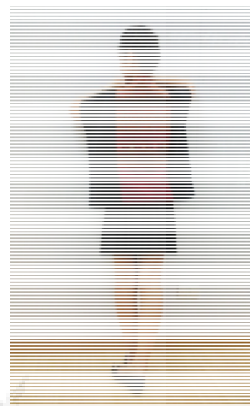
2.2 ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรีจากผ้าคูบัว จำนวน 5 รูปแบบจากการตกแต่ง ด้วยวิธีตัดต่อ และปักลายซึ่งเป็นผ้าคูบัวนำลายมาใช้ประกอบกับผ้าฝ้ายสีดำดังนี้

2.2.1 รูปแบบของผลิตภัณฑ์

รูปแบบที่ 1 ลักษณะของเสื้อจะเป็นทรงสี่เหลี่ยมมีการตัดต่อลายตรงกลางตัวของ
ข้างหน้าและขึ้นหลัง ส่วนชั้นล่างของข้างหน้ามีชายครุยประกอบให้เกิดความสะดุดตา และส่วนชั้น
ข้างทั้ง 2 ข้างจะเป็นผ้าพื้นสีดำ มีการปักลวดลายเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมดุลบนตัวเสื้อ

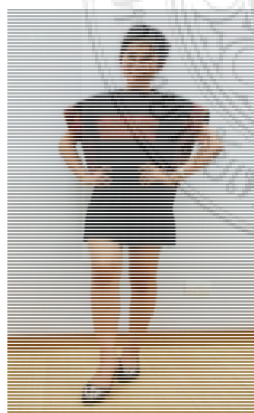

ภาพที่ 3.1 แสดงรูปแบบที่ 1
ด้านหน้า

ภาพที่ 3.2 แสดงรูปแบบที่ 1
ด้านหลัง

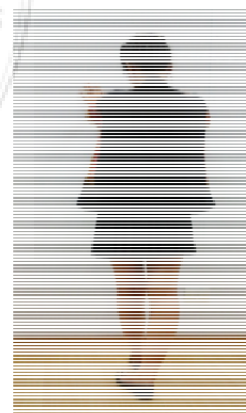
รูปแบบที่ 2 ลักษณะของเสื้อจะเป็นทรงสี่เหลี่ยม มีการตัดต่อลายของช่วงตรง
บริเวณกลางอกของข้างหน้า ส่วนด้านริมตะเข็บข้างของด้านหน้าและด้านหลังมีการตัดต่อลายและ
ปักลาย และส่วนขึ้นหลังจะเป็นผ้าพื้นสีดำ

ภาพที่ 3.3 แสดงรูปแบบที่ 2
ด้านหน้า

ภาพที่ 3.4 แสดงรูปแบบที่ 2
ด้านข้าง

ภาพที่ 3.5 แสดงรูปแบบที่ 2
ด้านหลัง

รูปแบบที่ 3 ลักษณะของเสื้อจะเป็นทรงสี่เหลี่ยม มีการตัดต่อลายของข้างหน้าและหลังบริเวณส่วนกลางอกหน้ากับกลางหลัง และมีการนำเอาลวดลายมาตกแต่งตรงชายเสื้อของข้างหน้ากับชั้นหลัง รวมถึงมีการปักลวดลาย เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมดุลบนตัวเสื้อ

ภาพที่ 3.6 แสดงรูปแบบที่ 3 ภาพที่ 3.7 แสดงรูปแบบที่ 3
ด้านหน้า ด้านหลัง

รูปแบบที่ 4 ลักษณะของเสื้อจะเป็นทรงสี่เหลี่ยมมีการนำเอาลวดลายของชายขึ้นมาทำเป็นกระเป๋าของข้างหน้าและชั้นหลัง มีการปักลวดลายเพิ่มเติมด้านข้างซ้ายและขวาเพื่อให้เกิดความสมดุลบนตัวเสื้อ ในส่วนของชุดนี้จะไม่เย็บตะเข็บข้างแต่จะเปลี่ยนเป็นการใช้เชือกผูกแทนการเย็บตะเข็บข้าง

ภาพที่ 3.8 แสดงรูปแบบที่ 4 ภาพที่ 3.9 แสดงรูปแบบที่ 4 ภาพที่ 3.10 แสดงรูปแบบที่ 4
ด้านหน้า ด้านข้าง ด้านหลัง

รูปแบบที่ 5 ลักษณะของเสื้อจะเป็นทรงสี่เหลี่ยมขึ้นหน้าและขึ้นหลังมีการตัดต่อ
ลาย ส่วนชั้นล่างของด้านหน้าและด้านหลังมีชายครุยประกอบและมีการปักลวดลายในส่วนของชั้น
หน้าบริเวณกลางอก

ภาพที่ 3.11 แสดงรูปแบบที่ 5 ภาพที่ 3.12 แสดงรูปแบบที่ 5
ด้านหน้า ด้านหลัง

3. การดำเนินงานตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงาน

1. ศึกษาแหล่งข้อมูลของผ้าจกคูบัว
2. ดำเนินการออกแบบรูปแบบเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว คัดเลือกวิเคราะห์ ก่อนนำมาพัฒนาเป็นเสื้อสตรี 5 รูปแบบ
3. ดำเนินการผลิตเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว
4. ประเมินผลิตภัณฑ์จากผ้าจกคูบัว โดยกลุ่มผู้ที่สนใจ 100 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการแจกแบบสอบถามและแบบประเมินผลความคิดเห็น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
ดำเนินการดังนี้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีประเมินแบบสอบถามจากกลุ่มผู้ที่สนใจ
เสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัวจากการออกแบบทำผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าเพื่อประกอบการประเมินความคิดเห็น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ประเมินคุณภาพการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ในส่วนของผู้ที่สนใจ
ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินโดยใช้สถิติร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจาก
ผ้าจกคูบัว วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ข้อมูลความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences for Window) โดยการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตาราง ส่วนข้อมูลเสนอแนะวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ค่าความถี่ และการบรรยาย โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยาย

4.2 การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ระดับความคิดเห็นของการประเมินคุณภาพการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกัญบัว โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50– 1.00 หมายถึงเหมาะสมน้อยที่สุดหรือไม่เหมาะสม

สถิติที่ใช้

1. การหาค่า (\bar{X}) โดยใช้สูตรการหาดังนี้ ฟรานซิส กาลตัน

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทนคะแนนเฉลี่ย

เมื่อ $\sum x$ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

เมื่อ N จำนวนประชากรทั้งหมด

2. การหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตรดังนี้ ฟรานซิส กาลตัน

สูตรการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N - 1}}$$

เมื่อ S.D ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เมื่อ \sum ผลบวกหรือผลรวม

เมื่อ x คะแนนของประชากรแต่ละคน

เมื่อ \bar{x} ค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรภายในกลุ่ม

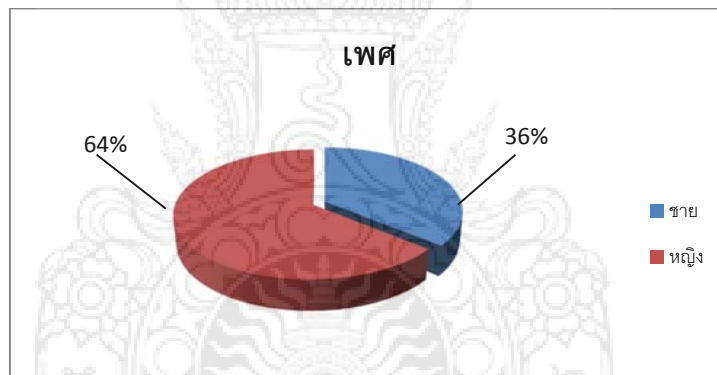
เมื่อ N จำนวนประชากรทั้งหมด

บทที่ 4 ผลการทำโครงการ

การทำโครงการครั้งนี้ ผู้ทำโครงการได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าจากคูบัว ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ทำโครงการได้เสนอเป็นแผนภูมิและตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

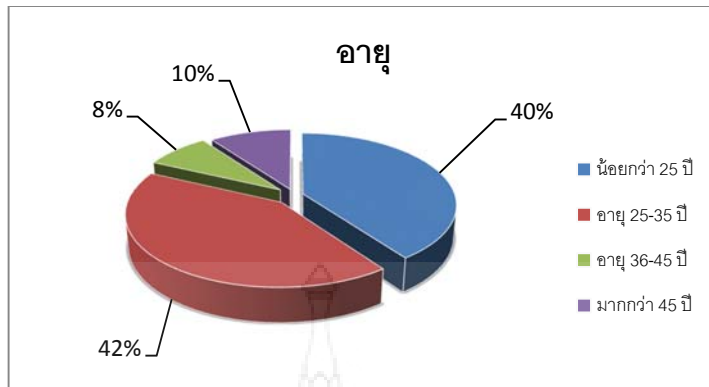
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จากผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจากคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลปรากฏผลดังนี้

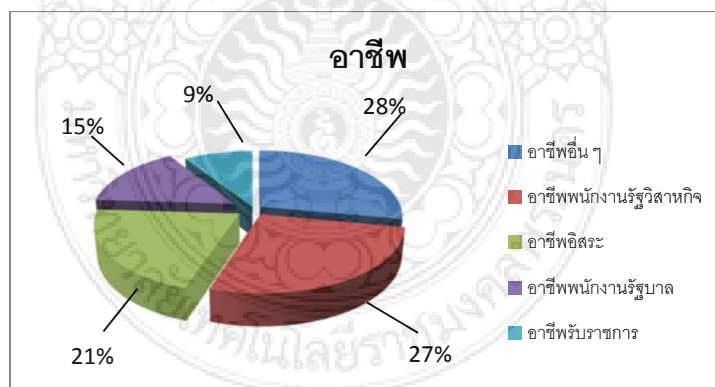
แผนภูมิที่ 4.1 แสดงค่าร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจศึกษา เกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจากคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีจำแนกตามเพศ

จากแผนภูมิที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจากคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวนทั้งสิ้น 100 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64 และเป็นผู้ชายมีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36 ตามลำดับ

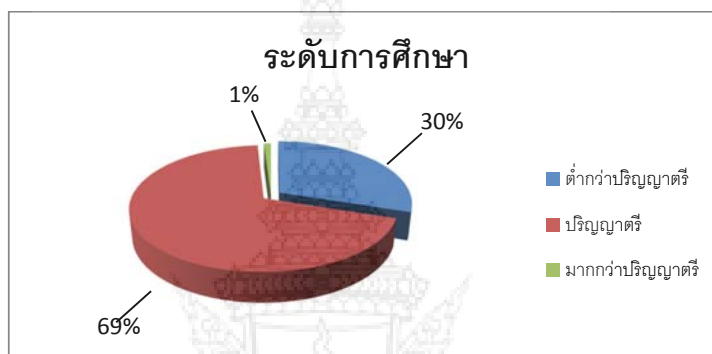
แผนภูมิที่ 4.2 แสดงค่าร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจ เกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจาก
 ผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามอายุ

จากแผนภูมิที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมาอายุน้อยกว่า 25 ปี มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40 สำหรับผู้ที่มีอายุมากกว่า 45 ปี มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ส่วนที่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีจำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ

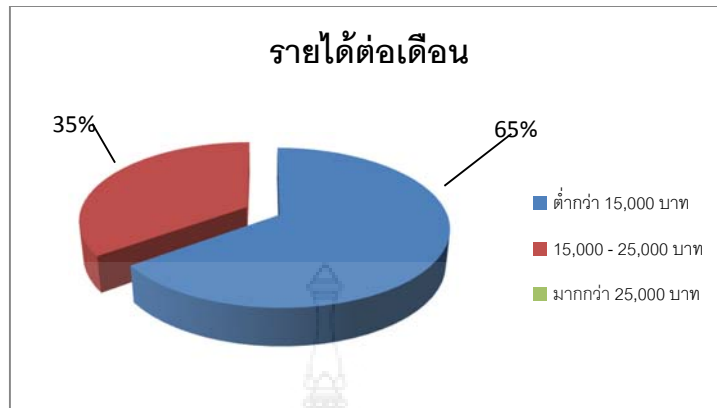
แผนภูมิที่ 4.3 แสดงค่าร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจ เกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจาก
 ผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามอาชีพ

จากแผนภูมิที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอื่น ๆ (นักศึกษา) มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมาประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27 ส่วนที่ประกอบอาชีพอิสระ มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21 สำหรับพนักงานรัฐบาล มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ส่วนผู้ที่มีอาชีพรับราชการ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4.4 แสดงค่าร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

จากแผนภูมิที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 69 รองลงมาระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนที่มีระดับการศึกษามากกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4.5 แสดงค่าร้อยละของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจเกี่ยวกับเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

จากแผนภูมิที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจศึกษา เกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจาก ผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 65 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 15,000-25,000 บาท มีจำนวน 35 คน มีจำนวน 35 คนคิดเป็นร้อยละ 35 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้ากัญบัว ตำบลกัญบัว อำเภอเมือง
จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามด้านความ
คิดเห็น เกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้ากัญบัว ตำบลกัญบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ความคิดเห็น	ความคิดเห็น(คน)					ระดับความคิดเห็น		
	5	4	3	2	1	\bar{X}	SD	ความ เหมาะสม
1.ท่านมีความรู้เกี่ยวกับเสื้อสตรีจาก ผ้ากัญบัวหรือไม่	1	4	45	28	22	2.34	0.28	น้อย
2.ท่านคิดว่าเสื้อสตรีจากผ้ากัญบัว เหมาะกับการตัดเย็บเพื่อสวมใส่ หรือไม่	3	17	55	20	5	3.81	0.33	มาก
3.ท่านคิดว่ารูปแบบเสื้อสตรีจากจาก ผ้ากัญบัวควรมีการพัฒนาหรือไม่	0	29	48	21	2	2.64	0.34	ปานกลาง
4.ท่านคิดว่าท่านสามารถส่งเสริมให้ บุคคลทั่วไปใช้ผ้ากัญบัวหรือไม่	3	24	54	14	5	3.06	0.35	ปานกลาง
5.ท่านคิดว่าควรมีการถ่ายทอดวิธีการ ตัดเย็บเสื้อสตรีจากผ้ากัญบัวหรือไม่	3	31	44	17	5	3.10	0.36	ปานกลาง
6.ท่านคิดว่าควรมีการพัฒนาเสื้อสตรี จากผ้ากัญบัวหรือไม่	5	35	42	12	6	3.21	0.37	ปานกลาง
7.ท่านคิดว่ารูปแบบของเสื้อผ้าสตรี จากผ้ากัญบัวเหมาะสมหรือไม่	19	35	35	10	1	3.61	0.40	มาก
8.ท่านคิดว่าลวดลายของเสื้อสตรีจาก ผ้ากัญบัวเหมาะสมหรือไม่	7	36	46	8	3	3.36	0.38	ปานกลาง
9.ท่านคิดว่าท่านคิดว่าวัสดุในการ ตกแต่งเสื้อสตรีจากผ้ากัญบัวเหมาะสม หรือไม่	24	30	34	9	3	3.63	0.41	มาก
10.ท่านคิดว่าการทำเสื้อสตรีจากผ้าก ัญบัวควรมีความรู้เรื่องเทคนิคการตัด เย็บหรือไม่	25	29	39	4	3	3.69	0.42	มาก

จากตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์ผลจากการตอบแบบสอบถามด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับเสื้อผ้า สตรีจากผ้าจกคู้บัว ตำบลคู้บัว อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี เมื่อพิจารณาจากการประเมิน ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่ากลุ่มผู้ประเมิน จำนวน 100 คน มีความคิดเห็นดังนี้ เสื้อผ้าสตรีเหมาะสม กับการตัดเย็บเพื่อสวมใส่ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81 ควรมีความรู้ด้านการตัดเย็บเสื้อสตรี มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.69 วัสดุในการตกแต่งเสื้อสตรีจากผ้าจกคู้บัวมีความ เหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63 รูปแบบเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคู้บัว มีความเหมาะสมอยู่ ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.61 ลวดลายของเสื้อสตรีจากผ้าจกคู้บัว มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปาน กลาง มีค่าเฉลี่ย 3.36 ควรมีการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าจกคู้บัว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 ควรมีการถ่ายทอดวิธีการการตัดเย็บเสื้อสตรีจากผ้าจกคู้บัว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.10 ควรส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปใช้ผ้าจกคู้บัว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.06 ควรมีการพัฒนา รูปแบบเสื้อสตรีจากผ้าจกคู้บัว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.64 และมีความรู้เกี่ยวกับเสื้อสตรีจาก ผ้าจกคู้บัว อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.34 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลแสดงความคิดเห็นของผู้สนใจที่มีต่อการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าคูกู้ว์ดำบลูกู้ว์

อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อผ้าสตรีจากผ้าคูกู้ว์ เกี่ยวกับความเหมาะสม ด้านรูปแบบด้านวัสดุ ด้านเทคนิคการเย็บ และด้านการตกแต่ง(รูปแบบที่ 1)

รูปแบบ	ความเหมาะสม	ระดับความคิดเห็น					ระดับความคิดเห็น		
		5	4	3	2	1	\bar{X}	SD	ความเหมาะสม
	<u>ความเหมาะสมด้านรูปแบบ</u>	13	48	38	1	0	3.73	0.42	มาก
	มีความโดดเด่นสวยงาม								
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี	10	41	43	5	1	3.54	0.39	มาก
	<u>ความเหมาะสมด้านวัสดุ</u>								
	เนื้อผ้ามีความเหมาะสม	14	36	48	2	0	3.62	0.40	มาก
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม	18	44	31	6	1	3.72	0.42	มาก
	<u>ความเหมาะสมด้านเทคนิค</u>								
	การเย็บ	21	39	34	6	0	3.75	0.42	มาก
	ความประณีตเรียบร้อย								
ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม	16	37	40	7	0	3.62	0.40	มาก	
<u>ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง</u>									
ตัดแต่ง	13	38	44	5	0	3.59	0.40	มาก	
ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม									
การตกแต่งโดยการปักลวดลาย	14	31	40	14	1	3.42	0.39	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามด้านความคิดเห็นของการพัฒนาสื่อสตรีจากผ้าคูบัวตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เมื่อพิจารณาจากการประเมิน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่ากลุ่มผู้ประเมิน 100 คน มีความคิดเห็นดังนี้

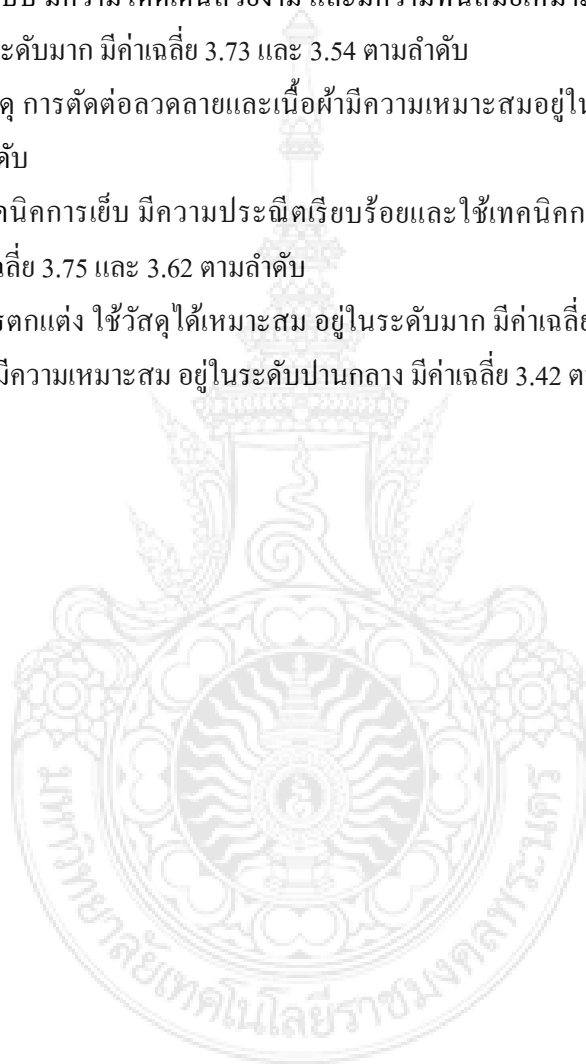
รูปแบบที่ 1

ด้านรูปแบบ มีความโดดเด่นสวยงาม และมีความทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสตรี มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 และ 3.54 ตามลำดับ

ด้านวัสดุ การตัดต่อลวดลายและเนื้อผ้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.75 และ 3.62ตามลำดับ

ด้านเทคนิคการเย็บ มีความประณีตเรียบร้อยและใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 และ 3.62 ตามลำดับ

ด้านการตกแต่ง ใช้วัสดุได้เหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.59 และการตกแต่งโดยการปักลวดลาย มีความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.42 ตามลำดับ

ตอนที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกภูบัว เกี่ยวกับความเหมาะสม ด้านรูปแบบด้านวัสดุ ด้านเทคนิคการเย็บ และด้านการตกแต่ง(รูปแบบที่ 2)

รูปแบบ	ความเหมาะสม	ระดับความคิดเห็น					ระดับความคิดเห็น		
		5	4	3	2	1	\bar{X}	SD	ความเหมาะสม
รูปแบบที่ 2	ความเหมาะสมด้านรูปแบบมีความโดดเด่นสวยงาม	9	56	33	2	0	3.72	0.42	มาก
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสตรี	8	48	37	7	1	3.48	0.40	ปานกลาง
	ความเหมาะสมด้านวัสดุเนื้อผ้ามีความเหมาะสม	16	40	41	3	0	3.69	0.41	มาก
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม	18	48	30	3	1	3.79	0.42	มาก
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ	17	39	40	2	2	3.67	0.41	มาก
	ความประณีตเรียบร้อย	19	40	36	5	0	3.73	0.42	มาก
	ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม	19	40	36	5	0	3.73	0.42	มาก
	ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง	14	44	38	3	1	3.67	0.41	มาก
	ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม	18	37	38	5	2	3.64	0.41	มาก
การตกแต่ง โดยการปักลวดลาย	18	37	38	5	2	3.64	0.41	มาก	

จากตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามด้านความคิดเห็นของการพัฒนา
เสื้อสตรีจากผ้าคูบัวตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เมื่อพิจารณาจากการประเมิน ค่าเฉลี่ย
และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่ากลุ่มผู้ประเมิน 100 คน มีความคิดเห็นดังนี้

รูปแบบที่ 2

ด้านรูปแบบ มีความโดดเด่นสวยงาม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.72 และมีความทันสมัย
เหมาะสมกับสภาพสตรี อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.48 ตามลำดับ

ด้านวัสดุ มีความเหมาะสมทั้งการตัดต่อลวดลายและเนื้อผ้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ
มาก มีค่าเฉลี่ย 3.69 และ 3.79 ตามลำดับ

ด้านเทคนิคการเย็บมีความประณีตเรียบร้อยและใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม อยู่ใน
ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.67 และ 3.73 ตามลำดับ

ด้านการตกแต่ง ใช้วัสดุได้เหมาะสมและการตกแต่งโดยการปักลวดลาย มีความเหมาะสม
อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 3.67 และ 3.64 ตามลำดับ

ตอนที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกภูบัว เกี่ยวกับความเหมาะสม ด้านรูปแบบด้านวัสดุ ด้านเทคนิคการเย็บ และด้านการตกแต่ง (รูปแบบที่ 3)

รูปแบบ	ความเหมาะสม	ระดับความคิดเห็น					ระดับความคิดเห็น		
		5	4	3	2	1	\bar{X}	SD	ความเหมาะสม
รูปแบบที่ 3	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ	15	39	35	9	2	3.56	0.40	มาก
	มีความโดดเด่นสวยงาม								
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสตรี	13	39	40	7	1	3.56	0.40	มาก
	ความเหมาะสมด้านวัสดุ								
	เนื้อผ้ามีความเหมาะสม	17	42	38	3	0	3.73	0.42	มาก
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม	14	36	45	5	0	3.59	0.40	มาก
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ								
	ความประณีตเรียบร้อย	12	44	35	9	0	3.59	0.40	มาก
	ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม	18	32	43	7	0	3.61	0.40	มาก
	ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง								
ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม	13	36	43	7	1	3.53	0.40	มาก	
การตกแต่งโดยการปักลวดลาย	16	26	47	8	3	3.44	0.39	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.4 การวิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามด้านความคิดเห็นของการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าคูบัวตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เมื่อพิจารณาจากการประเมิน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่ากลุ่มผู้ประเมิน 100 คน มีความคิดเห็นดังนี้

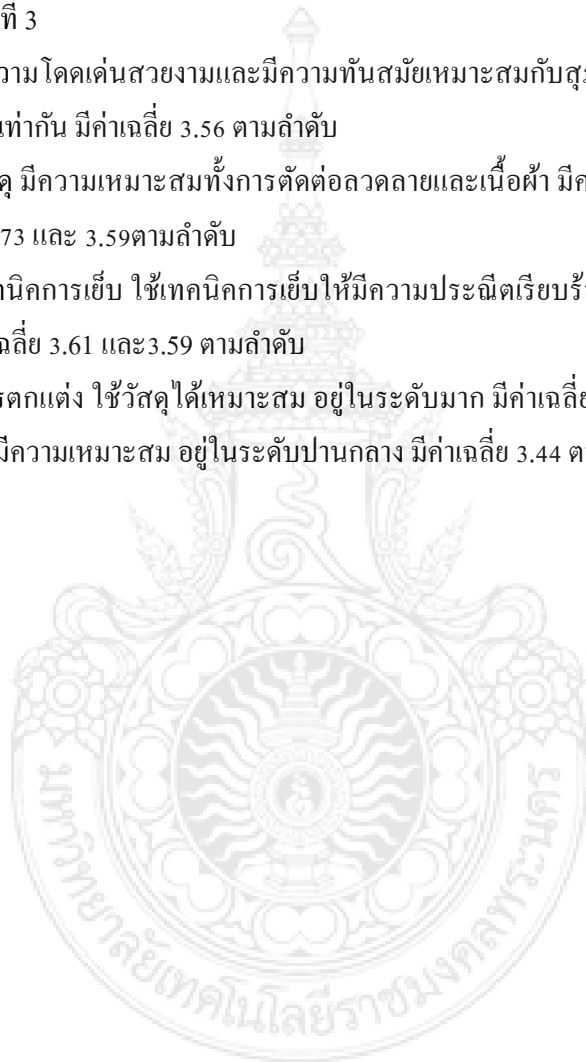
รูปแบบที่ 3

ด้านรูปแบบ มีความโดดเด่นสวยงามและมีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากเท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 3.56 ตามลำดับ

ด้านวัสดุ มีความเหมาะสมทั้งการตัดต่อสวดลายและเนื้อผ้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 และ 3.59ตามลำดับ

ด้านเทคนิคการเย็บ ใช้เทคนิคการเย็บให้มีความประณีตเรียบร้อยและได้เหมาะสม อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 3.61 และ 3.59 ตามลำดับ

ด้านการตกแต่ง ใช้วัสดุได้เหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.53 และการตกแต่งโดยการปักสวดลาย มีความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.44 ตามลำดับ

ตอนที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกภูบัว เกี่ยวกับความเหมาะสม ด้านรูปแบบด้านวัสดุ ด้านเทคนิคการเย็บ และด้านการตกแต่ง (รูปแบบที่ 4)

รูปแบบ	ความเหมาะสม	ระดับความคิดเห็น					ระดับความคิดเห็น		
		5	4	3	2	1	\bar{X}	SD	ความเหมาะสม
รูปแบบที่ 4	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ	19	51	27	2	1	3.85	0.43	มาก
	มีความโดดเด่นสวยงาม								
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี	16	52	26	5	1	3.77	0.42	มาก
	ความเหมาะสมด้านวัสดุเนื้อผ้ามีความเหมาะสม	20	33	42	5	0	3.68	0.41	มาก
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม	18	48	30	4	0	3.80	0.42	มาก
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ	16	48	28	7	1	3.71	0.34	มาก
	ความประณีตเรียบร้อย								
	ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม	18	42	32	8	0	3.70	0.42	มาก
	ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง								
	ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม	19	39	36	6	0	3.71	0.42	มาก
	การตกแต่งโดยการปักลวดลาย	20	40	33	4	3	3.70	0.36	มาก

จากตารางที่ 4.5 การวิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามด้านความคิดเห็นของการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าคูบัวตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เมื่อพิจารณาจากการประเมิน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่ากลุ่มผู้ประเมิน 100 คน มีความคิดเห็นดังนี้

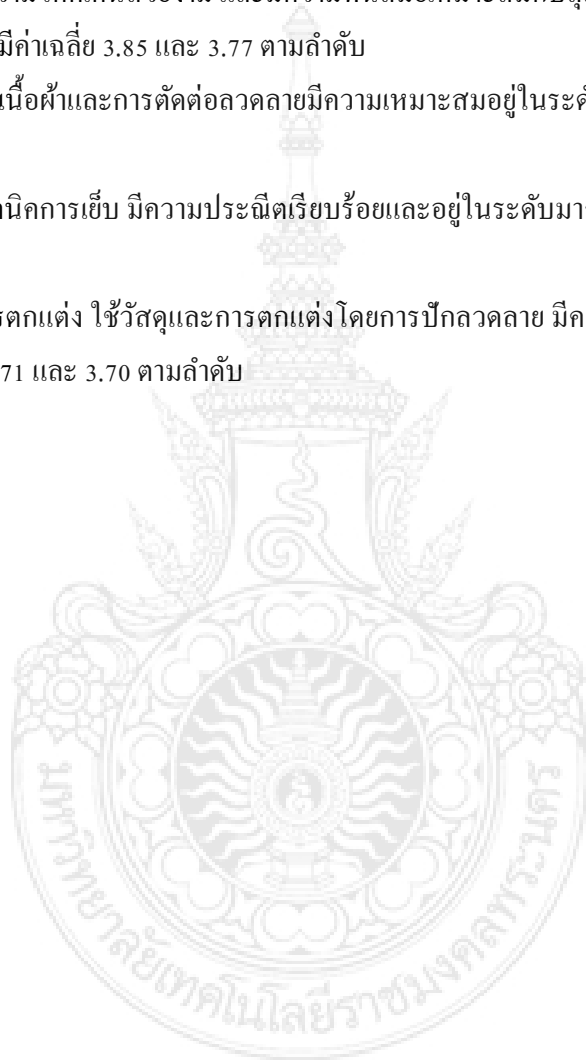
รูปแบบที่ 4

ด้านรูปแบบ มีความโดดเด่นสวยงาม และมีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 และ 3.77 ตามลำดับ

ด้านวัสดุ เนื้อผ้าและการตัดต่อลวดลายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.80 และ 3.68 ตามลำดับ

ด้านเทคนิคการเย็บ มีความประณีตเรียบร้อยและอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.71 และ 3.70 ตามลำดับ

ด้านการตกแต่ง ใช้วัสดุและการตกแต่งโดยการปักลวดลาย มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.71 และ 3.70 ตามลำดับ

ตอนที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกภูบัว เกี่ยวกับความเหมาะสม ด้านรูปแบบด้านวัสดุ ด้านเทคนิคการเย็บ และด้านการตกแต่ง (รูปแบบที่ 5)

รูปแบบ	ความเหมาะสม	ระดับความคิดเห็น					ระดับความคิดเห็น		
		5	4	3	2	1	— X	SD	ความ เหมาะสม
รูปแบบที่ 5	<u>ความเหมาะสมด้าน</u> <u>รูปแบบ</u>	16	46	33	5	0	3.73	0.42	มาก
	มีความโดดเด่นสวยงาม								
	มีความทันสมัยเหมาะสม กับสุภาพสตรี	10	39	45	4	2	3.51	0.40	มาก
	<u>ความเหมาะสมด้านวัสดุ</u> เนื้อผ้ามีความเหมาะสม	19	40	37	4	0	3.74	0.42	มาก
	การตัดต่อลวดลายที่ เหมาะสม	15	42	39	3	0	3.66	0.41	มาก
	<u>ความเหมาะสมด้าน</u> <u>เทคนิคการเย็บ</u>	13	47	35	5	0	3.68	0.41	มาก
	ความประณีตเรียบร้อย								
	ใช้เทคนิคการเย็บได้ เหมาะสม	15	38	34	13	0	3.55	0.40	มาก
	<u>ความเหมาะสมด้านการ</u> <u>ตกแต่ง</u>	11	41	29	19	0	3.44	0.39	มาก
	ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม								
การตกแต่งโดยการปัก ลวดลาย	10	27	42	15	6	3.62	0.37	มาก	

จากตารางที่ 4.6 การวิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามด้านความคิดเห็นของการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าคูบัวตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เมื่อพิจารณาจากการประเมิน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่ากลุ่มผู้ประเมิน 100 คน มีความคิดเห็นดังนี้

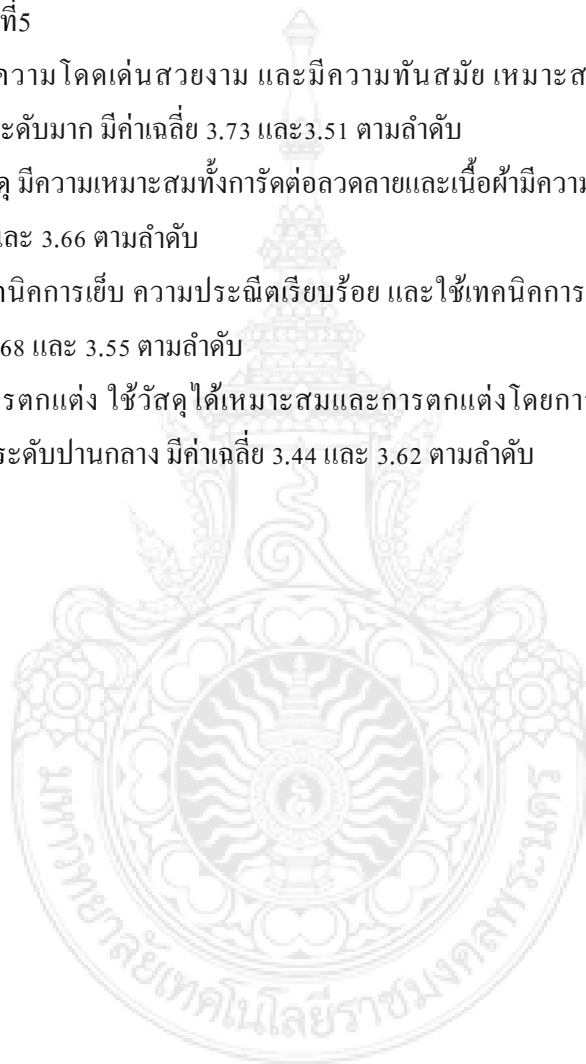
รูปแบบที่ 1

ด้านรูปแบบ มีความโดดเด่นสวยงาม และมีความทันสมัย เหมาะสมกับ สุภาพสตรี มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 และ 3.51 ตามลำดับ

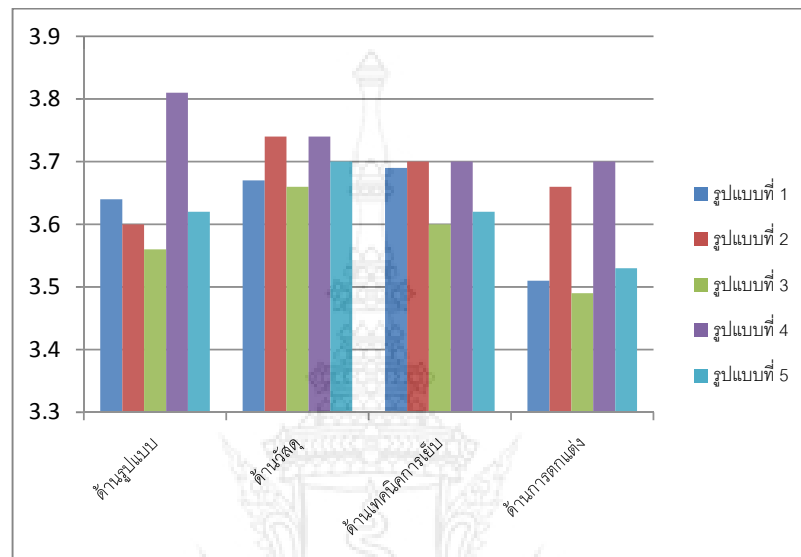
ด้านวัสดุ มีความเหมาะสมทั้งการรัดต่อลวดลายและเนื้อผ้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 และ 3.66 ตามลำดับ

ด้านเทคนิคการเย็บ ความประณีตเรียบร้อย และใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม อยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 และ 3.55 ตามลำดับ

ด้านการตกแต่ง ใช้วัสดุได้เหมาะสมและการตกแต่งโดยการปักลวดลาย และมีความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.44 และ 3.62 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4.6 ผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกzubá ตำบลลคูบัว
อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำแนกเป็นรายด้าน

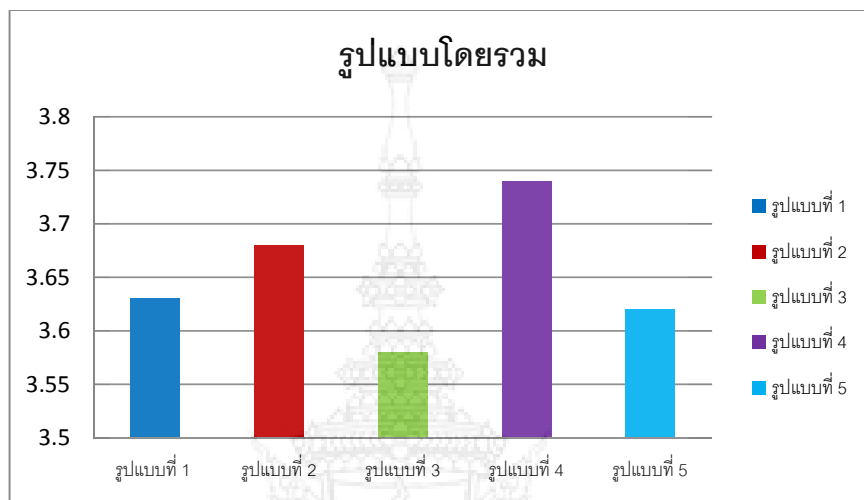

แผนภูมิที่ 4.6 แสดงผลการประเมินความคิดเห็นของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจการพัฒนา
เสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกzubá

จากแผนภูมิที่ 4.6 สรุปผลการประเมินของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามด้านความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกzubá ตำบลลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีมีความคิดเห็นแต่ละด้านพบว่า

1. ด้านรูปแบบ รูปแบบที่ 4 รูปแบบที่ 1 รูปแบบที่ 5 รูปแบบที่ 2 รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81 3.64 3.62 3.60 และ 3.56 ตามลำดับ
2. ด้านวัสดุ รูปแบบที่ 2 รูปแบบที่ 4 รูปแบบที่ 5 รูปแบบที่ 1 รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 3.74 3.70 3.67 และ 3.66 ตามลำดับ
3. ด้านเทคนิคการเย็บ รูปแบบที่ 2 รูปแบบที่ 4 รูปแบบที่ 1 รูปแบบที่ 5 รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.70 3.70 3.69 3.62 และ 3.60 ตามลำดับ
4. ด้านการตกแต่ง รูปแบบที่ 4 รูปแบบที่ 2 รูปแบบที่ 5 รูปแบบที่ 1 รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 3.66 3.53 3.51 และ 3.49 ตามลำดับ

ผลการประเมินโดยความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

แผนภูมิที่ 4.7 แสดงผลการประเมินความคิดเห็นของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจที่มีต่อการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

จากแผนภูมิที่ 4.7 ความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม พบว่ารูปแบบที่ 4 มีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 รูปแบบที่ 2 มีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 รูปแบบที่ 1 มีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63 รูปแบบที่ 5 มีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 3.62 รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.58 ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจาก
ผ้าจกzub

ตารางที่ 4.7 แสดงความถี่ของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้า
จกzubตำบลจกzub อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ความคิดเห็น	ความถี่
ควรดีไซน์ให้เหมาะสมกับวัยรุ่น เพราะให้วัยรุ่น เข้าถึงการใช้ผ้าไทยและเพิ่มสีสันสดใสให้กับ รูปแบบของเสื้อผ้า	28
รูปแบบของเสื้อผ้าไม่เหมาะสมกับการสวมใส่ใน ชีวิตประจำวัน	24
ควรมีลวดลายที่ทันสมัยกว่านี้ (ไปตามยุค)	34
ควรออกแบบให้หลากหลายรูปแบบ	14

จากตาราง ที่ 4.7 การวิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามด้านความคิดเห็นของ
ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกzub ตำบลจกzub อำเภอเมือง
จังหวัดราชบุรี เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบ โดยมีความคิดเห็นดังนี้ ควรมีดีไซน์ให้
เหมาะสมกับวัยรุ่น เพราะให้วัยรุ่นเข้าถึงการใช้ผ้าไทยและเพิ่มสีสันสดใสให้กับรูปแบบของเสื้อผ้า
จำนวน 28 คน รูปแบบของเสื้อผ้าไม่เหมาะสมกับการสวมใส่ในชีวิตประจำวัน จำนวน 24 คน ควรมี
ลวดลายที่ทันสมัยกว่านี้ (ไปตามยุค) จำนวน 34 คน ควรออกแบบให้หลากหลายรูปแบบ จำนวน
14 คน

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การทำงาน โครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีและเพื่อส่งเสริมให้คนรู้จักผ้าจกคูบัวมากขึ้น จะได้ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษาต่อไปโดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- ประชากรกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง
- เครื่องมือในการทำงาน
- สรุปผลการทำงาน
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป
 - ตอนที่ 2 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว
 - ตอนที่ 3 ข้อมูลแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
 - ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆของการพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
- ข้อเสนอแนะจากการทำโครงการ
- ข้อเสนอแนะในการทำโครงการครั้งต่อไป

ประชากรกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มบุคคลทั่วไปที่สนใจในผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสตรีจาก ผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน เป็นประชากรที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างในบุคคลทั่วไปที่สนใจ เช่น พนักงานบริษัทเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจรับราชการงานอิสระและอื่น ๆ

เครื่องมือในการทำโครงการ

ผลิตภัณฑ์รูปแบบเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัวที่ได้จากการวิเคราะห์ ประเมิน จากอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งได้จากการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัวตำบลคูบัว

อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 5 รูปแบบและแบบสอบถามคุณภาพเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ในส่วนของกลุ่มผู้ที่สนใจประกอบด้วย 4 ตอน ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัว ด้านความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าจกคูบัว และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของการพัฒนาในรูปแบบเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

สถิติที่ใช้ในการอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการทำโครงการ ใช้สถิติ การหาค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการทำโครงการ

ผลการทำโครงการครั้งนี้ พบว่าได้ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 5 รูปแบบดังนี้และประเมินผลจากการแบบสอบถามต่อไปนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป

กลุ่มผู้สนใจเป็นเพศหญิง มีอายุ 25-35 ปี มีอาชีพอื่น ๆ (นักศึกษา) มีรายได้ 15,000 บาท และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัวพบว่า การทำเสื้อสตรีควรมีความรู้เรื่องเทคนิค ในการตัดเย็บเสื้อสตรี วัสดุที่ใช้ในการตกแต่งเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว รูปแบบของเสื้อผ้าสตรี เหมาะสมกับผ้าจกคูบัว มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.09 3.63 3.61 ลวดลายของเสื้อ สตรีจากผ้าจกคูบัว ควรมีการถ่ายทอดวิธีการตัดเย็บ ควรมีการส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปใช้ผ้าคูบัว ควรมีการพัฒนาเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัว เสื้อผ้าสตรีเหมาะกับการเย็บเพื่อการสวมใส่ ควรมีการ พัฒนารูปแบบเสื้อผ้าสตรี มีความรู้เกี่ยวกับเสื้อสตรีจากผ้าจกคูบัวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ ปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.36 3.10 3.06 3.01 2.83 2.64 และ 2.34 ตามลำดับ

ข้อมูลแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีรายด้าน พบว่า

1. ด้านรูปแบบ รูปแบบที่ 4 รูปแบบที่ 1 รูปแบบที่ 5 รูปแบบที่ 2 และรูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81 , 3.64 , 3.62 , 3.60 และ 3.56 ตามลำดับ

2. ด้านวัสดุ รูปแบบที่ 2 รูปแบบที่ 4 รูปแบบที่ 5 รูปแบบที่ 1 และ รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 , 3.70 , 3.67 และ 3.66 ตามลำดับ

3. ด้านเทคนิคการเย็บ รูปแบบที่ 2 รูปแบบที่ 4 รูปแบบที่ 1 รูปแบบที่ 5 และรูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 , 3.70 , 3.69 , 3.62 และ 3.60 ตามลำดับ

4. ด้านการตกแต่ง รูปแบบที่ 4 รูปแบบที่ 2 รูปแบบที่ 5 รูปแบบที่ 1 มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 , 3.66 , 3.53 , และ 3.51 ตามลำดับ รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.49

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ที่สนใจ ที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม พบว่ารูปแบบที่ 2 รูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 4 รูปแบบที่ 5 มีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 , 3.68 , 3.63 และ 3.62 ตามลำดับ รูปแบบที่ 3มีความเหมาะสมในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.58

ข้อเสนอแนะจากการทำงาน

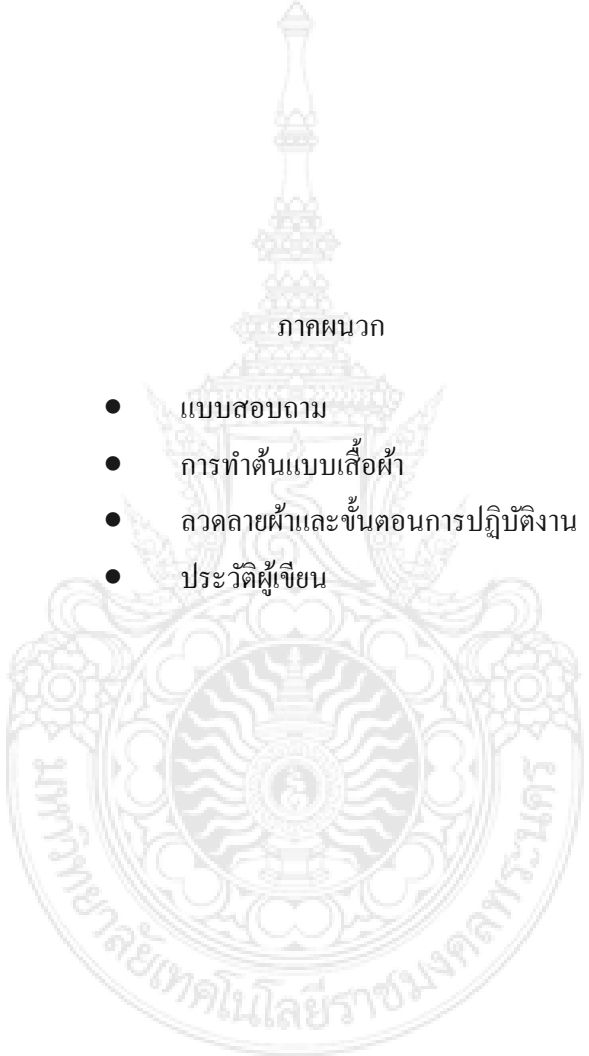
1. ควรคำนึงถึงวัสดุที่นำมาใช้ทำเส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืน ในการทอผ้าจกคูบัวให้มีความคงทน
2. การตัดเย็บควรเรียบร้อยมากกว่านี้จะทำให้ผลิตภัณฑ์ออกมาดูสวยและน่าสนใจมากขึ้น
3. ออกแบบรูปแบบมากกว่านี้เพื่อความหลากหลาย
4. ศึกษาวิธีการออกแบบให้เหมาะสมกับการสวมใส่มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำโครงการครั้งต่อไป

1. ศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
2. การศึกษาผ้าจกคูบัวตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นฐานข้อมูล
3. ศึกษาวิธีการซัฟและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการตกแต่งให้เหมาะสมการเปรียบเทียบการพัฒนาแบบเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพื่อแนวทางในการพัฒนาต่อไป

บรรณานุกรม

- อุดม สมพร. 2540. **ผ้าจกไทยวน ราชบุรี**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่โรงพิมพ์ คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศิริ ภาสุก. 2545. **ผ้าไหมพื้นบ้าน**. โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อุดม สมพร . 2552. **ประวัติผ้าจกอุบล**. [Online] Available from : www.ratchburiarts.net.
(15 มกราคม)
- นิรนาม. 2554. **ลวดลายผ้าอุบล**. [Online] Available from : www.sacict.net. (4 มกราคม)
- พวงผกา คุโรวาท. 2514. **ประวัติเครื่องแต่งกาย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เอกลักษณ์
ดีไซน์, อภิโชค แซ่โล้ว. **การแต่งกายไทย**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ : คอมแพคท์พรีน จำกัด.
- อุดม สมพร. 2537. **การอนุรักษ์ศิลปผ้าจกอุบลราชบุรี ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน**.สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ “ผ้าไทย”. พิมพ์ที่ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกลาง. **ผ้าทอพื้นเมืองภาคกลาง**. กรมการศึกษาออกโรงเรียน.
ตรึงใจ บุรณสมภพ. **ลวดลายและสีสันทนผ้าทอพื้นเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. พิมพ์ที่ บริษัท
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537. **ผ้าไทย**. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ คุรุสภา.
- จิม ทอมป์สัน. 2536. **ตำนานไหมไทย ไครบอกที่ 26 ปีล่องหนไปไหน**. กรุงเทพฯ.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2527. **ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปาณา.

ภาคผนวก

- แบบสอบถาม
- การทำคืนแบบเสื้อผ้า
- ลวดลายผ้าและขั้นตอนการปฏิบัติงาน
- ประวัติผู้เขียน

แบบสอบถามโครงการทางเทคโนโลยีเสื้อผ้า

เรื่อง การพัฒนาเสื้อผ้าสตรีจากผ้าคูบัว ต.คูบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่อง () และเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่าน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() น้อยกว่า 25 ปี

() 25-35 ปี

() 36-45 ปี

() มากกว่า 45 ปี

3. อาชีพ

() พนักงานบริษัทเอกชน

() พนักงานรัฐวิสาหกิจ

() รับราชการ

() งานอิสระ

() อื่นๆ(โปรดระบุ).....

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

() ต่ำกว่าปริญญาตรี

() ปริญญาตรี

() มากกว่าปริญญาตรี

5. รายได้ต่อเดือน

() น้อยกว่า 15,000 บาท

() 15,000-25,000 บาท

() มากกว่า 25,000 บาท

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความต้องการและรูปแบบของผลิตภัณฑ์

คำชี้แจง โปรดพิจารณารายละเอียดของการประเมินในแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ระดับ 5	หมายถึง	มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มาก
ระดับ 3	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	น้อยที่สุด

รูปแบบเสื้อผ้า	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
<p>รูปแบบที่ 1</p> 	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ					
	มีความโดดเด่นสวยงาม					
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี					
	ความเหมาะสมด้านวัสดุ					
	เนื้อผ้ามีความเหมาะสม					
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ					
	ความประณีตเรียบร้อย					
ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม						
ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง						
ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม						
การตกแต่งโดยการปักลวดลาย						

รูปแบบเสื้อผ้า	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
<p>รูปแบบที่ 2</p> 	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ					
	มีความโดดเด่นสวยงาม					
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี					
	ความเหมาะสมด้านวัสดุ					
	เนื้อผ้ามีความเหมาะสม					
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ					
	ความประณีตเรียบร้อย					
	ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง					
ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม						
การตกแต่งโดยการปักลวดลาย						
<p>รูปแบบที่ 3</p> 	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ					
	มีความโดดเด่นสวยงาม					
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี					
	ความเหมาะสมด้านวัสดุ					
	เนื้อผ้ามีความเหมาะสม					
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ					
	ความประณีตเรียบร้อย					
	ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง					
ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม						
การตกแต่งโดยการปักลวดลาย						

รูปแบบเสื้อผ้า	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
รูปแบบที่ 4 	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ มีความโดดเด่นสวยงาม					
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี					
	ความเหมาะสมด้านวัสดุ เนื้อผ้ามีความเหมาะสม					
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ ความประณีตเรียบร้อย					
	ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม					
	การตกแต่งโดยการปักลวดลาย					
รูปแบบที่ 5 	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ มีความโดดเด่นสวยงาม					
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี					
	ความเหมาะสมด้านวัสดุ เนื้อผ้ามีความเหมาะสม					
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ ความประณีตเรียบร้อย					
	ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม					
	การตกแต่งโดยการปักลวดลาย					

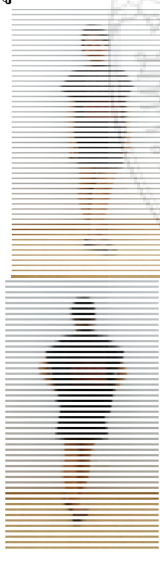
ตอนที่3 ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อเสื้อสตรีจากผ้าคูบัวเกี่ยวกับความเหมาะสม ด้าน
รูปแบบ ลวดลาย การตัดเย็บสวมใส่ และการนำไปใช้

คำชี้แจง โปรดพิจารณารายละเอียดของการประเมินในแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่
ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ระดับ 5	หมายถึง	มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มาก
ระดับ 3	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	น้อยที่สุด

รูปแบบเสื้อผ้า	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
<p>รูปแบบที่ 1</p> 	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ					
	มีความโดดเด่นสวยงาม					
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี					
	ความเหมาะสมด้านวัสดุ					
	เนื้อผ้ามีความเหมาะสม					
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ					
	ความประณีตเรียบร้อย					
ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม						
ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง						
ใช้วัสดุได้เหมาะสม						
การตกแต่งโดยการปักลวดลาย						

รูปแบบเสื้อผ้า	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
<p>รูปแบบที่ 2</p> 	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ					
	มีความโดดเด่นสวยงาม					
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี					
	ความเหมาะสมด้านวัสดุ					
	เนื้อผ้ามีความเหมาะสม					
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ					
	ความประณีตเรียบร้อย					
	ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง					
ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม						
การตกแต่งโดยการปักลวดลาย						
<p>รูปแบบที่ 3</p> 	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ					
	มีความโดดเด่นสวยงาม					
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี					
	ความเหมาะสมด้านวัสดุ					
	เนื้อผ้ามีความเหมาะสม					
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ					
	ความประณีตเรียบร้อย					
	ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง					
ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม						
การตกแต่งโดยการปักลวดลาย						

รูปแบบเสื้อผ้า	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
<p>รูปแบบที่ 4</p> 	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ					
	มีความโดดเด่นสวยงาม					
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี					
	ความเหมาะสมด้านวัสดุ					
	เนื้อผ้ามีความเหมาะสม					
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ					
	ความประณีตเรียบร้อย					
	ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง					
	ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม					
	การตกแต่งโดยการปักลวดลาย					
<p>รูปแบบที่ 5</p> 	ความเหมาะสมด้านรูปแบบ					
	มีความโดดเด่นสวยงาม					
	มีความทันสมัยเหมาะสมกับสุภาพสตรี					
	ความเหมาะสมด้านวัสดุ					
	เนื้อผ้ามีความเหมาะสม					
	การตัดต่อลวดลายที่เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านเทคนิคการเย็บ					
	ความประณีตเรียบร้อย					
	ใช้เทคนิคการเย็บได้เหมาะสม					
	ความเหมาะสมด้านการตกแต่ง					
	ใช้วัสดุ ได้เหมาะสม					
	การตกแต่งโดยการปักลวดลาย					

การออกแบบเสื้อผ้าสตรีจากผ้าจกัญบัว

รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 2

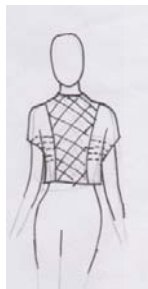
รูปแบบที่ 3

รูปแบบที่ 4

รูปแบบที่ 5

รูปแบบที่ 6

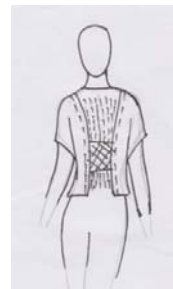
รูปแบบที่ 7

รูปแบบที่ 8

รูปแบบที่ 9

รูปแบบที่ 10

รูปแบบที่ 11

รูปแบบที่ 12

รูปแบบที่ 13

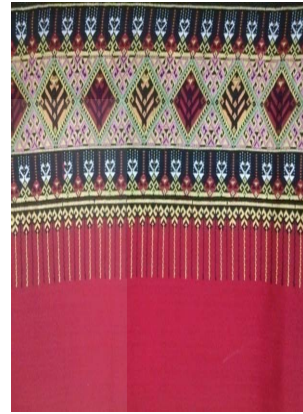

รูปแบบที่ 14

รูปแบบที่ 15

ลวดลายผ้าที่ใช้ในการตัดเย็บ

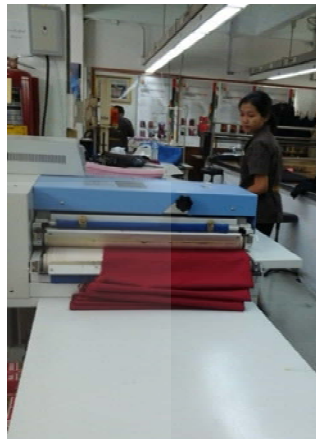

ผ้าจกzubá

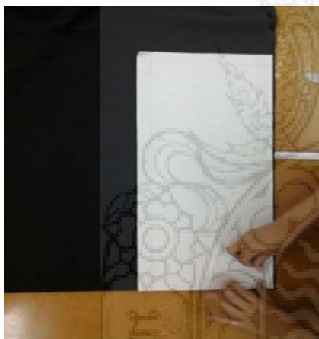
ผ้าฝ้ายพื้น

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

รีดอัดผ้าขาว

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน รูปแบบที่ 1

วางแบบตัดชิ้นข้าง

ตัดแบบชิ้นข้าง

กันลุยชิ้นงานก่อนเริ่มเย็บ

วางแบบตัดชิ้นหน้าและชิ้นหลัง

ตัดแบบชิ้นหน้าและชิ้นหลัง

กันลู่ตะเข็บชิ้นงาน

เข็บตะเข็บข้าง

รีดพับตะเข็บ

เย็บประกอบคอเสื้อขึ้นหน้า,ขึ้นหลัง

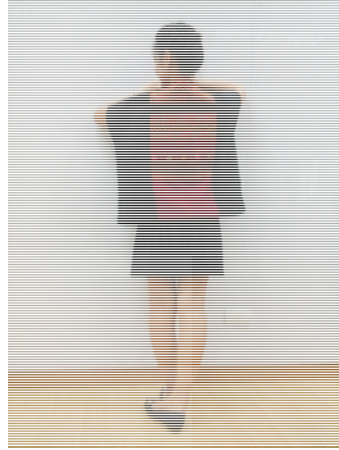
เย็บประกอบขึ้นข้าง

เย็บประกอบขึ้นข้าง

สอยชายเสื้อ

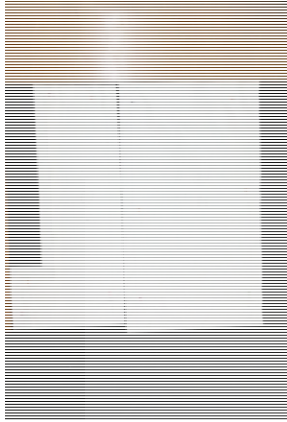
ด้านหน้า

ด้านหลัง

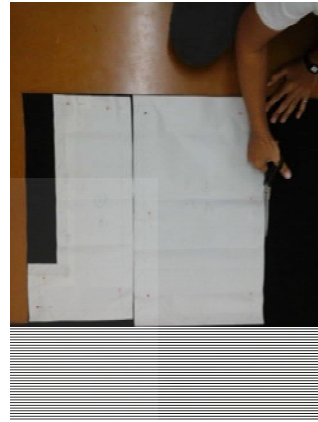
แบบสำเร็จรูป รูปแบบที่ 1

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน รูปแบบที่ 2

วางแบบตัดชิ้นหน้า, ชิ้นหลัง, ชิ้นข้าง

ตัดแบบชิ้นหน้า, ชิ้นหลัง, ชิ้นข้าง

กั้นลู่ผ้าลาย

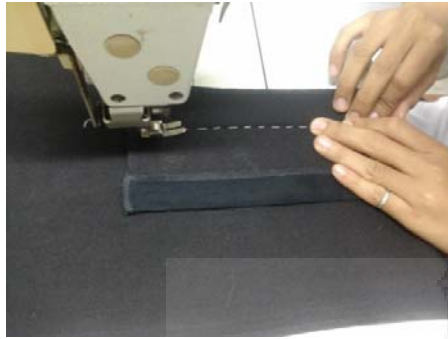
กั้นลู่ชิ้นข้าง

รีดพับตะเข็บ

รีดพับแบ่งครึ่ง

เย็บประกอบลายซิ่นข้าง

เย็บประกอบลายซิ่นข้าง

เย็บประกอบลายซิ่นข้าง

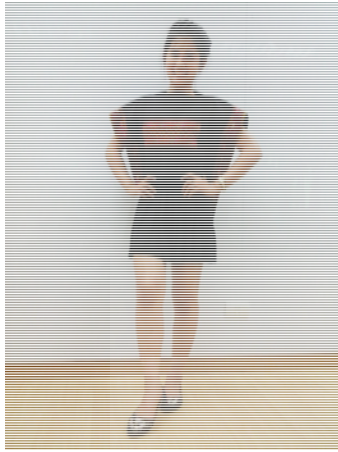
เย็บตะเข็บข้าง

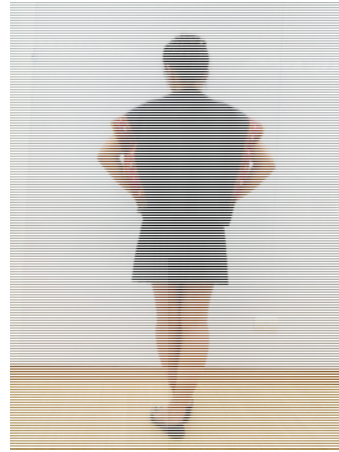
รีดเบาะตะเข็บ

เย็บชายเสื้อ

ด้านหน้า

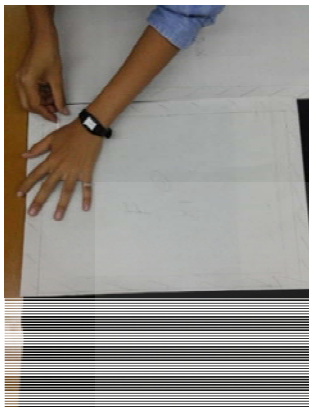

ด้านหลัง

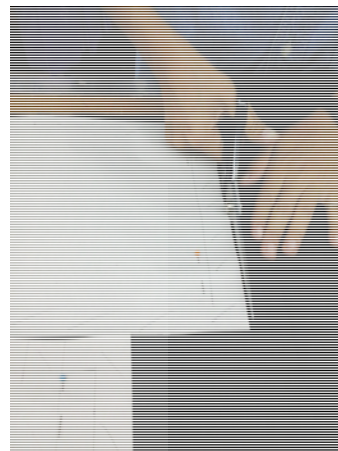
แบบสำเร็จรูป รูปแบบที่ 2

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน รูปแบบที่ 3

วางแบบตัดชิ้นหน้า, ชิ้นหลัง, ชิ้นข้าง

ตัดแบบชิ้นหน้า, ชิ้นหลัง, ชิ้นข้าง

กำหนดตะเข็บเย็บ

กำหนดตะเข็บเย็บ

เย็บประกอบคอเสื้อชิ้นหน้า, หลัง

เย็บตะเข็บข้าง

กันลู่

รีดพับริมผ้าโดยรอบ

จัดผ้าลายให้ได้ตามแบบที่กำหนด

เย็บประกอบกับตัวเสื้อ

เย็บประกอบกับตัวเสื้อ

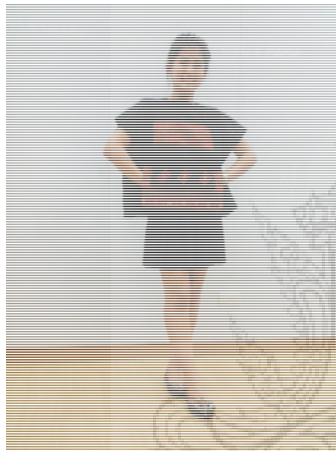
เย็บประกอบกับตัวเสื้อ

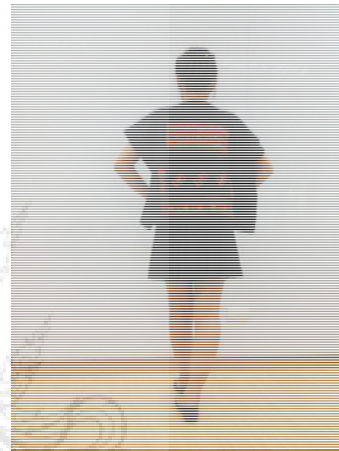
เย็บประกอบกับตัวเสื้อ

สอดชายเสื้อ

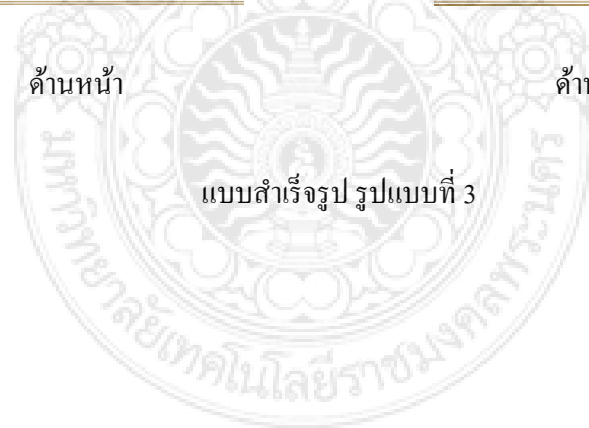

ด้านหน้า

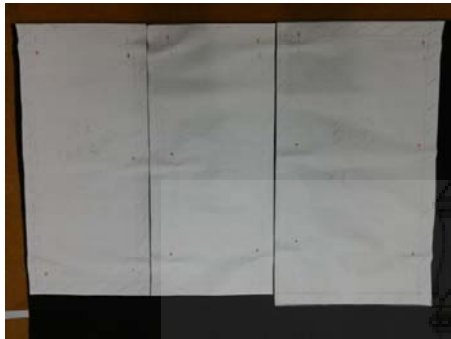

ด้านหลัง

แบบสำเร็จรูป รูปแบบที่ 3

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน รูปแบบที่ 4

วางแบบตัดชิ้นหน้า, ชิ้นหลัง, ชิ้นข้าง

เย็บประกอบคอเสื้อชิ้นหน้า, ชิ้นหลัง

เย็บประกอบคอเสื้อชิ้นหน้า, ชิ้นหลัง

แบบตัดกระเป๋้า

ตัดผ้าตามขนาดที่กำหนด

กันลู่ผ้าลาย

ก้นคู่ยผ้าลาย

ก้นคู่ยผ้าลาย

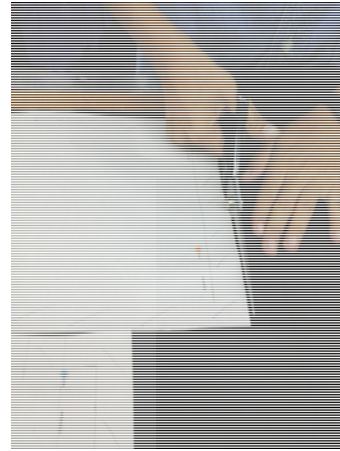
ด้านหน้า

ด้านหลัง

แบบสำเร็จรูป รูปแบบที่ 4

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน รูปแบบที่ 5

วางแบบตัดชิ้นหน้าและชิ้นหลัง

ตัดแบบชิ้นหน้าและชิ้นหลัง

กำหนดตะเข็บเย็บ

กำหนดตะเข็บเย็บ

กำหนดตะเข็บเย็บ

กั๊ดเข็มหมุดก่อนเย็บ

เย็บประกอบชิ้นข้าง

รีดพับตะเข็บชิ้นข้าง

รีดพับชายเสื่อ

ด้านหน้า

ด้านหลัง

แบบสำเร็จรูป รูปแบบที่ 5

ประวัตินักศึกษา

ชื่อ นามสกุล นางสาวปรียาภัทร จินเลี้ยง
วัน เดือน ปีเกิดวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2535
สถานที่เกิด โรงพยาบาลโพธาราม ตำบลโพธาราม
อำเภอโพธาราม ราชบุรี
ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่ 54 หมู่ 4 ตำบลหนองอ้อ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
ประวัติการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม
ปัจจุบัน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า
คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ประวัตินักศึกษา

ชื่อ นามสกุล	นางสาวปวิษฐา ฮวบเจริญ
วัน เดือน ปีเกิดวันที่	10 กันยายน พ.ศ. 2535
	สถานที่เกิด โรงพยาบาล รามาธิบดี 240 ทุ่งพญาไท กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่	20 หมู่1 ตำบลปลายโพรง่าง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม
ประวัติการศึกษา	ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ประวัตินักศึกษา

ชื่อ นามสกุล	นางสาวศิริรักษ์ วรรณิตกิจกุล
วัน เดือน ปีเกิดวันที่	3 มีนาคม พ.ศ. 2535
สถานที่เกิด	โรงพยาบาล วชิรพยาบาล 661 ถนนสามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กทม.
ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่	38/16 หมู่1 ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปากเกร็ด
ปัจจุบัน	ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

